

'N ONDERSOEK NA DIE INVLOED VAN DIE
VOORLIGTINGSDIENSTE OP DIE STUDIERIGTING
VAN STUDENTE AAN DIE AFRIKAANSE HOËR
ONDERWYSINRIGTINGS IN TRANSVAAL

d e u r

HERCULES VAN DER WESTHUIZEN BARNARDT
B.A. (US), B.A.-HONS. (UP),
B.Ed. (FU vir CHO)

Verhandeling aangebied ter gedeeltelike
nakoming van die vereistes vir die graad

MAGISTER EDUCATIONIS

in die

FAKULTEIT OPVOEDKUNDE

aan die

POTCHEFSTROOMSE UNIVERSITEIT VIR CHO

VOORWOORD

Hiermee wens ek 'n woord van waardering te betuig teenoor instansies en persone wat op een of ander wyse behulpzaam was met die voorbereiding en voltooiing van hierdie verhandeling.

Aan my studieleier prof. dr S.J. Preller my innige dank vir die besondere wyse waarop hy ten alle tye gereed was om my met raad en daad te help. Die tyd wat prof. Preller aan my afgestaan het, die vriendelike gasvryheid waarmee ek altyd tydens besoeke ontvang is en sy voorbeeld wat vir my 'n inspirasie was, word hoog waardeer.

My opregte dank ook aan die volgende instansies en persone:

- (i) die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing vir 'n ad hoc-toekenning wat hierdie navorsingsprojek finansiële moontlik gemaak het;
- (ii) die Direkteur van die Transvaalse Onderwysdepartement vir toestemming om die ondersoek aan die Transvaalse Onderwyskolleges te doen, om sekere amptelike stukke te mag gebruik en vir 'n studielening;
- (iii) die hoof en personeel van die Sielkundige en Voorligtingsdiens van die TOD vir die raad en inligting;
- (iv) die rektore van die volgende tersiële onderwysinrigtings om die ondersoek aan die onderskeie inrigtings te doen en vir die vriendelike samewerking van hulle personele:

Potchefstroomse Universiteit vir CHO,
Universiteit van Pretoria,
Goudstadse Onderwyskollege,

Potchefstroomse Onderwyskollege,
Pretoriase Onderwyskollege, en die
Heidelbergse Onderwyskollege wat sedert
die ondersoek gesluit is;

- (v) die studente van vermelde inrigtings wat bereid was om saam te werk en die vraelyste te voltooi;
- (vi) mnr. J.B. Haasbroek van RGN, en sy personeel wat onbaatsugtige hulp verleen het om die gegewens te help verwerk;
- (vii) die personeel van die biblioteek van die destydse Heidelbergse Onderwyskollege en in besonder aan die bibliotekaris, mnr. Le Roux Olivier, tans van die Pretoriase Onderwyskollege, vir die uiters bekwame wyse waarop die biblioteek my gehelp het en sy hulp met die opstelling van die bibliografie. Geen opoffering was vir hom ooit te groot om my behulpsaam te wees nie; ook aan die biblioteekpersonele van die Universiteit van Potchefstroom en die Potchefstroomse Onderwyskollege my innige dank;
- (viii) mev. C.E. Coetzee vir die tik van hierdie verhandeling;
- (ix) dr. J.A. de Coning vir die taalkundige versorging van die werk;
- (x) my eggenote vir die stille aanmoediging oor die afgelope aantal studiejare, vir opofferinge wat sy gemaak het en my kinders wat maar dikwels sonder vader moes klaarkom;
- (xi) my ouers en besonder aan hom wat reeds ontslaap het vir opofferinge, liefde, aanmoediging en simpatieke belangstelling oor 'n groot aantal jare.

Aan God, al die eer en danksegging.

Dat hierdie werkie 'n bydrae sal lewer tot goeie leiding aan die jeug van my volk, is my innige wense.

INHOUDSOPGAWEBladsyHOOFSTUK I

<u>INLEIDING</u>	1
1.1 Probleemstelling en doel van ondersoek	1
1.2 Afgrensing van die veld van ondersoek	2
1.3 Die metode van ondersoek	2
1.4 Omskrywing van die begrippe „voorligting“ en „beroepsvoorligting“	3
1.4.1 Voorligting	3
1.4.2 Beroepsvoorligting	10
1.5 Program van die ondersoek	15

HOOFSTUK 2DIE HUIDIGE STAND VAN VOORLIGTING DEUR DIE INSTAN-
SIES IN HIERDIE ONDERSOEK BETREK

2.1 Inleiding	17
2.2 Die ontstaan en ontwikkeling van voorligting en die grondlegging daarvan in die Republiek	17
2.3 Die ontstaan en ontwikkeling van die voorligtingsdiens van die Transvaalse Onderwysdepartement	24
2.4 Die stand van voorligting in Transvaalse middelbare skole	28
2.4.1 Skoolsielkundiges (Voorliggend)	28
2.4.2 Die voorligtingsdiens in die middelbare skole van die Transvaalse Onderwysdepartement	32
2.5 Die stand van voorligting aan die hoër onderwysinrigtings	37
2.5.1 Inleiding	37
2.5.2 Universiteite	39

2.5.3	Onderwyskolleges	42
2.6	Die stand van die voorligtingsdiens in die Departement van Arbeid	45
2.7	Ander voorligtingsinstansies	50
2.8	Samevatting	52

HOOFSTUK 3

<u>METODE VAN ONDERSOEK</u>	55
3.1 Inleiding	55
3.2 Die vraelys	55
3.2.1 Die vrae	55
3.2.2 Redigering van die vraelys	57
3.2.3 Verspreiding van die vraelys	58
3.2.4 Verwerking van gegewens	58
3.3 Die keuse van proefpersone	59
3.3.1 Metode van seleksie	59
3.3.2 Die samestelling van die monster	60
3.3.2.1 Eerstejaarstudente	60
3.3.2.2 Verspreiding	61
3.3.2.2.1 Skole	61
3.3.2.2.2 Kursus en geslag, onderwyskolleges...	62
3.3.2.2.3 Kursusse en geslag, universiteite	62
3.3.2.2.4 Stedelike en platte-landse gebiede	63
3.3.2.3 Die grootte van die monster ..	63
3.3.2.4 Die trek van die monster	64

3.3.3	Ontleding van die monster	65
3.3.3.1	Aantal proefpersone	65
3.3.3.2	Verspreiding	66
3.3.3.2.1	Skole	66
3.3.3.2.2	Geslag en Kursusse...	68
3.3.3.2.2.1	Onderwys= kolleges	68
3.3.3.2.2.2	Universi= teite	69
3.3.3.2.3	Stedelike en platte= landse gebiede.....	70
3.4	Samevatting	72

HOOFSTUK 4

<u>ONTLEDING VAN DIE RESPONSE</u>	73
4.1 Inleiding	73
4.2 Bevoegdheid van respondente om voorligting te evalueer	73
4.2.1 Tydsverloop tussen suksesvolle aflegging van die eindeksamen en voltooiing van die vraelys	74
4.2.2 Aantal skole vanaf standerd agt deur proefpersone besoek	76
4.2.3 Aantal jare van bywoning van skool waar die eindeksamen afgelê is	77
4.2.4 Gevolgtrekking	78
4.3 Die invloed van die voorligtingsdienste, ander instansies en faktore op die keuse van studie= rigting en beroep.....	78
4.3.1 Die omvang van kursuskeuse voor toetrede tot 'n inrigting vir tersiêre onderwys ...	79

4.3.2	Beroepskeuse	80
4.3.3	Instansies wat die beroepskeuse van die studente beïnvloed het	82
4.3.3.1	Die mate van invloed deur die ouers uitgeoefen	83
4.3.3.2	Die mate van invloed deur die voorligteronderwyser uitge= oefen	96
4.3.3.3	Die voorligter van die Trans= vaalse Onderwysdepartement ...	97
4.3.3.4	Vriende	98
4.3.3.5	Die voorligtingsdienste van die hoër onderwysinrigtings	99
4.3.3.6	Persone in die betrokke beroep	100
4.3.3.7	Ander voorligters	103
4.3.3.8	Eie inisiatief	104
4.3.3.9	Tydskrifte en boeke	105
4.4	Die beskouing van respondente ten opsigte van die voorligtingsdienste	105
4.4.1	Voorligtingsdiens van die Transvaalse middelbare skole	106
4.4.2	Waardebepaling van die voorligtingsdiens van die skool deur respondente	111
4.4.3	Die voorligtingsdiens van die tersiêre onderwysinrigtings	113
4.4.3.1	Gebruikmaking en evaluering van hierdie voorligtingsdiens	114
4.4.3.2	Beïnvloeding deur en noodsaak= likheid van die voorligtings= diens van tersiêre inrigtings	115
4.4.3.3	Voorstelle van respondente ter verbetering van die voorlig= tingsdienste van tersiêre in= rigtings	118
4.5	Samevatting	119

HOOFSTUK 5

GEVOLGTREKKING EN AANBEVELINGS	125
--------------------------------------	-----

TABELLE

I	Verteenwoordiging van die verskillende skole in die monster	67
II	Verspreiding t.o.v. kursusse en geslag, onderwyskolleges, uitgedruk as 'n persentasie van 386 proefpersone	69
III	Verspreiding t.o.v. kursusse en geslag, Universiteite, uitgedruk as 'n persentasie van 299 proefpersone	70
IV	Verspreiding volgens stedelike en plattelandse gebiede	70
V	Jaar van suksesvolle aflegging van eindeksamen	74
VI	Aantal skole deur proefpersone van St VIII af besoek	75
VII	Aantal jare van bywoning van die skool waar die eindeksamen afgelê is	77
VIII	Finale besluit op kursus voordat met studie 'n aanvang gemaak is	80
IX	Beroepskeuse van 299 universiteitstudiante ...	81
X	Persentasie respondente met familie of vriende in die beroep wat beoog word	101
XI	Persentasie respondente wat beïnvloed is deur verskillende groepe persone wat die beroep beoefen wat deur proefpersone gekies is	102
XII	Aantal voorligtingsperiodes per week	107
XIII	Aanwending van voorligtingsperiodes, geleentehede vir persoonlike onderhoude en beskikbaarheid van voorligtingslektuur aan Transvaalse Middelbare skole	108

XIV	Waardebepaling van die voorligtingsperiode op skool deur respondente	112
XV	Gebruikmaking en evaluering van die voorligtingsdienste aan kolleges en universiteite ..	114
XVI	Beïnvloeding deur en noodsaaklikheid van voorligtingsdienste aan tersiêre onderwysinrigtings	116

FIGURE

I	Grafiese voorstelling van die relatiewe invloed van die verskillende voorligtingsinstansies op beplande beroepskeuse	84-93
II	Grafiese voorstelling van die relatiewe invloed van elke voorligtingsinstansie op beroepskeuse in die algemeen	94

BYLAE

1.	Vraelys oor voorligting aan studente	137
2.	Voorlopige vraelys	141
3.	Samevatting van die antwoorde van respondente	152
4.	TOD Omsendbrief nr.62 van 1962. Poste van voorligteronderwysers	179
5.	Vraelys aan skoolverlaters, TOD. 78.....	186

BIBLIOGRAFIE

I	BOEKE	190
II	TYDSKRIFARTIKELS	194
III	ONGEPUBLISEERDE WERKE	195
IV	AMPTELIKE PUBLIKASIES VAN DIE TRANSVAALSE ONDERWYSDEPARTEMENT	195
V	OMSENDBRIEWE VAN DIE TRANSVAALSE ONDERWYSDEPARTEMENT	195
VI	AMPTELIKE VORMS VAN DIE TRANSVAALSE ONDERWYSDEPARTEMENT.....	196

H O O F S T U K I

INLEIDING

1.1 Probleemstelling en doel van ondersoek

'n Groot aantal studente besoek jaarliks die hoër onderwysinrigtings in die Republiek van Suid-Afrika. Gedurende die eerste helfte van 1966 was die aantal ingeskrewe voltydse studente in die twee Afrikaanse Universiteite en die vier Afrikaanse Onderwyskolleges wat toe in Transvaal bestaan het, 16,762¹.

Nou ontstaan die vraag: wie of wat het die studente tot verdere studie in bepaalde rigtings beïnvloed?

Ondersoek na die vordering en aanpassing van eerstejaarstudente dui daarop dat die hele kwessie van studie hulle belangrikste aanpassingsprobleem is. Hierna is beroepsoriëntering as tweede belangrikste gediagnoseer². Alhoewel slegs 22.7% van die betrokke proefpersone laasgenoemde probleem beklemtoon het, moet hierdie bevinding in 'n ernstige lig gesien word, want hoe is dit moontlik dat 22.7% van 'n groep studente wat al klaar geregistreer het vir 'n bepaalde studiekursus, nog beroepsoriënteringsprobleme ondervind? Hierdie gebrek aan sekerheid en doelgerigtheid laat die vraag onwillekeurig opduik of daar nie moontlik leemtes in die beskikbare voorligtingsdienste bestaan nie.

-
1. Getal volgens inligting van die registrateurs van die betrokke inrigtings:
Potchefstroomse Universiteit vir C.H.O., Universiteit van Pretoria, Goudstadse Onderwyskollege, Potchefstroomse Onderwyskollege, Pretoriase Onderwyskollege en die Heidelbergse Onderwyskollege wat sedert die ondersoek gesluit is.
 2. Gouws, D.J. Die akademiese vordering en aanpassing van eerstejaar universiteitstudente, p.150.

In hierdie ondersoek sal getrag word om die relatiewe belangrikheid en doeltreffendheid aan te dui van die verskillende voorligtingsinstansies wat by die keuse van 'n beroep of studierigting deur studente aan universiteite en onderwyskolleges 'n rol gespeel het.

1.2 Afgrensing van die veld van ondersoek

Hierdie ondersoek is beperk tot eerstejaarstudente aan twee Afrikaansmedium residensiële universiteite en vier onderwyskolleges in Transvaal gedurende 1966, en die relatiewe invloed wat die volgende voorligtingsinstansies op genoemde studente se studierigtings en beroepskeuses uitgeoefen het:

- (i) Ouers van die betrokke studente.
- (ii) Die voorligtingsdienste van die Transvaalse Onderwysdepartement.
- (iii) Die voorligtingsdienste van die betrokke hoër onderwysinrigtings.
- (iv) Die voorligtingsdienste van staatsdepartemente, byvoorbeeld die Departement van Arbeid.

1.3 Die metode van Ondersoek

Die vraelysmetode is gevolg om die data vir die ondersoek in te samel. Die vraelys is persoonlik deur die proefleier aan die studente in die betrokke inrigtings vir voltooiing gegee.

Verder is van 'n steekproef of monster van die universum gebruik gemaak. Hierdie monster is volgens die metode van die gestratifiseerde gelykkansige steekproef getrek.

Die samestelling en toepassing van die vraelys asook die trek van die monster word verderaan in Hoofstuk 3 breedvoeriger bespreek.

1.4 Omskrywing van die betrippe „voorligting” en „beroepsvoorligting”

Die begrip voorligting kan baie wyd omskrywe word, maar in die onderwerp onder bespreking word een aspek van die breë begrip, naamlik beroepsvoorligting, beklemtoon. Dit is derhalwe nodig om albei terme, naamlik voorligting en beroepsvoorligting deeglik te omskryf.

1.4.1 Voorligting

In een van die redelik resente werke³ oor voorligting, beweer die skrywers dat daar van ongeveer 1920 af aansienlike meningsverskille onder professionele voorligters oor die betekenis van voorligting bestaan, en dat hierdie verwarrende meningsverskille nog steeds voortduur soos blyk uit die feit dat verskillende voorligtingsdeskundiges hulle eie definisies met elke hersiene uitgawe van hulle publikasies oor voorligting verander.

Ten einde te kom tot 'n aanvaarbare definisie van voorligting, sal enkele bestaande definisies krities beskou word.

Ruth Strang gee die volgende kort definisie van voorligting, (Guidance and counseling): „Guidance is a process of helping individuals through their own efforts to discover and develop their potentialities both for personal happiness and social usefulness”⁴.

3. Lee, J.M. & Pallone, N.J. Guidance and counseling in schools, p.63.

4. Various concepts of guidance (In Year book of education, 1955, p.603).

Hierdie definisie bevat 'n aanvaarbare kern, naamlik dat individue gelei word om deur hulle eie pogings hulle self te ontdek en hulle eie potensialiteite te ontwikkel. Voorligting word egter hierin bloot as 'n proses van hulpverlening beskryf en van die pedagogiese aangeleentheid word nie melding gemaak nie. Dit wil ook voorkom asof die taakverrigting van die individue kan afstuur op 'n luk-raak aangeleentheid, want die verantwoordelikheid wat gepaard gaan met beroepsbeoefening word nie hierin beklemtoon nie behalwe dat dit tot persoonlike geluk en sosiale bruikbaarheid lei. Die leiding waarvan die definisie melding maak, behoort, volgens Landman, plaas te vind in 'n pedagogiese situasie waarin die opvoedeling betrek word in 'n ontmoeting waarin hy in sy hulpeloosheid en steunbehoewenheid aanvaar word en waardeur hy gesteun kan word om die regte beroepskeuse te maak⁵.

Die humanistiese gedagte van voorligting wat hoofsaaklik moet lei tot die voordeel van die individu en die gemeenskap blyk duidelik uit die definisie van die „Guidance and counseling branch of the U.S. Office of Education“, naamlik „Guidance is the process of acquainting the individual with the various ways in which he may discover and use his natural endowments, so that he may live and make a living to the best advantage to himself and the society“⁶. Hier is dus nie sprake van 'n roepingsbewustheid en beroep nie, maar slegs van die lustbestrewing vir die nut van die self en gemeenskap.

5. Landman, W.A. 'n Antropologiese-pedagogiese beskouing van beroepsoriëntering met spesiale verwysing na die persoonologies-etiese, p.3.

6. Smith, G.E. Principles and practices of the guidance program, p.4.

Johnston en sy mede-skrywers beskou voorligting as unitêr of 'n eenheidsgedagte⁷ Hulle is van mening dat daar nie verskillende of aparte soorte voorligting is nie. Dit is gebruikelik om te praat van „beroepsvoorligting“, „opvoedkundige voorligting“, „ontspanningsvoorligting“, „sedelike voorligting“ ens. „Discussion of guidance today is notable for omission of the qualifying adjective. Problems involving human behaviour and aspirations have an uncomfortable way of overstepping boundary lines.... It may be helpful in working with an individual to recognize that certain aspects of his problem fall primarily in such areas as vocation, health, education, or social relationships. It should be recognized, however, that these are not distinctive types of guidance, but phases of a continuous, unitary process“⁸

Voornoemde skrywers noem ook nog twee verdere karaktertrekke van voorligting, naamlik: „Guidance is not dictation“ en „Guidance and instruction are complementary phases of the education process“⁹ Onder eersgenoemde word verstaan dat voorligting gesonde, konstruktiewe hulpverlening is aan die jeugdige sodat hy homself sal verstaan en die vermoë aanleer om oor toekomstige probleme met selfvertroue te besin. In laasgenoemde karaktertrek word die belangrikheid van die onderwys beklemtoon, want voorligting kan nie suksesvol geskied word van die leersituasie nie. „Acceptance of this principle leads to recognition that everyone on the school staff has

7. Johnston, E.G., e.a. The role of the teacher in guidance, p.8.

8. Ibid., p.9.

9. Loc: cit.

some responsibility for guidance. It is the viewpoint of this volume that the role of the classroom teacher is paramount"¹⁰.

Genoemde skrywers het 'n belangrike bydrae met hulle definisie gelewer omdat die noodsaaklikheid van die pedagogiese situasie in voorligting beklemtoon word.

Vir Nel en Sonnekus is die term voorligting nie aanvaarbaar nie omdat die begrip nie die pedagogiese situasie insluit nie¹¹. Aangaande voorligting sê hierdie skrywers: „Hieronder word verstaan die verstrekking van inligting of ontwikkeling in hulle totaliteit met opvoeding. Voorligting vind dus plaas deur omgang sonder die opsetlike bedoeling dat daar 'n waardebesef opgewek moet word, maar ter wille van die verruiming van die blik van die kind ten opsigte van 'n bepaalde lewensgebied"¹². Voornoemde skrywers motiveer hierdie stelling duidelik en wys ook daarop dat die Nederlandse opvoedkundiges, Langeveld en Waterink, dieselfde mening toegedaan is.

J.C. Groenewald huldig ook bostaande siening en wys daarop dat die begrip, voorligting, meer dui op verskaffing van inligting sonder dat dit impliseer dat enige steun verleen word. Deur hierdie term word die pedagogiese omseil, want dit dui op 'n losse verhouding tussen die opvoeder en opvoeding¹³.

Die Transvaalse Onderwysdepartement gebruik die term, voorligting, en omskryf die doelstellings soos volg:

10. Ibid., p.10.

11. Nel, B.F. & Sonnekus, M.C.H. Beroepsleiding in die middelbare skool in Suid-Afrika, p.18-32.

12. Ibid., p.30.

13. Groenewald, J.C. Leerling en loopbaan, p.18-21.

- „1. Voorligting is daardie sistematiese en georganiseerde aspek van die opvoedkundige proses waardeur elke kind gehelp moet word, hetsy deur groep- of individuele voorligting, om sy eie vermoëns te ontdek en te ontwikkel, om koers te kry in sy eie lewe sodat hy ryker persoonlike ondervinding kan opdoen en gevolglik sy eie bydrae tot ons demokratiese samelewing kan lewer.
2. Die einddoel is om die leerlinge so voor te berei vir die lewe dat hulle hul plekke as volwaardige mense in die sosio-ekonomiese samelewing sal kan volstaan wanneer hulle die skool verlaat“¹⁴.

Hierdie omskrywing van genoemde departement word verder aangevul deur in die terrein en aard van voorligting te onderskei tussen vyf soorte voorligting, t.w. Opvoedkundige, Persoonlike en Maatskaplike voorligting, Gesinsvoorligting, Voorligting oor Ontspanning en oor Beroepskeuse¹⁵..

In 'n kritiese beskouing, wat deur navorser onderskryf word, oor voormelde definisie, beweer Nel en Sonnekus: „By nadere ondersoek van wat onder die verskillende soorte voorligting verstaan word, blyk dat die term voorligting in allerlei betekenis gebruik word, waar dikwels nie voorligting bedoel word nie, of waar voorligting selfs nie moontlik is nie. Twee voorbeelde om hierdie verwarring van terme te verduidelik, word geneem uit die afdeling ,Persoonlike en Maatskaplike

14. T.O.D. Voorgestelde leergang vir voorligting in die middelbare skool (St VI-X), 1957, p.4.

15. Ibid., p.8-12.

Voorligting'. Daar word onder meer melding gemaak van die karakter van 'n leerling waarvoor die volgende voorligting gegee moet word: voorligting oor verdraagsaamheid, selfdissipline, reinheid, verantwoordelikheid, eerlikheid, samewerking, arbeidsaamheid, diensvaardigheid, vriendelikheid.

Ook word gemeld dat voorligting gegee moet word met betrekking tot die lewenshouding van 'n kind, waaronder: voorligting oor geloof, doelgerigtheid, naasteliefde, onbevooroordeeldheid"¹⁶

Genoemde skrywers wys dan voorts daarop¹⁷ dat karakter nie voorgelig kan word nie, maar dat dit gevorm of opgevoed word en dat die vorming deel van die totaliteit van opvoeding uitmaak. Karaktervorming is en was van ouds af die taak van elke onderwyser en is dus nie net hoofsaaklik die taak van die "voorligter" soos in genoemde leergang voorgestel word nie. Die vorming van gesindhede waarvan hierbo melding gemaak word, is die taak van die opvoeder en die opvoeding in bepaalde opvoedingsituasies en dit hou dus geen sin in om voorligting en inligting daaromtrent te verskaf nie.

Hoewel daar aan die begin van hierdie paragraaf beweer is dat die begrip voorligting baie wyd omskrywe kan word, word, afgesien van voorafgaande definisies, ook ten slotte verwys na Steffire¹⁸, wat meer as twintig skrywers aanhaal met hulle onderskeie definisies oor voorligting wat sedert 1945 geskryf is. Hierby word ook nog Blum en Balinsky se siening oor voorligting gevoeg, naamlik: „It is to be noted that

16. Nel & Sonnekus, op. cit. p.26-27.

17. Ibid.

18. Steffire, B. Theories of counseling, p.12-15.

the definitions of vocational guidance and vocational counseling are rather similar. This raises the question of the use of the words guidance and counseling. At the present time the word counseling is in favor and is fashionable. The word guidance has historical significance but is somewhat outmoded. Possibly the reason for this is that formerly guidance practices were more directive and advisory whereas at the present time, the practices and techniques require a less active role and the word counseling implies this characteristic better than the word guidance. To conform with the trend, we have accepted the word counseling and, in fact, included it in the title. However, for purposes of writing style we shall use the terms counseling and guidance as synonymous"¹⁹.

Alhoewel voorligting as begrip vryelik gebruik word, kan dit uit 'n pedagogiese benadering nie aanvaar word as 'n geskikte terminologie om die opvoedkundige aspek wat leiding of oriëntering behels, uit te druk nie.

Wat die toestand hier te lande betref, moet met Van Niekerk saamgestem word wanneer hy beweer: „Daar bestaan in Suid-Afrika groot meningsverskil oor die benaming wat geheg word aan hierdie diens (skoolvoorligting). In die algemeen word gepraat van ‚Beroepsvoorligting‘, ‚Skoolvoorligting‘ of net ‚Voorligting‘ Dit is 'n erkende taalfeit dat 'n benaming en selfs 'n saamgestelde woord selde, indien ooit, dit wat benoem word ten volle kan omskryf..... ‚Beroepsvoorligting‘ word nie gekies nie, aangesien dit gebruik word om een bepaalde deel van die hele werkzaamheid aan te dui.

19. Blum, M.L.& Balinsky,B.Counseling and Psychology, p.2.

,Voorligting' is weer 'n term wat in te veel verskillende verbande gebruik word. 'Skoolvoorligting' word dus gebruik, aangesien dit wel deeglik gaan om voorligting wat in 'n skool gegee word, en verder is dit ook 'n bekende term"²⁰;

Hierdie aanhaling lei dan die bespreking tot die volgende paragraaf, oor beroepsvoorligting, in.

1.4.2 Beroepsvoorligting

Dit word algemeen aanvaar dat Frank Parsons die term beroepsvoorligting ("vocational guidance") vir die eerste keer gebruik het aan die begin van hierdie eeu toe hy hom beywer het om publieke belangstelling vir die saak te wek²¹.

"Die term "vocational guidance" wat deur sommige mense as beroepsvoorligting, beroepskeuse-voorligting of ook as beroepsleiding vertaal word, is die voorloper van al die terme wat mettertyd gebruik is,....."²².

Brewer heg verskillende betekenisse aan hierdie term:

"Vocation guidance, or vocational guidance, might mean any one of at least several things: guidance to but not into and through the occupation; guidance which the vocation furnishes; preparation for the calling; guidance or changing the character of the vocation; guiding persons to co-operate in bettering occupational life; helping to plan careers in occupational life.

As coined by Frank Parsons in 1908, the expression

20. Van Niekerk, J.F. Skoolvoorligting - teorie en praktyk, p. i, in voorwoord.

21. Prinsloo, M.J. Beroepskeusevoorligting deur skool en jeugraad, p.3; Blum & Balinsky, op. cit., p.17; Brewer, J.M. History of vocational guidance, p.23; Hoofstuk 2, paragraaf 2.2 van hierdie verhandeling.

22. Nel en Sonnekus, op cit., p.19.

'vocational guidance' meant assisting young people in planning and carrying out their working careers, with primary emphasis upon choosing a vocation, which was the title of Parson's book. Guiding into and through vocational life and its problems - this is a sufficient characterization for our present purposes"²³.

A.J. Groenewald interpreteer die term beroepsvoorligting („vocational guidance") op twee maniere volgens die tydperke waarin dit gebruik is: die tydperk voor 1937 wat hoofsaaklik advies beklemtoon het, en die tydperk na 1937 wat die klem verskuif het na die feit dat die kind gelei moet word om homself te ken en daarna volgens sy eie insig 'n beroepskeuse te maak. Van eersgenoemde tydperk gee Groenewald die volgende definisie wat uit die jaar 1924 dateer:

„Vocational Guidance is the giving of information, experience and advice in regard to choosing an occupation, preparing for it, entering it, and progressing in it"²⁴.

As voorbeeld van laasgenoemde tydperk haal dieselfde skrywer die volgende definisie uit 1937 aan:

„Vocational Guidance is the process of assisting the individual to choose an occupation, prepare for it, enter upon and progress in it. It is concerned primarily with helping individuals make decisions and choices

23. Brewer, op cit., p.2.

24. Groenewald, A.J. 'n Handleiding in beroepsvoorligting, p.8.

involved in planning the future and building a career - decisions and choices necessary in effecting satisfactory vocational adjustment"²⁵.

Nadere deurskouing van bostaande definisies lê die kern-gedagte bloot, naamlik advies en leiding om 'n eie of selfkeuse ten opsigte van 'n beroep te doen. Dit is tans nog die essensie van beroepsvoorligting, maar die definisies bly in gebreke om die hele aangeleentheid binne die opvoedingsituasie te kenskets. Hierdie leemte blyk verder uit die volgende bespreking van verdere gangbare definisies:

Die term „beroepsleiding" is vroeër deur Nel en Sonnekus voorgestel²⁶. Tans aanvaar hulle die term beroepsoriëntering wat dan ook die erkende terminologie van die fakulteit van Opvoedkunde van die Universiteit van Pretoria is"²⁷.

Landman gebruik beroepsleiding en beroepsoriëntering ook as sinonieme, maar gee voorkeur aan laasgenoemde term, wat ook sy skepping is²⁸.

Onder die term beroepsleiding (resp. beroepsoriëntering) sluit Nel en Sonnekus die volgende in: die verskaffing van inligting, persoonlikheidsontleding, beroepsraadgewing, -hulp, -voorbereiding, -opleiding, beroepsplasing en nasorg. Verder stel hierdie skrywers dit pertinent dat dit 'n pedagogiese

25. Ibid., p.9.

26. Nel en Sonnekus, op. cit., p.30.

27. Landman, op. cit., p.1-34; Joubert, C.J. Beroepskeuse as verantwoordelike en verantwoordbare keuse - 'n studie in beroepsoriëntering, p.7; Booysen, F.C. 'n Onderzoek na 'n pedagogiesverantwoorde stelsel van loopbaanstudie deur leerlinge, p.13.

28. Landman, op. cit., p.3.

aangeleentheid is. Ook gee hulle n beskrywing van die tegniese opvoedingsaspek en beklemtoon beroepsleiding of beroepsoriëntering as n afsonderlike en essensiële pedagogiese funksie wat deur pedagogies-geskoolde persone beoefen moet word²⁹.

Sanderson het ook die opvoedkundige aspek van beroepsvoorligting aangetoon en stel dit soos volg: „But vocational guidance is not concerned solely with vocations in the traditional sense of the word. Although the emphasis is on occupational adjustment, vocational guidance also embraces the educational aspects of growth and certainly the attitudes, feeling, and anxieties“³⁰. Waar hier wel sprake is van die aanvaarbare kern van opvoeding in die beroepsvoorligting-situasie, toon die definisie nogtans n sterk utilitaristiese neiging.

Langeveld³¹ beklemtoon die pedagogiese basis as fondament vir beroepsoriëntering. Hy wys daarop dat beroepsleiding in sy breër verband of betekenis gesien, in wese opvoedkundig van aard is. Verder dat opvoeding en leiding in wese dieselfde doel nastreef, maar dat dit van mekaar verskil ten opsigte van metode en tegnieke.

J.C. Groenewald beskou beroepsoriëntering as die geskikste term. Hy wys daarop dat voorligting geen hulpverlening impliseer nie, dat „beroepsleiding“ weer te veel hulp aan jeugdiges impliseer en daarom word „beroepsoriëntering“ as term verkies³².

29. Nel & Sonnekus, op. cit. p. 30-32.

30. Sanderson, H. Basic concepts in vocational guidance, p.7.

31. Langeveld, M.J. Some considerations on the ethics of guidance (In Yearbook of education, 1955, p.49).

32. J.C. Groenewald. Leerling en loopbaan, p.20.

Vermelde skrywer kom tot die volgende gevolgtrekking: „Veral waar dit gaan om leiding ten opsigte van n keuse van vakke, verskillende leerplanne en studierigtings, skakel pedagogiese leiding in by beroepsoriëntering omdat hierdie aspekte noodwendig die beroepskeuse voorafgaan. Pedagogiese leiding of hulp is n diens wat dwarsdeur die skoollewe van die kind in werking kom. Teen die einde van die laerskool en aan die begin van die middelbare skool word beroepsoriëntering n noodsaaklike behoefte en moet dit beskou word as n onderdeel of vertakking van die pedagogiese leiding”³³.

Beroepsoriëntering word deur Landman soos volg omskryf: „Oriëntering beteken die verkryging van insig in die eie situasie”, en dan „kan beroepsoriëntering deur die opvoeder omskrywe word as verantwoordbare hulpverlening en steungewing aan die steunbehoewende jeugdige, totdat hy op grond van noukeurige selfbeoordeling sodanige insig verwerf het in en sodanige innerlike stellingname verower het teenoor sy eie beroepsituasie dat hy bekwaam is tot n nougesette selfbepaling tot n beroep met die besondere implikasies daarvan, synde selfbepaling tot verantwoordelike taakverrigting as beroepsvolwassene”³⁴.

Hierdie omskrywing word deur Joubert bondig saamgevat: „Beroepsoriëntering impliseer dat steun verleen word aan die nie-volwasse jeugdige tot selfstandige taakaanvaarding in sy toekomstige beroepslewe”³⁵

33. Ibid, p.21.

34. Landman, op. cit., p.4.

35. Joubert, op. cit., p.7.

Skrywer onderskryf die verklarings en definisies van Groenewald, Landman en Joubert, maar vir die onderhawige navorsingsprojek is die terme „voorligting" en „beroepsvoorligting" gebruik. Dit is die huidige amptelike benaming van die Transvaalse Onderwysdepartement en dit is ook die begrip wat in die omgangstaal, hoofsaaklik aan die middelbare skole, die meeste voorkom. Die leerlinge gebruik meestal laasgenoemde uitdrukkings sodat 'n vreemde begrip in die vraelys verwarring sou skep.

Uit die voorafgaande omskrywings van die begrip „beroepsoriëntering" kan die volgende afleiding gemaak word: beroepsoriëntering of, soos dit verderaan genoem word, beroepsvoorligting, verg dat die volwassene die jeugdige in die opvoedingsituasie op wetenskaplike wyse lei om homself te verstaan deur hom te bring tot kennis van sy aanleg, belangstelling en persoonlikheidstrekke; om insig te verwerf in die aard en eise van beroepe; en om die potensialiteite van die leerling tot volle ontplooiing te bring ten einde hom in staat te stel om 'n verstandige beroepskeuse te doen en ten volle in te skakel in die beroepslewe en om sy beroep as roeping tot voordeel van homself, die samelewing en tot eer van die Skepper te beoefen.

1.5 Die program van die ondersoek

Waar dit gaan om die invloed van verskillende voorligtingsdienste op die studierigting van studente, is dit nodig om die betrokke voorligtingsdienste van nader te beskou. Daarom sal die tweede hoofstuk gewy word aan 'n beskrywing van die voorligtingsdienste wat by hierdie ondersoek betrek is.

Vervolgens sal n empiriese ondersoek ingestel word na die invloed van die betrokke voorligtingsdienste op die studierigting van studente. Dit is derhalwe nodig dat die derde hoofstuk n volledige uiteensetting van die metode van ondersoek sal gee.

Die vierde hoofstuk omvat die statistiese verwerking en vertolking van die gegewens en ten slotte sal die vyfde hoofstuk gewy word aan die gevolgtrekkings waartoe gekom word en aanbevelings ter verbetering van die toestande indien dit nodig blyk te wees.

H O O F S T U K 2

DIE HUIDIGE STAND VAN VOORLIGTING DEUR DIE INSTANSIES
IN HIERDIE ONDERSOEK BETREK

2.1 Inleiding

Aangesien hierdie navorsing toegespits is op 'n empiriese ondersoek van die invloed wat die verskillende voorligtingsdienste op die studierigting van studente aan Afrikaanse hoër onderwysinrigtings in Transvaal uitgeoefen het, val dit buite die bestek daarvan om 'n volledige historiese oorsig van die ontstaan en ontwikkeling van die betrokke voorligtingsdienste te gee. Dit is egter logies dat waar die relatiewe invloed van die voorligtingsdienste verderaan bespreek sal word, die oorsake van moontlike gebrekkige of sterk beïnvloeding gesoek sal word, m.a.w. dat die bestaande dienste in die lig van die bevindinge geëvalueer sal word. Om hierdie rede is dit wel nodig om kortliks aan te dui hoe die verskillende dienste ontstaan en ontwikkel het en om 'n duidelike beeld te verstrek van hoe die dienste tans daar uitsien.

Dit is derhalwe nodig om die volgende in oënskou te neem: die ontstaan en ontwikkeling van voorligting en die grondlegging daarvan in die Republiek en die ontstaan en ontwikkeling en die huidige stand van die voorligtingsdiens van die TOD, die betrokke universiteite, onderwyskolleges, die Departement van Arbeid en van ander voorligtingsinstansies.

2.2 Die ontstaan en ontwikkeling van voorligting en die grondlegging daarvan in die Republiek

Reeds ongeveer vier eeue voor Christus het Plato, die Griekse filosoof, beweer dat die een persoon baie van 'n ander

verskil t.o.v. sy natuurlike aanleg en dat een vir 'n bepaalde beroep terwyl 'n ander weer vir 'n ander beroep geskik is. Plato het dus individuele verskille as basis vir verskillende beroepe beklemtoon¹.

Gedurende die tyd van die tuisnywerhede en die gesin wat ekonomies selfversorgend was, was daar nie 'n behoefte aan beroepsvoorligting nie. „Oorspronklik was daar slegs drie kulture: 'n jag-, herders- en akkerboukultuur. Die enigste beroepe was dus jag, veeboerdery en landbou. Die lewe was baie eenvoudig en ongekompliseerd. Daar was geen sprake van beroepsvoorligting nie, hoewel beroepsleiding in die skool van die lewe plaasgevind het.... Selfs met die toenemende spesialisasie was dit selfs in die vorige eeu nie so moeilik om 'n beroep te kies nie. Sekere ingewortelde opvattinge soos bv. klasonderskeidings en gildes het daartoe bygedra.... Die aristokrate het die hoogste betrekkings in die militêre of staatsdiens bekleed. Die middelklas het die professies en sakelewe behartig, terwyl die laer klasse ambagte moes beoefen. Kinders neem gewoonlik die beroep van die vader"².

Behalwe vir toetrede tot erkende professies soos byvoorbeeld dié van predikante, regsgeleerdes, medici, onderwysers, ens., het dit eers teen die einde van die vorige eeu, as gevolg van die industriële omwenteling, noodsaaklik geword om gedifferensieerde opleiding vir verskillende beroepe te voorsien en gepaard hiermee het beroepsvoorligting op die voorgrond getree. Die ontwikkelinge op tegnologiese-

1. Anastasi, A. & Foley, J.P. Differential psychology, p.5.
2. Groenewald, A.J. 'n Handleiding in beroepsvoorligting, p.15.

ekonomiese- en sosiale gebied het, saam met die opkoms van die nywerhede, die jeugdiges voor 'n verwarrende verskeidenheid beroepe gestel. Hierdie toestand kon op die duur nie bered= der word deur 'n probeer-en-trefmetode van beroepskeuse nie, aangesien dit met mislukkings en verkwisting van mannekrag gepaard gegaan het³.

Beroepsvoorligting is derhalwe by uitstek 'n produk van die twintigste eeu. Dit word algemeen aanvaar dat hierdie diens op 13 Januarie 1908 begin het toe Frank Parsons die eerste Direkteur van Voorligting geword het aan die „Vocation Bureau of Civic Service House" in Boston⁴.

Parsons het sekere basiese stellings, waarvan sommige selfs vandag nog geld, neergelê. Hy het onder meer aangevoer dat om 'n beroep selfstandig te kies, die individu⁵:

- (i) homself moet verstaan en dus oor deeglike selfkennis moet beskik;
- (ii) kennis moet hê van die eise deur verskillende beroepe gestel asook van die vooruitsigte daarin; en
- (iii) oor die vermoë moet beskik om logies te redeneer oor die feite aangaande homself, die potensiële beroepsomgewing en die werk wat hy sal moet doen.

Gedurende die Eerste Wêreldoorlog het 'n noodtoestand ontstaan wat die ontwerp en aanwending van verbeterde intelligensie-, prestasie-, persoonlikheids- en aanlegtoetse asook belangstellingsvraelyste genoodsaak het. Dit het 'n

3. Blum, M.L. & Balinsky, B. Counseling and psychology, p.17-22; Humphrey, J.A. & Traxler, A.E. Guidance services, p.84-86.

4. Lee, J.M. & Pallone, N.J. Guidance and Counseling, p.4; Kyk ook hoofstuk 1 paragraaf 1.4.2. van hierdie verhandeling.

5. Humphrey & Traxler, op. cit., p.86.

gunstige uitwerking op die voorligtingsdienste gehad, alhoewel die klem nog steeds op die beroepsaspek van n individuele lewe geval het, naamlik die keuse van, voorbereiding vir en toetrede tot n beroep. Daar is op daardie stadium byvoorbeeld nie baie aandag aan die aanpassingsprobleme van n persoon in sy beroep gegee nie⁶.

Dit was eers in die twintigerjare, wat op die Eerste Wêreldoorlog gevolg het, dat voorligters n toenemende belangstelling in die psigoterapie begin toon het. Sedertdien het die kliniese aspekte van voorligting groter belangstelling verkry⁷.

In Suid-Afrika was die voorloper van beroepsvoorligting die werkverskaffingsburo wat in 1902, na die Anglo-Boereoorlog, aan die Kaap gestig is om toenemende werkloosheid die hoof te bied⁸. Met unifikasie in 1910 is hierdie buro, saam met soortgelyke buro's, wat in Transvaal en Natal ontstaan het, onder die afdeling vir blanke-arbeid van die Departement van Mynwese geplaas. Orkin sê: „There is no record prior to Union of any special attention to vocational guidance in South Africa outside the schools..... Emphasis remained exclusively on placement until the year 1915 when

-
6. Prinsloo, M.J. Beroepskeusevoorligting deur skool en jeugraad, p.14; Findley, W.G. Student personnel work - elementary and secondary. (In Encyclopedia of education, 1960, p.1427.)
 7. Findley. Ibid.; Super, D.E. Transition from vocational guidance to counseling psychology. Journal of counseling psychology, 1, p.3, 1955.
 8. Orkin, L.E. Historical survey of juvenile employment activities in the Union of South Africa. (In Departement van van Arbeid. Jeugwerkverskaffingsafdeling. Beroepsvoorligting: Opsomming van lesings aan beroepsvoorligters van die departement van Arbeid, Voorw., p.3, 1949).

sociologists and educationists, such as Professor (now sir Fred) Clarke, Mr. J.D. Rheinall Jones, Professor John Orr, Inspector Kloppers, Mr. E.O. Vaughan and others decided that something more needed to be done"⁹.

Hierdie breër siening het in 1915 tot die stigting van Jeugrade in Johannesburg, Durban en Kaapstad gelei, terwyl Jeugrade ook aan die einde van die Eerste Wêreldoorlog, in 1918 in Port Elizabeth, Bloemfontein, Pretoria en Pietermaritzburg bestaan het. Prinsloo beskou die Jeugrade as die eerste georganiseerde poging in ons land om die jeug behulpsaam te wees om geskikte werk te vind¹⁰. Orkin bestempel die tydperk, 1915 tot 1924, as die „un-official phase" in die geskiedenis van beroepsvoorligting in Suid-Afrika¹¹.

Destyds het die Jeugrade geen finansiële hulp van die Staat ontvang nie, is hulle deur vrywilligers georganiseer en het hulle die belangstelling en daadwerklike ondersteuning van sosiale werkers, opvoedkundiges, werkverskaffers en leiende figure in die arbeidsorganisasies geniet¹².

Die belangrikste doelstellings van die Jeugrade was om ouers en hulle kinders te adviseer met betrekking tot die beroepskeuse van die kinders, die kinders in betrekkings te plaas wat na geskikte loopbane sou lei, kinders wat oor die vermoë beskik aan te moedig om verder te studeer en nie die skool te verlaat nie, en om as skakel tussen werkgewer en werknemer te dien¹³.

9. Orkin, *ibid.*

10. Prinsloo, *op. cit.*, p.14.

11. Orkin, *ibid.*, p.5.

12. Prinsloo, *ibid.*, pp.143-144.

13. Orkin, *ibid.*, p.4.

Op inisiatief van die Jeugrade is 'n konferensie in Julie 1920 in Kaapstad gehou. Benewens verteenwoordigers van die Jeugrade het ook afgevaardigdes van die provinsiale onderwysdepartemente, die Unie-Departement van Onderwys, die Departement van Mynwese en die industrieë die konferensie bygewoon. Die belangrikste uitvloeisel van hierdie konferensie was die amptelike erkenning van die Jeugrade deur die regering, toesegging van finansiële steun deur die staat aan Jeugrade, en die aanvaarding van die Jeugdige Personenwet, Wet nr. 33 van 1921.

Die doel van bogemelde wet was om: „Voorziening te maken voor de oprichting van raden om aangelegenheden betreffende de dienst, opleiding, het welzijn van en het toezicht over jeugdige personen te behandelen en voor het verstrekken van zekere inlichtingen aan die raden”¹⁴.

Die tydperk van 1924 af kan as die tweede fase in die geskiedenis van beroepsvoorligting hier te lande beskou word. In voormelde jaar is, na 'n verandering van regering, die Afdeling Arbeid van die Departement van Mynwese en Industrieë na die Departement van Arbeid oorgeplaas. Dit het die Jeugrade ook ingesluit¹⁵.

Alhoewel die Jeugrade nie wetenskaplike beroepsleiding volgens die huidige standarde gegee het nie, het hulle 'n belangrike diens van groot waarde gelewer. Hulle het naamlik

14. Prinsloo, op. cit., p.144.

15. Orkin, op. cit., p.7.

baie gedoen om inligting oor beroepe te versamel en beskikbaar te stel aan diegene wat dit kon gebruik. Van sielkundige voorligting, onder andere met behulp van toetse, was daar nie veel sprake nie, enersyds omdat die personeel nie so goed gekwalifiseer was nie, en andersyds omdat die publiek op daardie tydstip nie veel vertrouwe in die voorligtingsaktiwiteite gehad het nie¹⁶. Baanbrekerswerk is deur die rade verrig ten opsigte van verbetering van werktoestande vir die jeugdiges en hulle het baie daartoe bygedra om snobisme ten opsigte van beroepe te verminder deur die publisierteit wat hulle aan gesonde hande-arbeid verleen het gedurende die depressie, 1930-34.

Na die uitbreek van die Tweede Wêreldoorlog in 1939 het daar 'n toenemende tekort aan arbeidskragte ontstaan sodat optimale gebruik van jeugdiges noodsaaklik geword het. „The door was wide open for a better and more up-to-date employment and guidance section. For the first time all the circumstances were favourable to a scientific approach. One could assess the juvenile's qualifications and qualities with every prospect of fitting him into the most suitable employment..... The first step taken was the preparation of a Bill for the consideration of Parliament, inter alia, to replace the old Juveniles Act of 1921. This Bill was passed by Parliament in 1945 under the name of Registration of Employment Act (No. 34 of 1945)"¹⁷.

16. Orkin, op. cit., p.8.

17. Orkin, op. cit., p.9.

Spiedig na die aanname van bogenoemde wet, en met die doel om die indiensneming van jeugdige meer wetenskaplik te benader, is 'n konferensie in November 1945 deur die volgende departemente bygewoon: Arbeid, Unie-Onderwys (tans Departement van Hoër Onderwys) en die vier Provinsiale Onderwysdepartemente. Die vernaamste uitvloeisel van die konferensie was dat 'n inter-departementele komitee saamgestel is om beroepsvoorligting en indiensneming te koördineer. Die inter-departementele komitee is saamgestel uit verteenwoordigers van die Departement Arbeid, die Unie-Onderwysdepartement, die Departement van Volkswelsyn, die provinsiale onderwysdepartemente, die Nasionale Buro vir Opvoedkundige en Maatskaplike Navorsing en die Buro vir Personeelnavorsing. Met die inwerkingtreding van die inter-departementele komitee op 19 Maart 1946 is 'n nuwe mylpaal bereik in die geskiedenis van voorligting en jeugwerkverskaffing in Suid-Afrika¹⁸ en is gunstige omstandighede daargestel vir toekomstige ontwikkeling van gedifferensieerde dog ook koördineerde voorligtingsdienste. Die huidige stand van die beroepsdienste van die Departement van Arbeid word later onder paragraaf 2.6 bespreek.

2.3 Die ontstaan en ontwikkeling van die voorligtingsdiens van die Transvaalse Onderwysdepartement¹⁹

Verskillende tydperke of fases kan onderskei word in die ontwikkeling van die Sielkundige en Voorligtingsdiens van die

18. Orkin, op. cit., p.10.

19. Tensy anders vermeld is al die inligting oor die Sielkundige en Voorligtingsdiens van die TOD in hierdie hoofstuk verkry van:
 dr. J. C. Groenewald, voorheen Hoofbepanner van die hulpdienste van die TOD;
 dr. A.D.W. Wolmarans, Hoof van die Sielkundige en Voorligtingsdiens;
 dr. C.H. Esterhuysen, voorheen Assistent-hoof van die Sielkundige en Voorligtingsdiens; en dr. C.J. Joubert, voorheen Assistent-Hoof van die Sielkundige en Voorligtingsdiens.

Transvaalse Onderwysdepartement²⁰.

In die eerste stadium (1910 - 1919) het die Geneeskundige Inspekteur van skole in Transvaal, dr. C.L. Leipoldt, die aandag veral daarop toegespits om die geestelik gekrenktes en liggaamlik-gebreklikes te versorg. In 1915 is dr. J.M. Moll as departementele psigiater van die Transvaalse skole aangestel en onder sy leiding is hoofsaaklik aandag gegee aan die kwessie van verstandelik-minderwaardige kinders in die skole.

Gedurende die tweede stadium (1920-1929) het die verstandelik-agterlike of subnormale (50-80 IK) leerlinge aandag geniet en is spesiale onderwysvoorsiening vir hulle bepleit.

Tydens die derde stadium (1930-1939) het spesiale onderwys vir subnormales volle aandag verkry en is 'n begin gemaak om op groot skaal spesiale klasse te stig. In hierdie stadium het die behoefte aan beroepsvoorligting ook na vore getree en is daar daadwerklik met beroepsvoorligting begin toe dr. M.J. Prinsloo in 1936 aangestel is as enigste beroepsvoorligter vir die hele provinsie²¹. Dit was die eerste aanstelling van hierdie aard in Suid-Afrika. In dieselfde jaar is dr. J.A. Volks as psigoloog van die TOD aangestel en is 'n begin gemaak met die standaardisering van IK-toetse vir Suid-Afrikaanse toestande²².

In die vierde stadium (1940-1949) is spesiale skole vir die senior subnormale leerlinge ingestel waardeur voorberoepsopleiding aan hierdie leerlinge verskaf is. Meer sielkundiges

20. Esterhuysen, C.H. Die ontstaan en ontwikkeling van die sielkundige en voorligtingsdiens. Ongepubliseerde memorandum. TOD 1968.

21. Bekker, L.C. Die nuwe leergang vir voorligting in die sekondêre skole. (In TOD Vakansiekursus in voorligting, 1959, p.9).

22. Esterhuysen, op. cit., p.11.

en beroepsvoorligters is ook aangestel sodat die TOD aan die einde van 1949 oor vyf beroepsvoorligters beskik het. Hierdie stadium is ook belangrik vir die voorligting aan skoliere, want die TOD het dit goedgekeur dat Beroepsvoorligting van 1948 as verpligte nie-eksamenvak in alle na-primêre skole ingevoer word.

Gedurende die vyfde stadium (1950-1959) is die eerste grondslae vir die toekomstige kinderleidingklinieke gelê en is met psigoterapeutiese behandeling van kinders begin. 'n Skool vir gedragsafwykende leerlinge, Loopspruit, is in Januarie 1952 geopen en tergelykertyd is residensiële skole vir subnormales voorsien. Die voorligtingsdienste het ook geleidelik na verskillende sentrums uitgebrei en het toeneem in omvang. Van April 1955 af is die beroepsvoorligters en sielkundiges in een diens saamgesnoer, naamlik die Sielkundige en Voorligtingsdiens. Die benaming beroepsvoorligter is ook verander na voorligter. In 1956 is die pos van Inspekteur-Psigoloog, 'n staatsdienspos, vervang met 'n provinsiale pos, naamlik die van Hoof van die Sielkundige en Voorligtingsdiens, terwyl die nuwe pos van Hoofsielkundige ook toe geskep is. Die pos van Besoekende Onderwyser(es) is ook ingestel. Eers is twee persone hierin aangestel, maar hulle is in 1957 vermeerder na vyf.

Gedurende hierdie vyfde fase is Transvaal ook in ses werkkringe, met sielkundiges in elke kring, ingedeel, terwyl voorligters, destyds bekend as Adviseurs vir Voorligting, in die volgende vyf streke aangestel is:

- (i) en (ii) Noordoos-Transvaal en Noordwes-Transvaal wat deur twee voorligters uit Pretoria bedien is;

- (iii) Oos-Transvaal, bedien deur die voorligter van Boksburg;
- (iv) Suidwes-Transvaal, bedien deur die voorligter van Krugersdorp; en
- (v) Suid-Transvaal, bedien deur die voorligter van Johannesburg.

'n Verdere belangrike ontwikkeling en die vyfde fase was die instelling in 1957 van Voorligting as verpligte skoolvak vir alle klasse van die middelbare skool²³. Hiermee het die eerste beroepsvoorligting opgegaan in en deel geword van die breër, meer algemeen-vormende Voorligting.. „Beroepsvoorligting het al hoe meer algemene voorligting geword. Die beroepsvoorligting-leergang is uitgebrei na onderwysvoorligting, persoonlikheidsvoorligting, gesinsvoorligting, voorligting oor ontspanning en beroepsvoorligting. Daar is 'n geslaagde weeklange kursus vir voorligteronderwysers, wat aangesel is, en skoolhoofde by die Pretoriase Onderwyskollege in Oktober 1958 gehou. Dit was deur 250 persone bygewoon"²⁴.

Van 1960 af tot op die huidige beleef die voorligtingsdiens sy sesde stadium waarin die stigting van die Kinderleidingklinieke in verskillende sentra plaasvind.

Die sesde stadium word gekenmerk deur die volgende belangrike ontwikkelings:-

- (i) Gedurende 1966 is die benaming van die Sielkundige en Voorligtingsdiens en van sy personeel soos volg verander: die Sielkundige en Voorligtingsdiens word die Skoolsielkundige en Voorligtingsdiens; Sielkundiges word Skoolsielkundiges;

23. TOD Omsendbrief Nr.59 van 1957.

24. Esterhuysen, op. cit., p.13.

die Voorligters word Skoolsielkundiges (Voorliggend) en Besoekende Onderwysers word Assistent-skoolsielkundiges (Besoekend).

- (ii) In 1967 word begin met die implementering van 'n plan ter koördinering en konsolidasie van die hulpdienste met die instelling van volwaardige Kinderleidingklinieke in verskeie sentra in Transvaal.

In hierdie klinieke word voorsiening gemaak vir 'n personeel bestaande uit:

- (i) 'n Senior Skoolsielkundige onder wie se beheer die kliniek staan,
- (ii) Skoolsielkundiges,
- (iii) 'n Skoolsielkundige (Voorliggend),
- (iv) 'n Assistent-Skoolsielkundige (Besoekend),
- (v) Spraakterapeute,
- (vi) Remediërende onderwysers(esse).

Tans bestaan daar reeds tien van hierdie klinieke alhoewel hulle nog nie almal oor die volledige personeel, soos hierbo genoem, beskik nie. Die volgende klinieke beskik egter reeds oor 'n volledige personeel: Pretoria, Johannesburg, Boksburg en Krugersdorp. Die nodige benoemings sal waarskynlik eersdaags elders gemaak word.

2.4 Die stand van voorligting in Transvaalse middelbare skole

Die huidige stand van die voorligtingsdienste van die TOD sal duidelik blyk uit 'n beskrywing van die hoofkomponente daarvan, te wete die Skoolsielkundige (Voorliggend) en die voorligtingsdiens in elke middelbare skool deur die Voorligteronderwysers.

2.4.1 Skoolsielkundiges (Voorliggend)

Daar is tans vyf departementele Skoolsielkundiges (Voorliggend) wat as adviseurs vir voorligting optree²⁵. Hulle taak kan soos volg saamgevat word:

25. Vergelyk paragraaf 2.3.

(i) Wetenskaplike beroepsvoorligting

Elke Skoolsielkundige (Voorliggend) ontvang gedurende die eerste skoolkwartaal van elke jaar die vraelyste²⁶ wat deur die skoolverlaters van die skole in sy gebied voltooi is. Hiervan word 'n deeglike studie gemaak en waar die Skoolsielkundige (Voorliggend) konflikte opmerk tussen die aanleg van die leerlinge en sy beroepskeuse, of tussen die beroepsaspirasies en die skoolsertifikaat wat behaal gaan word, word dit aangeteken. Ook word gelet op die leerlinge by wie daar onsekerheid met betrekking tot die beroepskeuse bestaan. Wanneer die Skoolsielkundige (Voorliggend) die betrokke skole besoek, word spesiale aandag aan die leerlinge ten opsigte van wie bovermelde probleme aangeteken is, gegee. Die Voorligteronderwyser van die betrokke skool verskaf ook op eie inisiatief die name van verdere leerlinge wat leiding verlang. Die Skoolsielkundige (Voorliggend) rig sy reisplan in ooreenkomstig die behoefte van die verskillende skole in sy gebied en hy trag om aan alle leerlinge wat hulp verlang voor die einde van hulle skoolloopbaan hulp te verleen.

In die uitvoering van bogenoemde aktiwiteite van Skoolsielkundige (Voorliggend) maak hy van verskillende psigologiese hulpmiddele gebruik. „By die inskakeling van psigologiese hulpmiddele moet onmiddellik beklemtoon word dat dit geen doel dien om diagnostiseringsmedia blindelings toe te pas ten einde kwantitatiewe resultate te verkry nie. Dit gaan om 'n kind-in-'n-situasie met die doel om die kind-beroepswêreld-relasie uit te lig en dus die aanwending van

psigologiese media, op 'n wyse waardeur die jeugdige sy hele persoon-wees inwerp en op die manier sy beroepswêreldrelasie openbaar"²⁷.

Die psigologiese hulpmiddele wat gewoonlik ingeskakel word, is onder andere die volgende²⁸.

- (a) die „Passalong“-metode vir die bepaling van 'n kwosiënt vir praktiese vermoë,
- (b) die Wiggly-blokke,
- (c) die Z-metode (Zulliger se Tafeln-Z-Test), en
- (d) belangstellingsvraelyste soos die CV-belangstellingsvraelys van die Departement van Onderwys van die Kaapprovinsie en die Thurstone-belangstellingsvraelys.

By bogenoemde psigologiese media verkry die Skoolsielkundige (Voorliggend) ook 'n volledige skolastiese beeld van 'n leerling volgens die gegewens van die kumulatiewe verslagkaart, beter bekend as die Ed.Lab. 1-kaart (TCD-vorm 424)²⁹.

(ii) Aanbiedinge van kursusse in voorligting

Ten einde die tekort aan opgeleide Voorligteronderwysers die hoof te bied, en om diensdoende Voorligteronderwysers op hoogte te hou met moderne ontwikkelinge in hul vak, reël die Skoolsielkundiges (Voorliggend) van tyd tot tyd kort opleidingskursusse vir hierdie onderwysers met die oog op in-diens-opleiding.

27. Joubert, op. cit., p.55.

28. Ibid., p. 58-88.

29. Die Ed. Lab 1-kaart word later in hierdie hoofstuk bespreek, kyk paragraaf 2.6.

(iii) Opleiding van onderwysers om toetse af te neem

Dit is die beleid van die Transvaalse Onderwysdepartement dat die skole self die program van gestandaardiseerde groeptoetse afneem. Om hierdie rede word daar jaarliks, gewoonlik gedurende die eerste skoolkwartaal, onderwysers opgelei m.b.t. die administrasie van die toetse en die interpretasie van toetsresultate. Opleiding word byvoorbeeld aangebied om die groepintelligensietoetse en die skolastiese toetse te hanteer. Aan die einde van so n kursus ontvang die onderwyser wat bevoeg bevind is, n getuigskrif van bevoegdheid ten opsigte van die bepaalde toets of toetse waarin opleiding met goeie gevolg deurloop is.

(iv) Hulpverlening aan voorligteronderwysers

Die Skoolsielkundige (Voorliggend) verleen hulp in verband met voorligting aan die Voorligteronderwyser ten opsigte van daardie probleme wat laasgenoemde moontlik nie suksesvol kan oplos nie, en hy adviseer die Voorligteronderwyser ten opsigte van die voorligtingsprogram in n skool.

Die dienste van die Skoolsielkundige (Voorliggend) is veral noodsaaklik waar daar wisseling van skoolpersoneel, wat vir voorligting verantwoordelik is, plaasvind. Hy is dan die koördinerende faktor om n nuwe Voorligteronderwyser behulpsaam te wees ten opsigte van sy oriëntering tot die betrokke skool en ook tot die voorligtingsdiens van die Departement.

2.4.2 Die voorligtingsdiens in die middelbare skole van Transvaalse Onderwysdepartement

Hierdie diens kan soos volg saamgevat word³⁰.

Voorsiening word gemaak vir die instelling van een addisionele pos van voorligtingsonderwyser buite die raamwerk van die personeelvoorsieningskaal aan elke hoër- en klas II-skool³¹.

Elke klas, van die aanpassings- tot en met die St X-klasse, moet een periode per week voorligting ontvang. Voorsiening moet ook vir persoonlike onderhoude tussen die leerlinge en die betrokke onderwyser gemaak word en n noukeurige verslag moet van hierdie onderhoude gehou word.

Die Voorligteronderwyser moet nie slegs voorligting gee nie, maar ook ander klasse in ander vakke waarneem sodat hy nie kontak met leerlinge onder klaskameromstandighede verloor nie. Om die eenheid en kontinuïteit van die voorligting aan n bepaalde skool te bevorder, en om te voorkom dat te veel onderwysers daarby betrokke raak, beperk die Departement die aantal onderwysers by voorligting betrokke, soos volg:

- (i) skole met n inskrywing tot 749 leerlinge mag voorligting (klaswerk asook onderhoude) aan nie meer as twee onderwysers toevertrou nie,
- (ii) skole met n inskrywing van 750-999 leerlinge mag voorligting aan nie meer as drie onderwysers toevertrou nie, en

30. TOD Omsendbrief, nr.62 van 1962, kyk bylae 4.

31. n Klas II-skool is n skool waarin hoofsaaklik opleiding tot St VIII verskaf word. Dit gebeur soms, waar nodig, dat vir verdere opleiding voorsiening gemaak word.

- (iii) skole met n inskrywing van 1,000 en meer leerlinge mag voorligting aan nie meer as vier onderwysers toevertrou nie³².

Die doelstelling van voorligting word deur die TOD aan die doelstellings van die middelbare onderwys in hierdie provinsie geknoop³³. Laasgenoemde kan soos volg saamgevat word³⁴:

- (i) die vorming en ontwikkeling van die hele mens tot volwaardige lid van die gemeenskap,
- (ii) die ontwikkeling van n positiewe lewens- en wêreldbeskouing,
- (iii) die voorligting van leerlinge om hulle te help om n intelligente besluit ten opsigte van n toekomstige loopbaan te neem,
- (iv) en die voorbereiding van die leerlinge vir hoër- en voortgesette onderwys.

Soos die naam, doelstellings en leergang van die vak Voorligting aandui, is die inhoud nie net beperk tot beroepsvoorligting nie. Laasgenoemde is egter n belangrike aspek van voorligting³⁵.

Groepvoorligting word gedurende een periode per klas per week gegee en die leergang maak in hierdie opsig in breë trekke vir die volgende voorsiening³⁶.

- (i) opvoedkundige voorligting (skoolvoorligting),
- (ii) gesinsvoorligting,

32. TOD Omsendbrief, nr 62 van 1962, paragraaf 3.

33. Van Wyk, A.H. Openingstoespraak (In TOD Vakansiekursus in voorligting, 1969, p.3).

34. Ibid.

35. Vergelyk hoofstuk 1, paragraaf 1.4.1.

36. TOD Voorgestelde leergang vir voorligting in die middelbare skool (St VI - X), 1957.

- (iii) persoonlikheidsvoorligting,
- (iv) ontspanningsvoorligting, en
- (v) beroepsvoorligting.

Vir die onderhawige studie word die klem hoofsaaklik op beroepsvoorligting gelê. Dit moet egter altyd in die breër perspektief van die doel en inhoud van voorligting gesien word, nl. dat dit betrekking het op die hele mens: sy liggaam, sy bekwaamheid, sy talente, sy persoonlikheid en karakter, sy onbewuste, en op die toerusting, leiding, vorming, ontwikkeling en opvoeding van die hele persoon tot volwaardige burgerskap in sy sosio-ekonomiese samelewing en tot eer van die Skepper.

Die taak van die voorligteronderwyser met betrekking tot die voorligting oor beroepskeuse kan soos volg saamgevat word³⁷:

- (i) Beroepsinligting: Die verskaffing van inligting ten opsigte van n groot verskeidenheid beroepe en werkgeleenthede en van die vereiste studiekursusse en aangewese opleidingsinrigtings vir bepaalde beroepe; individuele voorligting met betrekking tot beroepskeuse en -probleme.
- (ii) Loopbaanstudie: die wetenskaplike bestudering van loopbane in die algemeen en in die besonder, asook die onderlinge verband en verwantskap tussen loopbane.
- (iii) Persoonlikheidseienskappe: hulpverlening aan leerlinge met die oog op die ontdekking van persoonlikheidseienskappe wat vir bepaalde beroepe nodig is, en die vasstelling van persoonlike tekortkominge.

37. Ibid., pp. 8-12.

- (iv) Toetsafneming: die toepassing van amptelike, goedgekeurde, gestandaardiseerde toetse ten opsigte van intelligensie, skolastiese bekwaamheid, differensiële aanleg en belangstelling. Hiermee gaan gepaard die opstelling van persoonlike rekords van leerlinge, die byhou van die kumulatiewe verslagkaarte (Ed. Lab. 1-kaart)³⁸ en die skakeling met die Skoolsielkundige (Voorliggend) en ander belanghebbende amptenare.
- (v) Die verhouding tussen werkgewer en werknemer en werknemer - werkgewer: die leerlinge moet bewus gemaak word van die regte verhouding tussen werkgewer en werknemer en hulle moet toegerus word met kennis in verband met nywerheidswette en wetgewing met betrekking tot bepaalde beroepe.
- (vi) Die keuse van 'n lewenstaak: die leerling moet gehelp word om SELF 'n keuse te maak van 'n lewenstaak op grond van objektiewe kennis van homself en kennis van 'n aantal beroepe.
- (vii) Metodes van aansoek om werk. Eerstens skriftelik: die aansoekbrief wat in samewerking met die taalonderwyser geskryf moet word, die invul van die aansoekvorms en die gebruik van getuigskrifte. Tweedens mondeling: die onderhoud wat by wyse van dramatisering voorgestel kan word of in 'n klas prakties beoefen word.
- (viii) Die beroep as gesins- en volksdiens, roepingsbewustheid.
- (ix) Organisasie van voorligtingsbesoeke en/of die uitnodiging van persone wat in bepaalde beroepe staan om leerlinge toe te spreek.

38. Vergelyk paragraaf 2.6 vir bespreking van die Ed. Lab. 1-kaart, (TOD vorm 424).

- (x) Voortdurende uitbouing, in medewerking met die skool se bibliotekaris, van die biblioteek se leesstof en naslaanwerke oor voorligting.
- (xi) Die voer van persoonlike en individuele onderhoude met leerlinge in verband met probleme oor hulle beroepskeuse. Waar nodig word ouers ook hierby betrek.

Die voer van onderhoude verg deeglike voorbereiding deur die voorligteronderwyser. 'n Vername hulpmiddel in hierdie verband is die reeds vermelde TOD 78-vraelys³⁹. Hierdie vraelys word deur alle leerlinge wat beoog om die skool aan die einde van 'n jaar permanent te verlaat, onder leiding van die voorligteronderwyser voltooi, en wel gedurende die eerste skoolkwartaal van die jaar van skoolverlating. Die leerling word in hierdie vraelys gekonfronteer met vrae oor sy toekoms. Daar is ook vrae oor skoolaktiwiteite, skolas-tiese prestasies en vakkombinasies van die leerling. Hierdie gegewens help om 'n beeld van die leerling se beroepskeuse en potensiaal weer te gee.

Besondere aandag word ook geskenk aan die bewaring van gegewens oor die leerlinge. Hierin speel die Ed. Lab. l-kaart ook 'n besondere rol. Die versorging van gegewens oor leerlinge is 'n besondere taak van die Voorligteronderwyser⁴⁰. Die versamelde gegewens word gebruik vir:

39. Kyk paragraaf 2.4.1 en bylae 5; TOD Omsendbrief, nr 62 van 1962, paragraaf 10.

40. Ibid, paragraaf 13.

- (i) voorbereiding vir individuele onderhoude,
- (ii) voltooiing van sekere items op die Ed.Lab. l-kaart,
- (iii) voltooiing van vertroulike verslae oor leerlinge, en
- (iv) voltooiing van aansoeke om toelating tot onderwyskolleges.

Die reeds vermelde leergang van die TOD vir Voorligting verstrek ook deeglike leiding ten opsigte van besondere metodes wat by beroepsvoorligting gebruik kan word, byvoorbeeld metodes ter verkryging van insig in beroepsvelde, beroepsaanpassing en kontrole ten opsigte van die finale beroepskeuse van leerlinge⁴¹.

Die erns waarmee Voorligting deur die TOD bejeën word, blyk uit die besondere voorskrifte aangaande kontrole van die werksaamhede van Voorligteronderwysers. Die Skoolsielkundiges (Voorliggend) en die inspekteurs van onderwys moet nougeset toesien dat Voorligting doeltreffend tot sy reg kom⁴².

2.5 Die stand van voorligting aan die hoër onderwysinrigtings⁴³

2.5.1 Inleiding

In die bespreking van die beroepsvoorligtingsaspek van die voorligtingsdienste van die inrigtings vir hoër onderwys is dit belangrik om in gedagte te hou dat, wat die

41. TOD. Voorgestelde leergang vir Voorligting in die middelbare skool, 1957.

42. TOD Omsendbrief, nr 62 van 1962, paragrawe 19 en 20.

43. Aangesien navorsers aan die hoër onderwysinrigtings 'n belofte gemaak het dat geen inligting in hierdie verhandeling gebruik sal word om die inrigtings teen mekaar op te weeg nie, sal geen onderlinge vergelykings gemaak word nie.

beroepe betref, daar n groot verskil bestaan tussen die onderwyskolleges en die universiteite in soverre die universiteite nie gespesialiseerde beroepsopleidingsinrigtings is nie. Waar onderwyskolleges gemoeid is met voorbereiding vir net een beroep waarop die studente reeds besluit het, verleen die universiteite se kursusse toegang tot n groot verskeidenheid beroepe. Sommige universiteitskursusse lei weliswaar direk tot bepaalde beroepsrigtings, maar selfs hierin kan daar soms n groot verskeidenheid van studievakke gevolg word wat ewe goed vir verskillende beroepe aangewend kan word. Party universiteitskursusse word eers op n bepaalde beroep gerig nadat n graad behaal is, soos in die geval van die nagraadse universiteitsonderwysdiplomas.

n Tweede aspek wat in gedagte gehou moet word, is dat die beroepsvoorligtingsdienste van die universiteite gradueel verskil van die van die skole. Die feit dat die student na n universiteit gaan, dui reeds daarop dat hy al in n groot mate n beroepskeuse gemaak het⁴⁴, en daarom het die student nie onmiddellik n betrekking aanvaar nie. Wanneer die hulp van die universiteit se voorligtingsdiens verlang word, gaan dit meer bepaald om sekerheid te verkry in verband met die gemaakte keuse en om leiding ten opsigte van vak- en kursuskeuse.

Die grootste taak in verband met die voorligtingsdiens van die onderwyskolleges lê nie so seer in die keuse van

44. Dit word later aangetoon dat 77% van die studente betrek in hierdie navorsingsprojek, n finale keuse in verband met hulle studies gemaak het voordat hulle aan die universiteit geregistreer het.

'n beroep self nie, maar in die keuse van 'n spesifieke spesialiseringsrigting. Die student wat probleme ondervind met die keuse van 'n spesialiseringsrigting in die onderwys kan hulp verkry van hierdie diens.

2.5.2 Universiteite ⁴⁵

Aan een van die universiteite wat in hierdie opname ingesluit is, bestaan daar 'n Instituut vir Sielkundige en Opvoedkundige Dienste en Navorsing. Aan die instelling is geskoolde sielkundiges en opvoedkundiges wat die voorligtingswerk behartig verbonde.

Voornemende studente wat nie heeltemal seker van hulle studierigting is nie en studente wat twyfel oor hulle aanleg of wat moontlik met ernstige probleme te kampe het, kan van die gespesialiseerde dienste van die Instituut gebruik maak. Hier ontvang hulle deskundige voorligting asook kliniese hulp, indien nodig. Studente wat probleme ondervind kan vrywillig van gemelde dienste gebruik maak of hulle kan deur die voogdosente, huisvaders, studente-adviseur of dosente na die Instituut verwys word.

Eerstejaarstudente word in groepe aan die sorg van 'n spesifieke dosent, bekend as 'n Voogdosent, opgedra.

45: Tensy anders vermeld is al die inligting oor universiteite verkry van: Potchefstroomse Universiteit: prof. T.A. van Dyk, prof. B.C. Schutte, mnr. H.B. Kruger van die Instituut vir Sielkundige en Opvoedkundige Dienste en Navorsing, mnr. J.J. Hattingh, studente-adviseur en die Registrateur (Akademies). Universiteit van Pretoria: prof. B.J. Schlebusch (sedertdien oorlede), prof. B.F. Nel, dr. J.A.J. van Vuuren, hoofvoorligter van die Buro vir Studenteleiding en die Registrateur (akademies). Jaarboeke en inligtingstukke van beide universiteite is ook gebruik.

Hierdie Voogdosent ontmoet sy studente aan die begin van die akademiese jaar vir eerstejaars volgens 'n vooropgestelde voorligtingsprogram, en daarna volgens onderlinge reëling.

Gedurende die eerste ontmoeting word inligting met betrekking tot die registrasie en die oriënteringsprogram aan die eerstejaars gegee.

Beroepskeuse in die lig van die betrokke student se voorgestelde kursus word bespreek. Indien ernstige probleme ondervind word, word die student na die Instituut vir Sielkundige en Opvoedkundige Dienste en Navorsing verwys.

Gedurende die jaar vind verdere ontmoetings met studente, individueel of in groepe, na gelang van omstandighede, plaas. Verslae word oor studente opgestel en na die Instituut gestuur vir verdere gebruik wanneer nodig. 'n Persoonlike verslagkaart word van elke student opgestel en op datum gehou.

Aan die ander Universiteit wat in hierdie navorsingsprojek ingesluit is, bestaan 'n Studentevoorligtingsburo onder leiding van twee voltydse sielkundig-opvoedkundiges. Hulle word bygestaan deur seniorstudente, meestal nagraadse of teologiese studente, wat as voogstudente vir groepe eerstejaarstudente optree.

Tans behels die stelsel nie net hulpverlening aan eerstejaars ten opsigte van aanpassing by die studentelewe, koshuise en universiteitsbedrywigheede nie, maar ook ten opsigte van probleme in verband met studierigting, vakkeuse, twyfel oor aanleg in sekere rigtings en persoonlike probleme. Studente wat nie in koshuise inwoon nie word ook onder genoemde voogstudente ingedeel.

Die studentevoogde word deur die Buro vir Studenteleiding onderrig om op 'n voorgeskrewe wyse 'n verslag oor elke student onder hulle voogdy op te stel. Dit word verwag dat minstens drie verslae per jaar oor elke student aan die Buro voorgelê moet word. Waar ernstige probleme en/of teenstrydighede tussen vakkeuse en beroepskeuse ondervind word, word die gevalle na die hoof van die Buro verwys.

Alle eerstejaars word gevra om vrywillig gedurende die oriënteringstydperk die bestaande toetsbattery van die Buro af te lê. Hierdie toetse sluit aanleg-, vaardigheid-, vermoë- en prestasietoetse in. Al die verslae en toetsresultate van studente word deur die Buro bewaar vir verdere gebruik indien nodig. Voornemende studente kom dikwels reeds in hulle matriekjaar na die Buro om die nodige toetse af te lê en voorligting te ontvang.

Studente wat probleme ondervind, kan hulle vrywilliglik by die Buro vir hulpverlening aanmeld of hulle kan deur die studentevoogde, koshuisvaders of dosente daarheen verwys word.

Die funksies van die voorligtingsdienste van die twee universiteite onder bespreking, kan soos volg saamgevat word:

- (i) leiding ten opsigte van die oplossing van probleme wat met kursus- of vak- en beroepskeuse ondervind word asook by die oplos van persoonlike probleme;
- (ii) hulp in verband met die keuse van studierigting;
- (iii) die interpretasie en toepassing van gegewens verkry van vraelyste of toetse wat aan die universiteit voltooi is, asook van vertroulike inligting wat van die skole verkry is;

- (iv) inligting van die studente aangaande die beheer en werkverrigtinge van die universiteite; en
- (v) beskikbaarstelling van opgeleide vakkundiges en opvoedkundiges gedurende bepaalde tye aan studente. Die studente ontvang dan individuele hulp volgens behoefte.

n Baie waardevolle hulpmiddel van die voorligtingsdienste van die universiteite is die vertroulike inligting wat bekom word van die skool wat die student voor sy toelating tot die universiteit besoek het. Hierdie inligting word bekom deur n vorm of n vraelys wat die skole ten opsigte van die student voltooi het en waarin persoonlike, skolastiese en psigometriese gegewens verstrek word. Die universiteit vra ook die Ed. Lab. 1-kaarte van eerstejaarstudente aan.

Hierdie data vergemaklik die taak van die voorligtingsafdeling omdat dit bydra tot die verkryging van n persoonsbeeld van die student. Hierdeur word die toepassing van sielkundige toetse soms ook uitgeskakel omdat van hierdie toetse reeds gedurende die student se skooljare toegepas is.

Met betrekking tot die voorligtingsdienste van die universiteite moet die feit ook gekonstateer word dat die vakdosente, dekane van verskillende fakulteite, koshuisvaders en -moeders altyd tot beskikking van die studente is om spesifieke hulp te bekom, terwyl die administratiewe personeel alle probleme van administratiewe aard behartig.

2.5.3 Onderwyskolleges⁴⁶

Die feit dat n student na n onderwyskollege gaan, dui

⁴⁶, Tensy anders vermeld, is al die inligting van die onderwyskolleges bekom van die rektore, departementshoofde van Opvoedkundige Sielkunde en van Opvoedkunde, registrateurs en uit eie ervaring van agt jaar aan onderwyskolleges. Inligtingstukke soos prospektusse en ander stukke van die verskillende kolleges is ook gebruik.

daarop dat die student reeds 'n keuse in verband met sy beroep gedoen het⁴⁷. Om hierdie rede verskil die voorligtingsdienste van kolleges aanmerklik van dié van universiteite. Beroepsoriënteringsprobleme speel hier 'n minder belangrike rol. Dit kan dan ook as rede aangevoer word waarom daar nie by die kolleges spesifieke institute of buro's vir studente-voorligting bestaan nie.

In weerwil van voormelde feit word daar nogtans aan onderwyskolleges voorsiening vir voorligting gemaak. Hierdie voorligtingsdiens word behartig deur die departementshoofde en dosente wat aan die departemente Opvoedkundige Sielkunde en/of Opvoedkunde van die betrokke kollege verbonde is. Die departementshoofde van koshuise speel ook 'n belangrike rol hierin. Laasgenoemde hoofde is goedgeskoolde onderwysers en dosente. Aan elke kollege is daar 'n man en 'n dame in hierdie pos. Die kolleges se voorligtingsdiens omvat in die reël 'n deeglike oriënteringsprogram vir eerstejaarstudente, waarna die betrokke personeel vir die orige van die jaar, op bepaalde tye, tot beskikking van die studente vir voorligting en leiding is.

Aangesien die Transvaalse onderwyskolleges deur dieselfde onderwysdepartement as die Transvaalse middelbare skole beheer word, het die kolleges onbelemmerde toegang tot die inligting waaroor skole ten opsigte van voornemende studente

47. Verderaan word aangetoon dat net agt uit 'n steekproef van 386 onderwyskollegestudente aangedui het dat hulle beoog om direk na hulle opleiding 'n ander beroep te gaan volg.

beskik. Wanneer 'n student om toelating tot 'n kollege aansoek doen, word hierdie inligting bekom. Indien 'n voornemende student in 'n ander provinsie op skool was, word die nodige inligting geredelik ook van die betrokke skool verkry.

Die hoof van 'n skool waaraan 'n voornemende student van 'n Transvaalse onderwyskollege 'n leerling is, voltooi 'n vertroulike verslag ten opsigte van die keuring van die kandidaat⁴⁸. In hierdie vorm word onder andere voorsiening gemaak vir gegewens oor die voornemende studente se skoolrekord, 'n skattingskaal van persoonlikheidseienskappe waarvolgens 'n globale profiel getrek word, buitemuurse bedrywig-hede, gesondheidstoestand en die beroep van ouer.

Met hierdie inligting tot hulle beskikking is dit vir die personeel wat die kollege se voorligtingsdiens behartig moontlik om dadelik 'n redelik betroubare globale persoonsbeeld van 'n student te verkry. Baie tyd word hierdeur bespaar en dit maak ook die verdere toepassing van sekere sielkundige toetse, wat reeds op skool afgelê is, onnodig. Die student wat met probleme na die voorligterdosent van sy inrigting kom, kan dan in die meeste gevalle dadelik gehelp word.

Die reeds vermelde oriënteringsprogram vir eerstejaars strek gewoonlik oor 'n tydperk van tien tot veertien dae. Tydens hierdie tydperk word daar hoofsaaklik groepsvoorligting aangebied. Dit behels onder andere leiding ten

48. Vorm TOD 53 vir keuring van kandidate vir opleiding as onderwysers.

opsigte van kursuskeuse, die gebruik van die biblioteek, administratiewe sake, keuse van opsionele vakke, proefonderwys en buitemuurse bedrywighede soos sport en studenteverenigings.

'n Voogdosentstelsel word ook by die kolleges aangetref en dit kom min of meer ooreen met die stelsel wat by een van die universiteite aangetref word. Aan elke voogdosent word 'n aantal studente toegewys wat vir die duur van hulle hele studietydperk aan die kollege gereelde samesprekings, groeps- gewys of individueel, met hulle voogdosente hou. Dit dien hier vermeld te word dat die voogdosentstelsel aan kolleges as 'n deel van die pligte van 'n dosent beskou word, en aan sommige kolleges word daar 'n spesifieke periode vir die ontmoeting van studente met hulle voogde op die rooster ingeruim.

Probleme wat tydens die onderhoude ontdek word, word bespreek en moontlike oplossings word gesoek. Besondere probleemgevallen kan deur die voogde na die departementshoofde of dosente wat vir voorligting verantwoordelik is, verwys word.

Net soos in die geval van universiteite word aan kolleges ook deeglik verslag gehou van elke student, terwyl studente wat probleme ondervind vrywilliglik na die voorligtings- dosente om hulp kan gaan of hulle kan deur voogdosente, dosente en/of huisvaders na hulle verwys word.

2.6 Die stand van die voorligtingsdiens in die Departement van Arbeid

In hierdie studie word volstaan met 'n kort samevatting van die huidige voorligtingsdiens van die Departement van

Arbeid⁴⁹.

Die beroepsdienste van hierdie departement het sy wetenskaplike beslag gedurende 1949 gekry⁵⁰. Gedurende daardie jaar is 'n aantal vakkundiges, met ten minste 'n Baccalaureusgraad en met Sielkunde as een van die hoofvakke, in die Departement van Arbeid aangestel⁵¹. Gedurende 1966 het die afdeling oor die dienste van 65 vakkundiges wat in die hoofkantoor en distrikskantore van die Departement geplaas is, beskik⁵².

Die vakkundiges verbonde aan die distrikkantore, geleë in agtien van die groter sentrums in die Republiek van Suid-Afrika, het hoofsaaklik te doen met beroepsvoorligting, werkverskaffing, keuring van kandidate vir sekere beroepe en nasorgswerk nadat 'n jeugdige werksoeker in diens geplaas is. Hulle is egter nie net gemoeid met persone, jeugdiges en volwassenes wat werk verlang nie, maar hulle verskaf ook beroepsvoorligting aan diegene wat nie om werk registreer nie⁵³.

-
49. Tensy anders vermeld, is al die inligting oor hierdie afdeling verkry van mnr. N.J.J. van Rensburg, Hoofvak-kundige Beampte, Departement van Arbeid en verder berus dit op eie ervaring van vier jaar in vermeldde departement.
50. Van Rensburg, Beroepsdienste van die Departement van Arbeid. My Loopbaan, 1: 1-2, Feb. 1962.
51. Venter, W.H. Die sisteem van beroepsvoorligting aan jeugdige werksoekers. (In Unie van Suid-Afrika. Departement van Arbeid. Jeugwerkverskaffingsafdeling. Beroepsvoorligting: Opsomming van lesings aan beroepsvoorligters van die Departement van Arbeid, Voorw. 1949, p.21).
52. Bekker. My Loopbaan sedert republiekwording. My Loopbaan, 2: 103-107, Mei 1966.
53. Bekker. My Loopbaan sedert republiekwording. My Loopbaan, p.105-106, Mei 1966; Avenant, T.J. Die Sielkundige in diens van die Departement van Arbeid. My Loopbaan, p.209, Aug. 1964.

Op hoofkantoor doen die vakkundiges meer gespesialiseerde werk. Wat beroepsvoorligting betref, gee hulle leiding aan die distrikskantore, behartig hulle die samestelling van toetsbatterye wat met die oog op voorligting- en keuringwerk gebruik word, beheer hulle die verspreiding en toepassing daarvan deur die distrikskantore, en bly hulle gedurig op hoogte van nuwe tegnieke⁵⁴.

n Verdere belangrike verantwoordelikheid van die hoofkantoorpersoneel op die gebied van beroepsvoorligting is die onderneem van beroepsontledings⁵⁵. Dit behels die sistematiese en noukeurige beskrywing van die verskillende aspekte van bepaalde beroepe, te wete die liggaamlike en psigiese vereistes, pligte, opleiding, voor- en nadele, die aard van die werk, ens. Genoemde personeel is voorts ook verantwoordelik vir die publikasie van diverse wetenskaplike inligting aangaande beroepe, insluitend die beskrywing van beroepe in „My Loopbaan, My Career“, die kwartaallikse publikasie van die Departement van Arbeid⁵⁶.

-
54. Venter, W.H. Pligte van beroepsvoorligters in die Departement van Arbeid en algemene opsomming van werksaamhede. (In Unie van Suid-Afrika. Departement van Arbeid. Jeugwerkverskaffingsafdeling. Beroepsvoorligting: opsomming van lesings aan beroepsvoorligters van die departement van arbeid, Voorw. 1949, p.179-186).
55. Marais, D.B. Opbou van 'n beroepsbiblioteek en uitgee van 'n beroepstydskrif. (In Unie van Suid-Afrika Departement van Arbeid. Jeugwerkverskaffingsafdeling. Beroepsvoorligting: Opsomming van lesings aan beroepsvoorligters van die Departement van Arbeid, Voorw. 1949, p.22-28).
56. Die omvang van hierdie publikasie word weerspieël in die statistiek vir die jare 1961-1965: 250,000 eksemplare is versprei, 183 beroepsbeskrywings, 35 foto-artikels oor beroepe, 75 algemene artikels, 18 lewensbeskrywings en 5,000 spesifieke vrae oor beroepe is behartig. My Loopbaan, 2: 107, Mei 1966.

Die Interdepartementele Komitee belas met die koördinasie van voorligtingswerkzaamhede van die verskillende onderwysdepartemente en die Departement van Arbeid⁵⁷ het in die jongste tyd hoofsaaklik aan die Kumulatiewe Verslagkaart (Ed. Lab. 1-kaart) aandag gegee⁵⁸.

Uit die volgende beskrywing sal die waarde van hierdie dokument op die gebied van voorligting duidelik spreek.

Ingevolge artikel 9 van die Wet op Registrasie vir Werk (Wet nr.34 van 1945) moet die Kumulatiewe Verslagkaart van n skoolverlater na die Departement van Arbeid gestuur word. Voorsiening word ook gemaak dat die kaarte van leerlinge wat verder gaan studeer (op aanvraag) aan die betrokke hoër onderwysinrigtings gestuur kan word.

Die Kumulatiewe Verslagkaart, of beter bekend as die Ed. Lab. 1-kaart (TOD vorm 424), bevat inligting wat stelselmatig gedurende die leerling se skoolloopbaan versamel is. Die inligting word onder die volgende sewe hoofde op die kaart saamgevat⁵⁹.

- (1) Identifikasie
- (2) Skole bygewoon
- (3) Liggaamlike gesteldheid
- (4) Psigometriese gegewens
- (5) Persoonlikheid

57. Orkin, op. cit., p.10; kyk ook paragraaf 2.2 hierbo.

58. Bekker, My Loopbaan sedert republiekwording. My Loopbaan, 2: 104, Mei 1966; TOD, Omsendbrief nr. 145 van 1966.

59. Vergelyk die jongste Ed. Lab. 1-kaart wat vanaf Desember 1966 gebruik word. Kyk TOD, Omsendbrief nr. 145 van 1966.

- (6) Skoolprestasies: Vir elke vak vir alle standerds in die laer-, middelbare of ander skole na die laerskool besoek
- (7) Algemene inligting:
 - (a) Buitemuurse aktiwiteite.
 - (b) Buitermuurse kursusse voltooi ten tye van skoolverlating
 - (c) Beroepskeuse:
 - (i) Beroepe deur leerling gekies
 - (ii) Beroepe deur ouers gekies
 - (iii) Raad van die voorligteronderwyser of skoolsielkundige (voorliggend)
 - (d) Breë beroepsveld (bv. akademies, sosiaal, prakties, kunssinnig)
 - (e) Spesifieke beroep.

Die Ed. Lab. 1-kaart wat voor Desember 1966 in gebruik was, het ook voorsiening gemaak vir bevindings van die plasingraadgewer, dit wil sê van die vakkundige beampete van die Departement van Arbeid, te wete die werkrekord van die jeugdige en besonderhede van nasorgwerk vir vyf jaar na die jeugdige in werk geplaas is. Voormelde inligting word tans deur die Departement van Arbeid op 'n afsonderlike beroepskaart aangeteken. Die dokument is so saamgestel dat die nuwe Ed. Lab. 1-kaart maklik daaraan gevoeg kan word.

Die Kumulatiewe Verslagkaart dien as bron van inligting vir die onderwyser of voorligteronderwyser en verskillende beroepsraadgewers wat die skolier of jeugdige werksoeker moet help. Hierdie inligting gee aan gemelde persone 'n globale beeld van die leerlinge en skakel in die meeste gevalle lang onderhoude, sielkundige toetse vir IK, aanleg en persoonlikheidstrekke uit.

Die ervaring toon dat baie skoolverlaters wat verder wil studeer, van die voorligtingsdienste van die Departement van Arbeid gebruik maak. Dit val veral op dat heelwat voornemende studente wat reeds n beroepskeuse gemaak het, hierdie dienste gebruik om bevestiging, al dan nie, vir hulle keuse te verkry.

Voorligteronderwysers in gebiede waar vakkundige beamptes gestasioneer is, maak dikwels van die hulp van hierdie vakkundige beamptes gebruik. Hierdie beamptes word byvoorbeeld na skole genooi om lesings te lewer, aan algemene groepbesprekinge deel te neem en om leerlinge se vrae in verband met spesifieke beroepe te beantwoord⁶⁰.

2.7 Ander voorligtingsinstansies

Benewens die dienste wat bespreek is, bied ook sekere partikuliere instansies, asook ander staatsdepartemente, beroepsvoorligting, -inligting en hulp aan jeugdiges.

Voorbeelde van die beroepsinligting wat deur individuele ondernemings versprei word, is drie boeke wat jaarliks uitgegee word, naamlik, „Geleentehede vir matrikulante“, „Geleentehede vir gegradueerdes“, en „Geleentehede vir militêre kwekelinge“⁶¹. Hierdie werke is nie net bloot

60. Venter, W.H. Fligte van beroepsvoorligters in die Departement van Arbeid en algemene opsomming van werksaamhede (In op. cit. p.179 - 186).

61. Crawford, M. & Tindall, A.(red.). Geleentehede vir gegradueerdes, 1966; Crawford & Tindall, (red.). Geleentehede vir matrikulante, 1966; Crawford & Tindall, (red.). Geleentehede vir militêre kwekelinge, 1966.

advertensies van beroepe of betrekings nie. So, byvoorbeeld, is die 1966-uitgawe van „Geleentehede vir gegradueerdes" wetenskaplik saamgestel, en bestaan dit uit n redaksionele afdeling bevattende artikels geskryf deur bekende persone op die gebied van die ekonomie en nywerheid. Verder behels die werke n geklassifiseerde indeks van moontlike werkgewers. Die verskillende beroepsrigtings word onder die volgende hoofde beskryf: tipes gegradueerdes benodig, gewenste opleiding, ligging van werkkring, salarisse, vooruitsigte, pensioene en ander voordele. Die voorligtingsinslag van die werk spreek onder meer uit die volgende raadgewings aan die gegradueerde: „Enige betrekking is nie goed genoeg nie.... Dit moet verband hou met sy diepste strewe, en dit moet geestelik en fisies belonend en bevredigend wees.... Maar die allerbelangrikste persoonlike vraag wat die gegradueerde aan homself moet stel is: hoe word hierdie geleentehede versoen met my eie innigste aspirasies"^{62?}

Hulp en inligting word ook deur verskillende firmas soos byvoorbeeld olie- en assuransiematskappye en banke aangebied in die vorm van films, brosjures en uitnodigings tot besoeke. Hierdeur word die jeug voorsien van gegewens wat dit makliker vir hulle maak om n beroepskeuse te doen⁶³.

Verskillende staatsdepartemente soos Justisie, Gevangeniswese, Verdediging, Landboutegniese Dienste, Waterwese

62. Crawford & Tindall, (red.) „Geleentehede vir gegradueerdes, 1966, p.14.

63. Ibid.

ens., stuur verteenwoordigers of inligtingstukke na skole om die onderskeie departemente se werkseleenthede, vereistes, beurslenings, diensvoorwaardes en indiensopleiding bekend te stel⁶⁴.

Dit dien verder hier vermeld te word dat ook die Nasionale Instituut vir Personeelnavorsing wat onder die Wetenskaplike en Nywerheidsnavorsingsraad ressorteer, belangrike inligtingsdiens ten opsigte van aanleg en belangstelling vir jeugdige werksoekers lewer. Hierdie instituut beskik oor opgeleide personeel wat van die jongste metodes en tegnieke in verband met die vasstelling van aanleg en bekwaamheid vir beroepe aanwend. Maatskappye, individue en staatsdepartemente maak ruim van dié diens gebruik⁶⁵.

2.8 Samevatting

Aangesien die relatiewe invloed van sekere voorligtingsdienste op die studierigting van studente ondersoek staan te word, is dit nodig om vooraf die aard en omvang van die bepaalde dienste te bepaal. Om hierdie rede is daar nagegaan hoe voorligtingsdienste buite skoolverband ontstaan en ontwikkel het, hoe die voorligtingsdiens van die Transvaalse Onderwysdepartement, die betrokke universiteite, onderwyskolleges en die Departement ontwikkel het en hoe dit tans daar uitsien.

64. Ondervinding van ervare voorligteronderwysers asook eie ervaring.

65. Inligting verkry van die openbare skakelbeampte, WNNR, posbus 395, Pretoria.

Dit is aangetoon dat die grondslag vir die voorligtingsdienste in die Republiek van 1902 tot 1940 gelê is. Die voorloper van beroepsvoorligting was die werkverskaffingsburo wat in 1902 na die Anglo-Boereoorlog gestig is om die toenemende werkloosheid die hoof te bied. In 1915 het sosioloë en opvoedkundiges daadwerklik begin belangstel en dit het gelei tot die stigting van die Jeugrade wat in 1921 amptelike erkenning en finansiële steun van die regering verkry het. Hierop het die volwaardige staatsdepartement, Departement van Arbeid, in 1924 ontstaan. Die Tweede Wêreldoorlog het 'n toenemende tekort aan arbeidskragte laat ontstaan en dit het gelei tot die Wet op Registrasie vir Werk (Wet nr. 34 van 1945) en daarmee het die Jeugwerkverskaffingsafdeling en beroepsvoorligting van die Departement van Arbeid sy beslag gekry.

Wat die voorligtingsdienste van die Transvaalse Onderwysdepartement betref, is die toestand tans dat 'n omvattende voorligtingsleergang ingesluit is in die leerplan vir middelbare skole, dat elke klas deur die hele skool een periode per week voorligting moet ontvang en dat verpligte lesure vir voorligteronderwysers vir individuele onderhoude afgestaan moet word. Hierdie diens staan onder toesig van die Skoolsielkundiges (Voorliggend), waarvan daar tans vyf in Transvaal is.

Aan die universiteite is vasgestel dat spesiale voorsiening vir voorligting deur 'n instituut of 'n buro vir studente gemaak is. Opgeleide sielkundiges en opvoedkundiges bedien hierdie instellings wat altyd tot beskikking van studente is. Verder is daar 'n voorgdosentstelsel en

studentvoogstelsel wat hoofsaaklik die eerstejaarstudente van raad en leiding bedien.

Wat die onderwyskolleges betref, is die huidige stand van die voorligtingsdiens dat daar n voogdosentstelsel is en dat sekere dosente van die departemente Opvoedkundige Sielkunde en Opvoedkunde tot die studente se beskikking is vir voorligtingsdoeleindes.

Die voorligtingsdiens van die Departement van Arbeid word deur n goedgeskoolde vakkundige personeel bedien. Hulle is aan die hoofkantoor en agtien distrikskantore deur die Republiek verbonde. Hulle dienste word gratis aan jeugdiges aangebied, terwyl hulle n belangrike beroepsinligtingspublikasie, „My Loopbaan“, behartig. Afgesien van voorligting vorm hulle n belangrike skakel tussen die jeugdige werksoeker en die arbeidsmark.

Ander voorligtingsdienste sluit partikuliere instansies, staatsdepartemente en die Nasionale Instituut vir Personeelnavorsing in. Benewens inligting en brosjures verskaf vermelde instansies ook leiding gegrond op psigometriese toetse.

In die volgende hoofstuk sal die metode beskryf word waarvolgens te werk gegaan is om die invloed van die verskillende voorligtingsdienste op die studierigting van studente te bepaal.

H O O F S T U K 3M E T O D E V A N O N D E R S O E K3.1 Inleiding

Dit is reeds in hoofstuk 1 vermeld dat die data van die navorsing met behulp van die vraelysmetode verkry is. Die prosedure wat met die samestelling van die vraelys en die keuse van die proefpersone gevolg is, word vervolgens uiteengesit.

3.2 Die vraelys

Verskillende bronne is geraadpleeg in verband met die samestelling van 'n vraelys. Die eise gestel aan die vraelys is sover moontlik nagekom, soos sal blyk uit die volgende bespreking van die formulering van die vrae, die redigering van die vrae, die verspreiding van die vraelyste en die verwerking van die gegewens.

3.2.1 Die vrae

By die formulering van die vrae is sorg gedra dat slegs vrae gestel is wat betrekking het op die probleem; dat vrae so bondig, helder, ondubbelsinnig en onpersoonlik moontlik geformuleer is en dat die beantwoording van die vrae so ekonomies moontlik kan geskied¹.

1. Cilliers, S.P. Maatskaplike navorsing, p. 92-94; Mouly, C.J. The science of educational research, p.242-251; Super, D.E. & Crites, J.O. Appraising vocational fitness, p.9-10; Travers, R.M.W. An introduction to educational research, p.295-296; Van Dalen D.B. & Meyer, W.J. Understanding educational research, p.256-258.

Voorts is as uitgangspunt geneem dat die plasing van die vrae in sekvensie van samevloeiing moes wees, dat n rangorde van makliker na moeiliker vrae gehandhaaf is en dat van die algemene na die meer spesifieke vrae oorgegaan is. Hierdie benadering staan as die „funnel structure” bekend².

Genoemde benadering het aanleiding daartoe gegee dat vrae soos: „Vandag se datum”, „U geboortedatum” en „Vakkeuse vir die skooleindeksamen”, wat nie direk betrekking het op die gegewens van die navorsing nie, in die vraelys opgeneem is. Dit het n sielkundige uitwerking op die proefpersoon omdat hy, weens die algemene aard van soortgelyke vrae, gerus gestel word.

Die vrae bestaan uit n kombinasie van die sogenoemde „geslote vorm”- en „ope vorm” -vrae³. By eersgenoemde vrae is moontlike antwoorde gegee sodat dit vir die proefpersoon net nodig is om n kringetjie om die betrokke kodesyfer wat teenoor die moontlike antwoord verskyn, te trek. In baie gevalle was dit dan net „Ja” en „Nee”-antwoorde. Waar dit nodig was, is egter ook van veelvuldige keuse-antwoorde gebruik gemaak. Die voordeel van hierdie metode is dat die gegewens makliker verwerk en gekontroleer kan word, dat dit onnodige antwoorde uitskakel, en dat dit ekonomies is omdat tyd en ruimte bespaar word. Die nadeel hieraan verbonde is dat die proefpersoon se eie inisiatief ontnem word, veral waar hy meer besonderhede wil gee.

2. Withley, S.B. Survey research methods. (In Encyclopaedia of education, 1960, p.1449)

3. Van Dalen & Meyer, op. cit., pp.255-256.

By die „ope-vorm“-vrae gee die proefpersoon antwoorde volgens eie keuse. Hierdie tipe vrae is hoofsaaklik gebruik waar redes gesoek is vir die antwoorde op „geslote vorm“-vrae.

3.2.2 Redigering van die vraelys

Na 'n deeglike studie en deurdenking van die veld van ondersoek is 'n voorlopige vraelys opgestel. Hierdie eerste poging is deur skrywer self beantwoord, krities beskou en geredigeer. Vervolgens is die eerste geredigeerde vraelys aan vier ervare persone⁴ wat deeglike kennis het van die voorligtingsdiens van die Transvaalse Onderwysdepartement vir kommentaar voorgelê. Na deeglike oorweging van hulle kritiek en wenke, is die vraelys weer geredigeer. Die tweede redaksie van die vraelys⁵ is vervolgens op drie-en-dertig toevallig verkose eerstejaarstudente uit die verskillende groepe wat bestudeer gaan word, toegepas. Hierdie studente het nie deel van die uiteindelijke monster gevorm nie.

Met inagneming van die reaksies van die studente in die steekproef is samesprekings met vakkundige amptenare van die Nasionale Buro vir Opvoedkundige en Maatskaplike Navorsing (Departement van Onderwys, Kuns en Wetenskap)⁶ gevoer, waarna 'n finale redaksie van die vraelys uitgevoer is. Hierdie redaksie van die vraelys is gekodifiseer en in die finale vorm laat druk⁷.

4. B.O. Schmidt. M.A., D.Phil., A.G. le Roux, M.A., D.Litt. et Phil., D.J. Muller M.A., D.Phil en P.J. Helberg M.A., M.Ed.

5. Bylae 2.

6. Tans die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing.

7. Eylaie 1.

3.2.3 Verspreiding van die vraelyste

Een van die besware wat algemeen teen die vraelys=metode geopper word, is dat selde meer as 40% van die vrae=lyste wat uitgestuur word, behoorlik voltooi terug ontvang word⁸. Good toon egter aan dat die gemiddelde persentasie vraelyste wat bevredigend beantwoord terug ontvang word, tussen 72% en 81% is⁹.

Om die probleem van 'n onbevredigende persentasie re=ponse te oorbrug, is vooraf met die betrokke hoër onderwys=inrigtings gereël om hulle studente wat as respondente sou dien, persoonlik te ontmoet¹⁰.

Vanweë die gewaardeerde samewerking van die betrokke opvoedkundige inrigtings kon die hele monster van iedere in=rigting die vraelys gelyktydig beantwoord en onmiddellik na beantwoording is die voltooide vraelyste deur die proefleier ingeneem. Die metode van direkte kontak kon dus gevolg word. Die navorser het persoonlik die vraelyste aan die respondente oorhandig, verduidelik en proefpersone uitgenooi om vrae te stel indien hulle probleme sou ondervind. Die feit dat alle vrae beantwoord moet word en dat daar op die eerlikheid van die studente staat gemaak word, is baie sterk beklemtoon.

3.2.4 Verwerking van gegewens

Die proefnemer het al die gegewens van die 687 vrae=lyste¹¹ nagegaan om die beantwoording in kodesyfers te

8. Travers. An introduction to educational research, p.232.

9. Good, C.V. Introduction to educational research, p.283.

10. Kyk paragraaf 3.3.2.4.

11. Kyk paragraaf 3.3.3.1.

kontroleer. Vir die antwoorde wat op n vrye opinie van die proefpersone berus, is n inhoudsopgawe vir die groepering van die verskillende opinies opgestel. Aan elke groep is n kodesyfer toegeken en dit is op elke vraelys by die betrokke vrae aangebring.

Na deeglike kontrolering is die gegewens op ponskaarte aangebring waarna dit deur die elektroniese rekenaars van die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing verwerk is. Die tabelle wat later in hierdie werk verskyn, is verwerkings van die tabelle wat van die meganiese of elektroniese tabelleerapparaat verkry is.

3.3 Die keuse van proefpersone

Hierdie navorsing dek n wye veld en dit is nie prakties moontlik om in n individuele projek met die universum te werk nie. Daar is dus van n monster of steekproef gebruik gemaak.

3.3.1 Metode van seleksie

Uit die beskikbare en resente bronne spreek die voorliefde van onderskeie navorsers vir sekere tipes monsters duidelik¹².

Dit dien hier vermeld te word dat Travers juis een van die tegnieke wat in hierdie projek gebruik is, kritiseer, te wete die metode om mense in n saal uit te soek vir die

12. Cilliers, op. cit. pp. 106-112; Cornell, F.G. Sampling methods. (In Encyclopaedia of Education, 1960, pp. 1181-1184); Mouly, op. cit. pp. 116-192; Travers, op. cit. pp. 303-311; Van Dalen en Meyer, op. cit. pp. 221-254.

doeleindes van 'n steekproef. Uit die aard van die saak het die doel van die ondersoek egter reeds die omvang en dus ook die metode van die keuse van die steekproef beperk. Daar is op die metode van eenvoudige toevallige of eenvoudige gelykkansige seleksie besluit. Hierby was dit nodig, soos later sal blyk, om die universum in strata te verdeel op grond van kursuskeuse, geslag en herkoms uit stedelike en plattelandse gebiede. Hierdie steekproef staan as die gestratifiseerde gelykkansige steekproef bekend¹³.

Soos ander skrywers, beskou Van Dalen en Meyer¹⁴ die gekose metode as 'n bevredigende manier van keuse van 'n steekproef of monster.

3.3.2 Die samestelling van die monster

3.3.2.1 Eerstejaarstudente

In die gekose monster is slegs eerstejaarstudente, om onderstaande oorwegings, ingesluit:

- (i) Dit is aanvaar dat die grootste aantal eerstejaars direk na matriek na die hoër onderwysinrigtings gaan. Hierdie bewering word in die volgende hoofstuk weer bespreek en daarin word aangetoon dat 541 studente van die 687 wat in die monster ingesluit is, in die jaar wat volg op hulle matriek-eksamen geregistreer het vir verdere studie. Hierdie studente behoort nog 'n duidelike beeld van hulle skool en ook van die skool se voorligtingsdienste te besit.

13. Cilliers, op. cit. p.108.

14. Van Dalen & Meyer, op. cit. pp.249-254.

- (ii) Die vraelys is gedurende die eerste maand van die studente se verblyf aan die hoër onderwysinrigtings voltooi. By vier inrigtings is die vraelys gedurende die eerste veertien dae na die studente se registrasie toegepas. Hierdie weg is doelbewus gevolg omdat dit aanvaar is dat die studente dan nog onder streng beheermaatreëls val en derhalwe meer betroubare inligting sal verskaf. Gedurende die tydperk is hulle ook makliker bereik- en beheerbaar. Die wyse waarop die vrae beantwoord is, het hierdie vermoede bevestig en ooglopende onreëlmatighede is nêrens in die antwoorde bespeur nie.

Om die betroubaarheid van die response te kontroleer, is die vraelyste van studente waarvan sewe of meer uit dieselfde skool kom, noukeurig kwalitatief met mekaar vergelyk. Hierdie waarneming het aan die navorser die volste vertroue gegee om met die verwerking van die gegewens voort te gaan.

3.3.2.2 Verspreiding

'n Volgende doel met die samestelling van die monster was om 'n verteenwoordiging te verkry volgens die verspreiding oor die verskillende strata waarin die universum verdeel is.

3.3.2.2.1 Skole

Die doel was dat die proefpersone soveel moontlik die verskillende hoërskole¹⁵ onder die direkte beheer

15. Die amptelike benaming van hierdie skole is Transvaalse middelbare skole. Dit is skole wat onderrig van st.6 af tot en met st.10 gee.

van die Transvaalse Onderwysdepartement gedurende 1965 moet verteenwoordig. Aangesien die vraelys aan die Afrikaanse hoër onderwysinrigtings toegepas is, was die verwagting dat die studente hoofsaaklik uit Afrikaanse hoërskole sou kom. Hierdie verwagting is in n groot mate bewaarheid, alhoewel dit geblyk het dat ongeveer 27% van die Engelsmedium hoërskole ook verteenwoordig word soos later vollediger aangedui sal word.

3.3.2.2.2 Kursusse en geslag, onderwyskolleges

Behalwe ten opsigte van die graadkursusse is aan die kolleges nie spesiale pogings aangewend om die studente te kies volgens die verspreiding van kursusse nie. Aan hierdie inrigtings word in die professionele kursusse hoofsaaklik eers van die tweede jaar af in verskillende rigtings gespesialiseer.

In die geval van die geslagte is dit in ag geneem dat die vroulike geslag aan die kollege ooglopend in die meerderheid is. Die toevalligheidsbeginsel is derhalwe op die twee geslagte afsonderlik toegepas sodat die globale verhouding van die geslagte in die universum in die monster weerspieël is.

3.3.2.2.3 Kursusse en geslag, universiteite

Aan die universiteite, asook by die graadstude= dente aan onderwyskolleges, was die doel om die B.A.-, B.Sc- en B.Comm-graadkursusse te verteenwoordig. Ook hier is die monster, soos aan onderwyskolleges, vir mans en dames afsonderlik volgens die toevallige metode getrek.

3.3.2.2.4 Stedelike en plattelandse gebiede

As stedelike gebiede is beskou

- (i) Pretoria en die voorstedelike of onmiddellike omgewing,
- (ii) Die Witwatersrandse gebiede van Randfontein af tot Springs.

Al die ander gebiede is as plattelandse gebiede beskou.

Die indeling het nie volgens die plekke van herkoms van die studente geskied nie, maar volgens die lokaliteit van die skole waar hulle gematrikuleer het.

3.3.2.3 Die grootte van die monster

Uit voorgaande bespreking van die monster het dit duidelik geblyk dat daar nie na proporsionele verteenwoordiging van studente uit die verskillende hoër onderwysinrigtings gestrewe is nie.

Met die oog op die ekonomiese sy en op beperking van die omvang van hierdie individuele projek, is besluit op sewehonderd proefpersone wat soos volg saamgestel is:

Aan die vier Afrikaanse onderwyskolleges wat in 1966 in Transvaal bestaan het, is van elk honderd studente gekies, terwyl van die twee Afrikaanse residensiële universiteite, wat in genoemde jaar bestaan het, honderd-en- vyftig studente elk gekies is. Op laasgenoemde getal is besluit om min of meer 'n gelyke verteenwoordiging van die drie vernaamste graadrigtings aan universiteite te verkry.

3.3.2.4 Die trek van die monster

Deur die daadwerklike samewerking van die ses inrigtings waar die vraelys toegepas is, was die keuse van die steekproef maklik. Aan elke inrigting het ten minste twee van die doserende personeellede vir skrywer hiervan met die trek van die monster gehelp.

By al die inrigtings is dit in gedagte gehou dat die trek van die monster nie te veel tyd in beslag moet neem nie om sodoende die samewerking en die belangstelling van die studente te behou.

Aan vier inrigtings het al die eerstejaarsgroepe in 'n saal bymekaar gekom. Met die beplande samestelling van die monster voor oë, is soos volg te werk gegaan.

- (i) Die doel van die vraelys is kortliks verduidelik en 'n beroep is op die studente gedoen ten opsigte van hulle samewerking en betroubaarheid.
- (ii) Sleks studente wat aan skole wat gedurende 1965 onder die direkte beheer van die Transvaalse Onderwysdepartement ingeskryf was, en daar gematrikuleer het, is vir die keuse van die steekproef in die saal gehou. Die ander is geleentheid gegee om die saal te verlaat. Hierdeur is matrikulante van ander provinsies en skole uitgesluit.
- (iii) Waar dit van toepassing was, is die studente volgens kursuskeuse uitgesoek. Soos reeds aangedui, is daar van die drie hoof studierigtings by universiteite gebruik gemaak, naamlik BA, B.Sc. en B.Comm.

Hierby is ook die lokaliteit van die skool van herkoms van die studente in ag geneem, bv. Noord-, Oos-, Suid-, Wes-Transvaal en die stedelike gebiede.

(iv) Aan die universiteite is proefpersone soos volg gekies: Inrigting A: elke agtste student volgens die verskillende groepe waarin hulle verdeel is, en Inrigting B: elke vyfde student volgens die verskillende groepe.

(v) Aan die kolleges is dieselfde prosedure gevolg, te wete:

Aan kollege A elke vierde student, aan kollege B elke derde student en aan kolleges C en D elke tweede student.

Die eenvoudige gelykkansige seleksie van die B.A.-groep is byvoorbeeld aan Universiteit B soos volg gemaak: "Die studente wat 'n B.A.-kursus volg en wat in skole geleë in Noord-Transvaal gematrikuleer het, moet asseblief na die deur kom. Die dames kom eerste en die Pretoriase gebied word nie nou as Noord-Transvaal gereken nie. Staan en kom asseblief". By die deur is elke vyfde student agtergehou terwyl die res van hierdie groep die saal verlaat het. Dieselfde prosedure is met die mans herhaal. Hierna het elke streek en die stedelike gebiede aan die beurt gekom.

Aan die twee inrigtings waar al die eerstejaarsstudente nie gelyktydig in een saal bymekaar was nie, is dieselfde prosedure soos pas bespreek, gevolg. In hierdie gevalle was dit egter in kleiner groepe volgens kursuskeuse by universiteite en groepsindeling by kolleges.

3.3.3 Ontleding van die monster

3.3.3.1 Aantal proefpersone

Die werklike aantal proefpersone waarvan die gewens op die vraelys verwerk is, het op 685 te staan gekom.

Om onderstaande redes is die beoogde getal van 700 proefpersone nie bereik nie:

- (i) Aan die eerste inrigting waar die vraelys toegepas is, het die studente blykbaar die instruksies nie noukeurig gevolg nie en daarom is twaalf proefpersone wat nie aan die vereistes van die keuse vir die monster voldoen het nie, ingesluit. Hierdie respondente is vir verdere verwerking van die gegewens buite rekening gelaat en die betrokke inrigting word deur 88 proefpersone in plaas van 100 verteenwoordig. Waar die vraelys later toegepas is, het daar nog net by een inrigting 'n enkele geval, wat nie aan die vooropgestelde vereistes voldoen het nie, ingesluit en hierdie geval moes dus ook uitgeskakel word.
- (ii) By die finale verwerking van die gegewens op die ponskaarte het daar foute op twee kaarte voorgekom, sodat hulle uitgegooi is. Gevolglik het die getabuleerde data finaal op 685 proefpersone te staan gekom.

3.3.3.2 Verspreiding

3.3.3.2.1 Skole

Uit onderstaande tabel blyk dit duidelik dat die skole in die universum goed verteenwoordig is in die steekproef.

TABEL IVERTEENWOORDIGING VAN DIE VERSKILLENDEN
SKOLE IN DIE MONSTER

TIPE SKOOL*	AANTAL	IN MONSTER OPGENEEM	NIE IN MONSTER OPGENEEM
Afrikaansmedium Hoërskole	103	98	5
Engelsmedium Hoërskole	44	12	32
Hoër Landbouskole	7	7	0
Klas II skole met St.X	2	2	0
TOTAAL	156	119	37

*Gegewens is verkry uit 'n amptelike bron van die Transvaalse Onderwysdepartement¹⁶. Hierdie bron gebruik die woord „Hoërskool” in plaas van die amptelike naam „Middelbare skool”. Twaalf skole wat in vermeldde bron as skole met parallelklasse aangedui word, is in die tabel as Afrikaansmedium geklassifiseer omdat die heersende medium van onderrig Afrikaans is¹⁷.

Omdat, soos reeds aangetoon is, die ondersoek aan Afrikaansmedium inrigtings plaasgevind het, is dit verwag dat die studente hoofsaaklik uit Afrikaansmedium hoërskole sou kom. Nogtans is 12 uit die 44 Engelsmedium skole ook in die monster ingesluit.

Slegs 5 uit 'n totaal van 103 Afrikaansmedium hoërskole is nie verteenwoordig nie. Van hierdie vyf skole is

16. TOD Organisasie en funksies van die departement en lys van skole en veldamptenare, 1964. (Gedurende 1967 en 1970 het 'n nuwe uitgawe verskyn. Gegewens vir hierdie projek was ten opsigte van leerlinge van 1965.)

17. Ibid., pp. 58-59.

vier in stedelike gebiede. Daar is egter 39 ander Afrikaanse skole uit die stedelike gebiede in die monster ingesluit en die vier skole wat in hierdie gebied nie verteenwoordig is nie, sal nie die monster nadelig beïnvloed nie. Die een plattelandse skool wat nie verteenwoordig is nie, lê naby die stedelike gebied. In hierdie geval is daar ook voldoende soortgelyke skole in die monster opgeneem.

3.3.3.2.2 Geslag en kursusse

3.3.3.2.2.1 Onderwyskolleges

In tabel II word hierdie verspreiding aangetoon.

Aan die onderwyskolleges was daar nie besonder klem op kursusverspreiding gelê nie. Soos reeds aangedui, was die hoofdoel hier eerder verteenwoordig volgens lokaliteit van skole van herkoms. Die tabel toon aan hoeveel eerstejaars voornemens was om in sekere rigtings te spesialiseer vir bepaalde diplomas.

TABEL II/.....

TABEL II

VERSPREIDING T.O.V. KURSUSSE EN GESLAG,
ONDERWYSKOLLEGES, UITGEDRUK AS 'N
PERSENTASIE VAN 386 PROEFPERSONE*

DIPLOMAKURSUS	MANS	DAMES	TOTAAL
Junior Middelbare Klasse	17.95	23.91	21.50
Juniorwerk	.64	24.78	15.03
Bedryfskennis	3.21	0.00	1.30
Senior primêre werk	23.72	23.48	23.58
Liggaamlike opvoeding	8.33	2.17	4.66
Graad & Diploma	42.31	23.04	30.83
Spesiale onderwys	1.92	1.30	1.55
Foutiewe inligting	0.64	0.00	0.26
Geen inligting	1.28	1.30	1.30

*Kyk Bylae 3, vraag 21, vir roupunte. Al die spesialisierungsrigtings wat nie apart aangetoon is nie, is onder die item "Junior Middelbare Klasse" geplaas. Totale persentasies verskil van 100% vanweë benadering tot tweede desimaal.

3.3.3.2.2 Universiteite

Vervolgens word die verspreiding volgens kursus en geslag aan universiteite aangetoon. Ook hier is primêr gestreef na verteenwoordiging van skole en die vernaamste studierigtings. Die data dui duidelik aan dat in hierdie doel geslaag is.

TABEL III

VERSPREIDING T.O.V. KURSUSSE EN GESLAG,
UNIVERSITEITE, UITGEDRUK AS 'N
PERSENTASIE VAN 299 PROEFPERSONE*

KURSUSSE	MANS	DAMES	TOTAAL
B.A.	27.32	68.97	43.48
B.Sc.	8.20	7.76	8.03
B.Sc. Landbou	5.46	1.72	4.01
B.Sc. Huishoudkunde	0.00	4.32	1.67
B.Sc. Farmasie en Mediese Studente	11.48	6.03	9.36
B.Sc. Ingenieurswese	18.03	0.00	11.04
B.Comm.	27.87	9.48	20.74
Diploma-kursusse	1.09	0.00	0.67
Geen inligting	0.55	1.72	1.00

*Kyk Bylae 3, vraag 18 vir roupunte.

3.3.3.2.3 Stedelike en plattelandse gebiede

TABEL IV

VERSPREIDING VOLGENS STEDELIKE EN
PLATTELANDSE GEBIEDE

INRIGTING	AANTAL PROEFPERSONE	% STEDELIK	% PLATTELAND
Universiteite	299	38.60	61.40
Kolleges	386	37.79	62.21
Totaal	685	38.19	61.8.

Die feit dat die plattelandse studente 'n oorwig, 61.81% teenoor 38.19%, in die opname toon, beïnvloed die data as geheel nie nadelig nie. Vir hierdie bewering word die volgende ter staving aangevoer:

- (i) Die invloed van die omgewing van die skool toon in stedelike gebiede redelike eenvormigheid. In die stedelike gebiede kom die leerlinge, uit die aard van omstandighede, met 'n groter verskeidenheid van beroepe in aanraking in vergelyking met die plattelandse leerlinge. Dit kan ook aanvaar word dat die leerlinge ouerhuise verteenwoordig waarin die beroepsvelde oor 'n groter variasie strek. Die kans is ook groter dat bepaalde beroepsvelde groter verteenwoordiging geniet.
- (ii) Die plattelandse skole strek oor die hele Transvaal en is in verskillende geografiese gebiede geleë waarin klimaat, grondstowwe en natuurlike hulpbronne die beroepsvelde verskillend beïnvloed. Waar 'n groter persentasie studente uit hierdie gebiede ingesluit is, kon dit slegs meer verteenwoordigend wees van die universum en tot meer betroubare data en vergelykings lei.
- (iii) In weerwil van 'n eenvormige departementele leerang beïnvloed elke voorligteronderwyser se persoonlikheid die leiding wat hy aan sy skoliere gee. Hierin speel die omgewing 'n vernames rol¹⁸. Weens die digtheid van die stedelike bevolking toon die omgewing vir bepaalde gebiede uitstaande kenmerke. Waar die sosiologiese feit van eenvormigheid in

18. TOD. Sielkundige en Voorligtingsdiens. Vakansiekursus in voorligting. Lesings gelewer tydens die kursus, Okt. 1966, p.14.

bepaalde stedelike sone aanvaar word, beïnvloed die kleiner aantal stedelike proefpersone nie die monster nadelig nie. Volgens die metode van toevallige seleksie sal die groter persentasie plattelandse proefpersone slegs die waarskynlikheid dat al die verskillende omgewings verteenwoordig word, verhoog.

3.4 Samevatting

Die prosedure waarop die vraelys wat in hierdie ondersoek gebruik is, saamgestel is, is volledig uiteengesit.

Vervolgens is aangedui welke prosedure gevolg is om 'n monster te trek waarop die vraelys toegepas is. Die ontleding van die monster toon dat die verskillende skole, geslagte en studierigtings daarin bevredigend verteenwoordig is.

In die volgende hoofstuk sal nou voortgegaan word met die ontleding van die antwoorde op die vraelys om sodoende 'n antwoord te probeer verkry op die probleem wat ondersoek word, naamlik hoe die verskillende voorligtingsdienste die kursuskeuse van die studente wat in die opname ingesluit is, beïnvloed.

HOOFSTUK 4ONTLEDING VAN DIE RESPONSE4.1 Inleiding

Waar die vraelys en die proefpersone wat dit beantwoord het in die voorafgaande hoofstuk bespreek is, word nou voortgegaan om 'n ontleding van die antwoorde op die vraelys te maak.

Die aandag sal vervolgens toegespits word op die vraag na die bevoegdheid van die proefpersone om die relatiewe waarde van die voorligtingsdienste te evalueer; op die relatiewe invloed van verskillende voorligtingsdienste, ander instansies en faktore op die keuse van 'n studierigting van proefpersone, en op die algemene beskouing wat die proefpersone oor die bestaande voorligtingsdienste huldig.

4.2 Bevoegdheid van respondente om voorligting te evalueer

Daar dien op gelet te word dat hierdie ondersoek slegs gemik is op die bepaling van die invloed van die verskillende voorligtingsdienste op die keuse van 'n studierigting. Dit gaan primêr nie oor die aard en kwaliteit van die bepaalde diens nie, maar wel oor die hoeveelheid, die kwantiteit van invloed wat dit uitoefen. Hieroor kan slegs die persone wat die voorligting deurloop het, 'n oordeel vel.

Gegewens aangaande die bevoegdheid van die proefpersone om oor die voorligtingsdienste 'n oordeel te kan vel, is deur middel van vrae 8, 9 en 10 van die vraelys verkry¹.

1. Vergelyk Bylae 1.

Hierdie vrae is naamlik daarop gemik om die tydsverloop tussen die suksesvolle aflegging van die Eindeksamen vir Transvaalse Middelbare Skole en die beantwoording van die vraelys te bepaal, om vas te stel hoeveel skole die proefpersone van standerd agt af besoek het, en om vas te stel hoe lank die proefpersoon die skool besoek het waar hy die eindeksamen afgelê het.

Die gegewens en besprekings wat volg, is op hierdie vrae en respondente se reaksie daarop gebaseer².

4.2.1 Tydsverloop tussen suksesvolle aflegging van die eindeksamen en voltooiing van die vraelys

Onderstaande tabel dui die bevindinge in hierdie verband aan.

TABEL V

JAAR VAN SUKSESVOLLE AFLEGGING VAN EINDEKSAMEN*

JAAR	AANTAL	STUDENTE
Voor 1961		3
1961		3
1962		2
1963		11
1964		123
1965		541
Geen inligting		2
Totaal		685

*Vgl. Bylae 3, vraag 8 vir rouppunte.

2. Kyk vrae 8, 9 en 10, Bylae 3.

Na aanleiding van die gegewens in Tabel V blyk dit dat 541 of 78.9% van die proefpersone die skool ongeveer drie maande voor voltooiing van die vraelys verlaat het. Indien die 123 persone wat 'n jaar vroeër gematrikuleer het, bygereken word, sluit dit 96.9% proefpersone in.

As kontrole van voormelde vraag oor die jaar waarin gematrikuleer is, is vraag nr. 14 gestel: „Het u direk aan die begin van die jaar wat op die matrikjaar volg na die inrigting waar u nou studeer gekom?" Hierop het 534 of 77.9% van die proefpersone „Ja" geantwoord³. Dit vergelyk dus baie gunstig met die gegewens in Tabel V.

Wanneer die volgende verklaring in ag geneem word, spreek dit duidelik dat die verskil in die antwoorde op vermelde vrae onbeduidend is en dat die gegewens as betroubaar aanvaar kan word: Dit het naamlik geblyk dat 15 studente kort na registrasie by 'n inrigting weer na 'n ander inrigting gegaan het, byvoorbeeld van 'n kollege na 'n universiteit en omgekeerd⁴. Sommige van hierdie persone het waarskynlik „Nee" op die voormelde vraag geantwoord. Of hierdie gevalle die ontbrekende 1.0% van die respondente insluit, kon nie bepaal word nie.

Die feit dat die proefpersone nog 'n duidelike beeld van hulle skool en dus ook van die voorligtingsdienste op die middelbare skool tydens die voltooiing van die vraelys gehad het, kan dus aanvaar word.

3. Vraag 14, Bylae 3.

4. Vraag 15, Bylae 3.

4.2.2 Aantal skole van standerd agt af deur proefpersone besoek

Wanneer 'n student verskillende skole besoek het, veral gedurende die finale jare van sy hoërskoolloopbaan, bestaan die moontlikheid dat hy gegewens met betrekking tot dié skole kan verwar.

In sodanige gevalle is dit voorts moontlik dat daar 'n gebrek aan 'n bepaalde houding, gevoel of sentiment ten opsigte van 'n bepaalde skool kan bestaan en dit kan onbetroubare inligting tot gevolg hê.

TABEL VI

AANTAL SKOLE DEUR PROEFPERSONE VAN ST VIII AF BESOEK*

<u>AANTAL SKOLE BESOEK</u>	<u>PERSENTASIE RESPONDENTE</u>
Een	90.22
Twee	8.61
Drie	1.02
Vier of meer	0.15
Totaal	100.00

*Vergelyk Bylae 3, vraag 9. Hierdie getalle verteenwoordig persentasies van 685 respondente.

Uit Tabel VI blyk dit duidelik dat 90.22% van die proefpersone slegs een skool van standerd agt af besoek het en bogenoemde moontlikheid van onbetroubare of verwarrende inligting word daardeur grootliks geëlimineer.

4.2.3 Aantal jare van bywoning van skool waar die
eindeksamen afgelê is

Die gegewens in Tabel VII is saamgestel uit antwoorde op vraag nr.10 wat as 'n kontrole vraag op die vorige vraag gedien het. Faktore soos druipling en wisseling van skole voor standerd agt bemoeilik presiese kontrole noodwendig. Die globale tendens is egter duidelik.

TABEL VII

AANTAL JARE VAN BYWONING VAN DIE SKOOL
WAAR DIE EINDEKSAMEN AFGELÊ IS*

<u>JARE VAN SKOOLBESOEK</u>	<u>PERSENTASIE RESPONDENTE</u>
Meer as 5 jaar	8.76
5 jaar	68.18
4 jaar	7.88
3 jaar	6.28
2 jaar	7.01
1 jaar	1.46
Minder as 1 jaar	0.29
Geen inligting	0.15
Totaal	100.01

*Vergelyk Bylae 3, vraag 10. Die getalle verteenwoordig persentasies van 685 respondente.

Tabel VII dui aan dat 84.82% van die studente die skool waar hulle gematrikuleer het vir vier jaar en langer bygewoon het. Dit val voorts op dat 91.10% van die respondente minstens 3 jaar lank in die betrokke skool was. Dit

dien as positiewe kruiskontrolle vir die 90.22% waarna in die vorige paragraaf verwys is. Dis 'n feit dat meer as 90% van die respondente gedurende die finale drie jaar van hulle skoolloopbaan slegs een skool besoek het. Dit is derhalwe onwaarskynlik dat hulle verward kan wees deur uiteenlopende praktyke van verskillende skole, en dit is waarskynlik dat die gebeure op skool nog vars in hulle geheue was sodat hulle 'n redelike betroubare weergawe daarvan kon gee.

4.2.4 Gevolgtrekking

Voorgaande gegewens dui daarop dat minstens 90% van die proefpersone as bevoeg beskou kan word om betroubare inligting oor hulle betrokke skole en die voorligtingsdienste wat hulle ontvang het, te verstrek. Gemelde 90% respondente het die skole vir minstens die finale drie jaar van hulle skoolloopbaan besoek en 84% het selfs meer as vier jaar ondervinding van dieselfde skool se voorligtingsdienste opgedoen.

4.3 Die invloed van die voorligtingsdienste, ander instansies en faktore op die keuse van studierigting en beroep

Vir die doeleindes van hierdie ondersoek moet in die eerste plek vasgestel word wat die omvang van beïnvloeding deur verskillende voorligtingsdienste is, te wete dié van die Transvaalse Onderwysdepartement, die tersiêre onderwysinrigtings en ander voorligtingsdienste soos die Departement van Arbeid, die WNNR, privaatklinieke en sielkundiges. Met hierdie doel voor oë is vrae 24(i), (iii), (v) en (vii) gestel. Omdat daar egter vermoed is dat ook ander instansies

en faktore 'n invloed op die keuse van 'n studierigting en/of beroep uitoefen, te wete ouers, eie inisiatief, geskifte en vroeë vakkeuse op skool, is vrae 24(i), (iv), (vi), (viii) en (ix) en 31 en 32 gestel. Ontleding van die antwoorde op gemelde vrae behoort die relatiewe beïnvloeding van genoemde instansies en faktore bloot te lê.

Dit is egter nodig om as vertrekpunt te weet in hoeverre proefpersone reeds by hulle toetrede tot die betrokke inrigting vir tersiêre onderwys 'n definitiewe keuse ten opsigte van studierigting en/of beroep gemaak het, en om vas te stel welke beroepe gekies is sodat bepaal kan word welke instansies inderdaad invloed op beroepskeuse uitoefen. Om hierdie redes is vrae 16 tot 23 gestel.

Die aandag word derhalwe vervolgens bepaal by die mate waartoe reeds 'n studierigting gekies is voor toetrede tot 'n inrigting vir tersiêre onderwys, die beroepskeuse van respondente en die omvang van die invloed van die verskillende voorligtingsdienste, instansies en faktore op die beroepskeuse van respondente.

4.3.1 Die omvang van kursuskeuse voor toetrede tot 'n inrigting vir tersiêre onderwys

Ten einde te bepaal in hoeverre respondente reeds by toetrede tot 'n kollege of universiteit 'n finale kursuskeuse gemaak het, is die antwoorde op vraag 16 van die vraelys in Tabel VIII saamgevat.

TABEL VIIIFINALE BESLUIT OP KURSUS VOORDAT MET
STUDIE 'N AANVANG GEMAAK IS*

FINALE BESLUIT	PERSENTASIE RESPONDENTE
Ja	77.37
Nee	19.42
Geen inligting	3.21
Totaal	100.00

*Vergelyk Bylae 3, vraag 16. Die getalle verteenwoordig persentasies van 386 kollege= studente en 299 universiteitstudente.

Uit bostaande tabel blyk dit dat 'n hoë persentasie, naamlik 77.37% van die proefpersone finaal oor hulle kursus= keuse besluit het voordat hulle met hulle gevorderde studies begin het.

4.3.2 Beroepskeuse

Aangesien die spesifieke beroepskeuse as uitgangspunt in die volgende paragraaf geld, is dit vooraf nodig om vas te stel welke beroepe in hierdie ondersoek ter sake is. Met hierdie doel voor oë is die response op vraag 19 in tabel IX saamgevat.

TABEL IXBEROEPSKEUSE VAN 299 UNIVERSITEITSTUDENTE*

Beroepsgroep	Respondente wat 'n beroep uit die groep gekies het	
	Aantal	Persentasie
Onderwys	47	15.72
Sakeman	40	13.38
Ingenieur	31	10.37
Apteker	25	8.36
Teoloog	20	6.69
Wetenskaplike en navorser	16	5.35
SAUK en Joernalis	14	4.68
Bibliotekaris	13	4.35
Landboukundige en boer	12	4.02
Personeelbeampte	10	3.34
Sielkundige	10	3.34
Juris	9	3.01
Verpleegster	8	2.68.
Diplomatiese beampte	8	2.68
Maatskaplike werker	8	2.68
Vertaler	3	1.00
Spraakterapeut	3	1.00
Huishoudkundige	3	1.00
Administratiewe beampte	2	0.67
Statistikus	2	0.67
Medikus	2	0.67
Veearts	2	0.67
Mediese tegnoloog	2	0.67
Aktuaris	1	0.33
Argivaris	1	0.33
Bouaannemer	1	0.33
Landmeter	1	0.33
Lugdiensbeampte	1	0.33
Geen beroepskeuse gedoen	1	0.33
Geen inligting	3	1.00
Totaal	299	99.98

*Vergelyk Bylae 3, vraag 19. Totale persentasie verskil van 100% vanweë benadering tot tweede desimaal.

Verklaring van tabel IX

- (i) In die antwoorde op vraag 19 is twee-en-vyftig verskillende beroepe verteenwoordig. Met die oog op die latere grafiese voorstelling en tabelering van die gegewens is hierdie getal tot agt-en-twintig gereduseer. Die redusering is gedoen deur aanverwante beroepe onder 'n geskikte versamelterm saam te groepeer, bv. alle beroepe in die sakewêreld is saamgevat onder die versamelterm „sakeman”⁵.
- (ii) Die gegewens in die tabel het slegs op universiteitstudente betrekking. Blykens antwoorde op vraag 22 het 378 (97.93%) van die studente aan onderwyskolleges onderwys as beroep gekies⁶.
- (iii) Daar dien op gelet te word dat vir die doeleindes van hierdie studie, tabel IX saamgestel is met die uitsluitlike doel om daardie beroepe te bepaal wat later sal geld by die bepaling van die relatiewe invloed van die verskillende voorligtingsdienste en instansies op beroepskeuses. Daar word dus volstaan met die blote identifikasie van die betrokke beroepe soos aangedui in die tabel.

4.3.3 Instansies wat die beroepskeuse van die studente beïnvloed het

Ten einde 'n samevattende oorsig te verkry van die mate waarin die verskillende instansies die beroepskeuse van studente beïnvloed het, is die antwoorde op die vraelys sorgvuldig kwantitatief ontleed⁷.

5. Kyk Bylae 3, vraag 19, vir die volledige lys van die 52 beroepe.
 6. Bylae 3, vraag 22.
 7. Kyk Bylae 3, vraag 24.

Met behulp van hierdie kwantitatiewe gegewens is 'n grafiese voorstelling⁸ saamgestel waaruit die relatiewe invloed van die verskillende voorligtingsinstansies op die keuse van elke bepaalde beroep blyk.

Verder is met die oog op 'n heldere grafiese voorstelling van die gegewens en bespreking daarvan, 'n tweede en samevattende figuur saamgestel⁹ waaruit die relatiewe invloed van elke voorligtingsinstansie wat by hierdie ondersoek betrek is, op die beroepskeuse in die algemeen blyk.

Albei grafiese voorstellings wat volg het betrekking op die agt-en-twintig beroepsgroepe wat in Tabel IX vervat is. Anders as in voormelde tabel is die beroepskeuse van die studente aan onderwyskolleges ook in die berekening vir die grafiese voorstelling ingesluit. Dit bring dan die totale getal studente wat onderwys as beroep gekies het 423 te staan¹⁰.

Die volgende afleidings kan uit Figure I en II en uit die response op vraag 24, soos saamgevat in Bylae 3, gemaak word.

4.3.3.1 Die mate van invloed deur die ouers uitgeoefen¹¹

Dit blyk uit Figuur II dat die ouers die

8. Kyk Figuur I op die volgende bladsye.

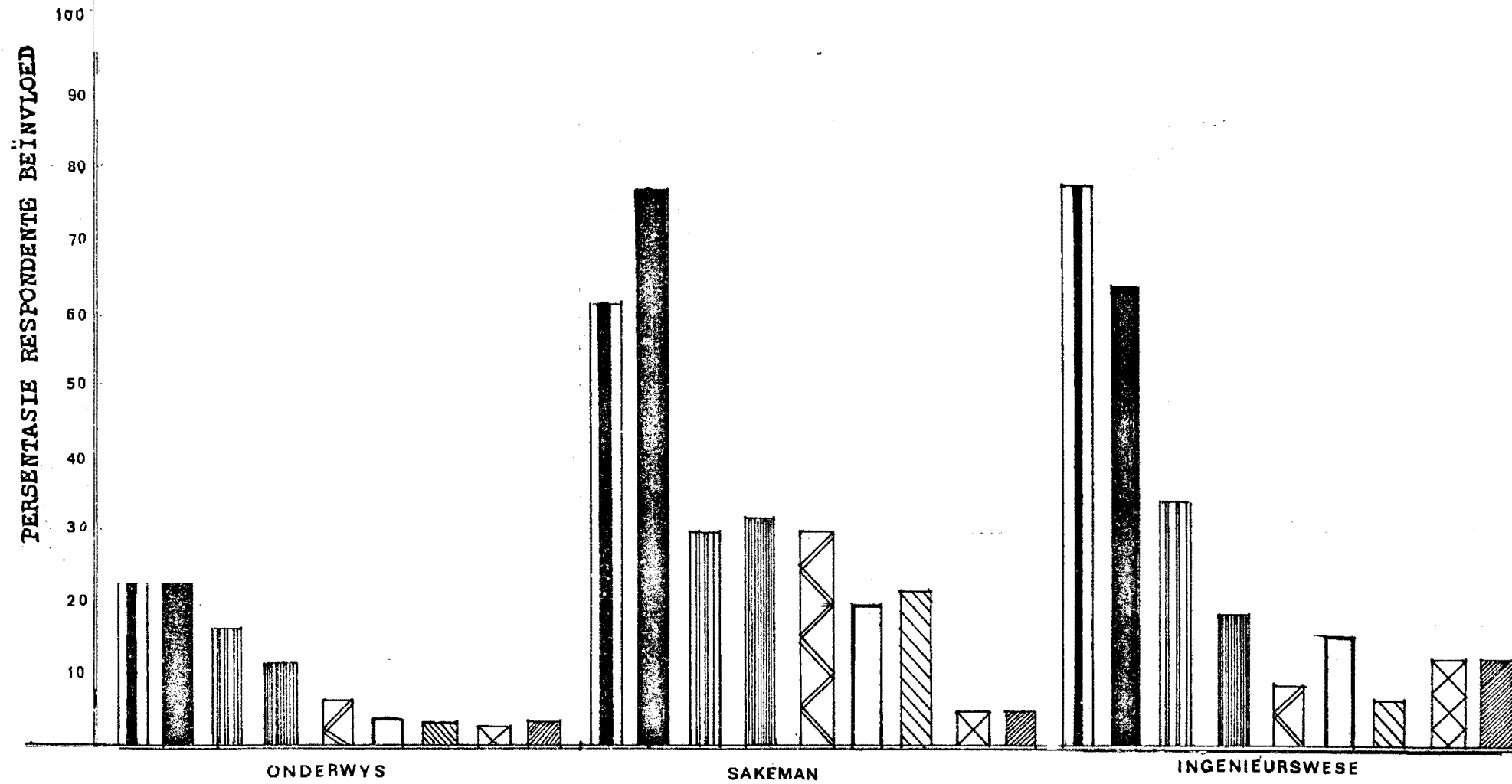
9. Kyk Figuur II verderaan.

10. Kyk Bylae 3, vrae 19, 21, 22 en 24.

11. Vergl. Bylae 3, vraag 24 en Fig. I en II.

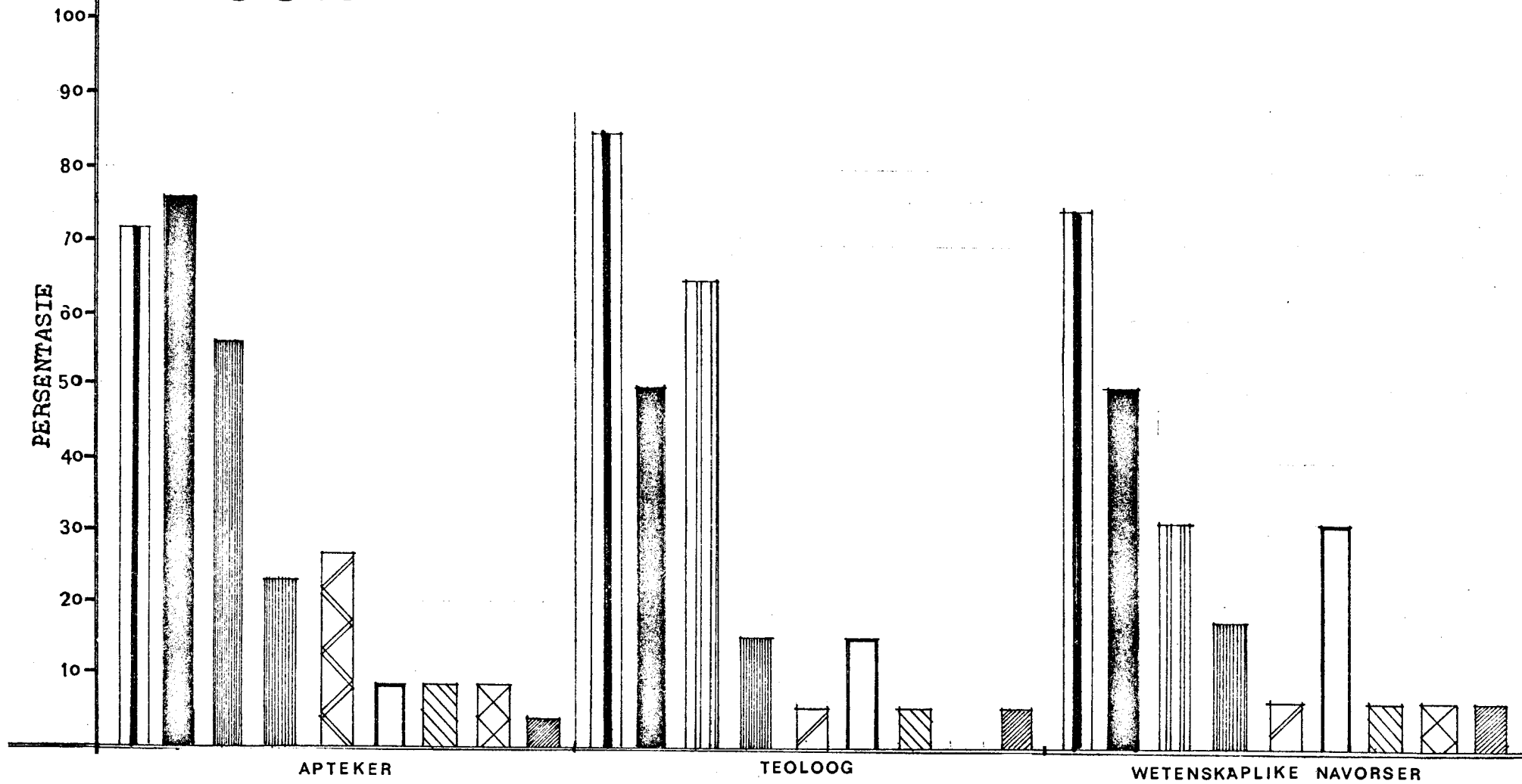
FIGUUR 1

GRAFIESE VOORSTELLING VAN DIE RELATIEWE INVLOED VAN DIE VERSKILLEND
 VOORLICHTINGSINSTANSIES OP BEPLANDE BEROEPSKEUSE *

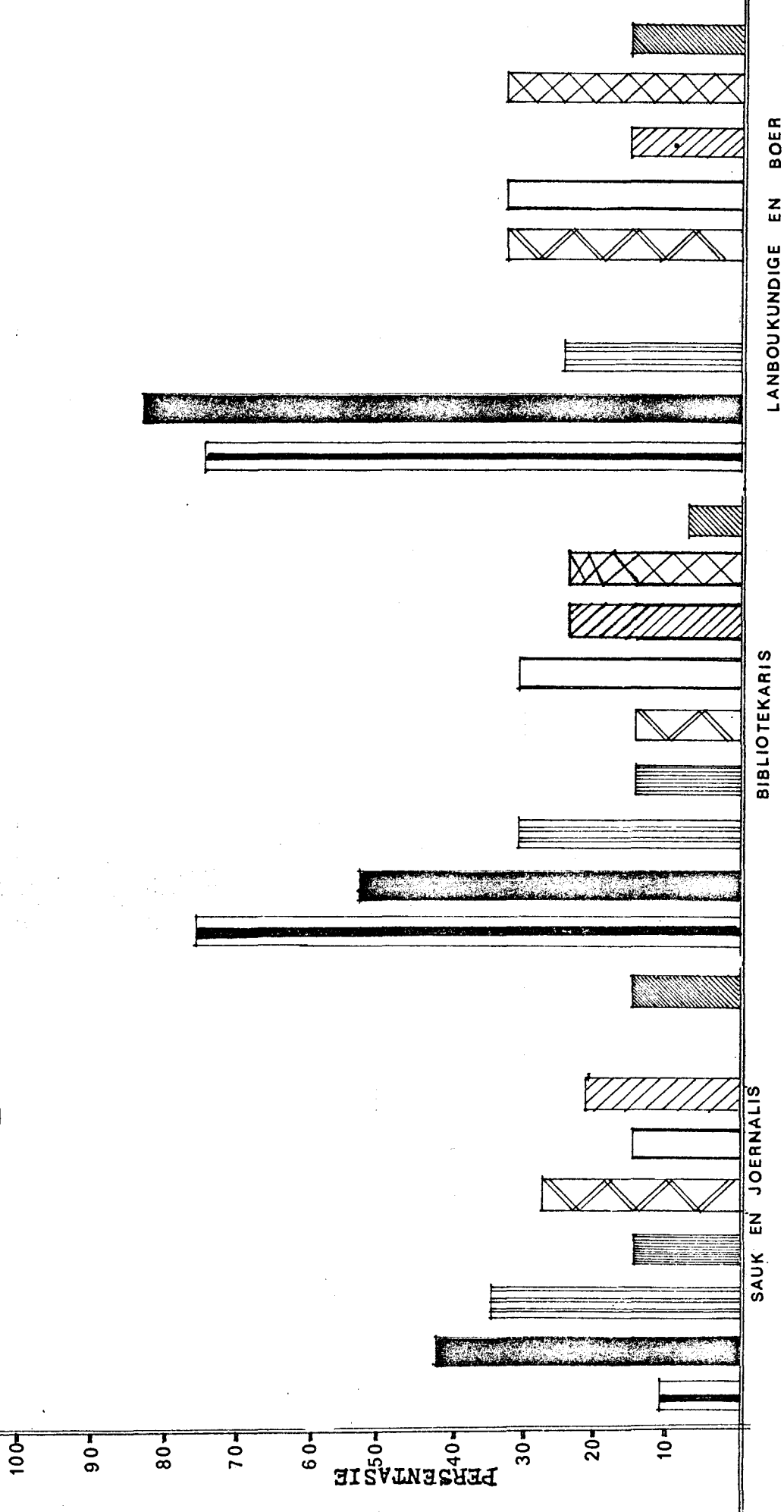

* KYK BYLAE 3 VRAAG 24 VIR ROUFPUNTE EN BEREKENING VAN PERSENTASIES
 KYK BLADSY 93 VIR SLEUTEL

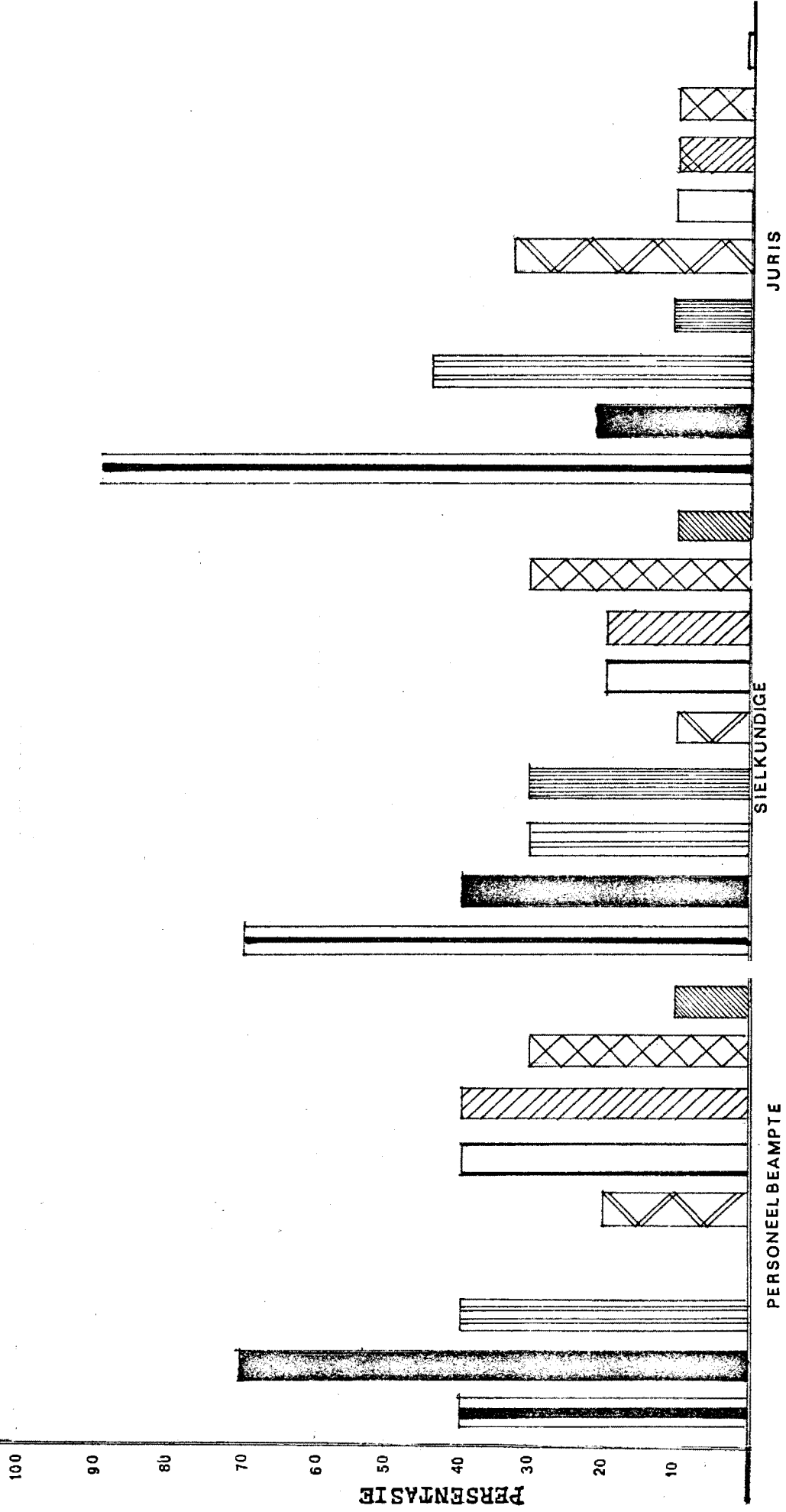
FIGUUR 1 ^{VERVOLG}

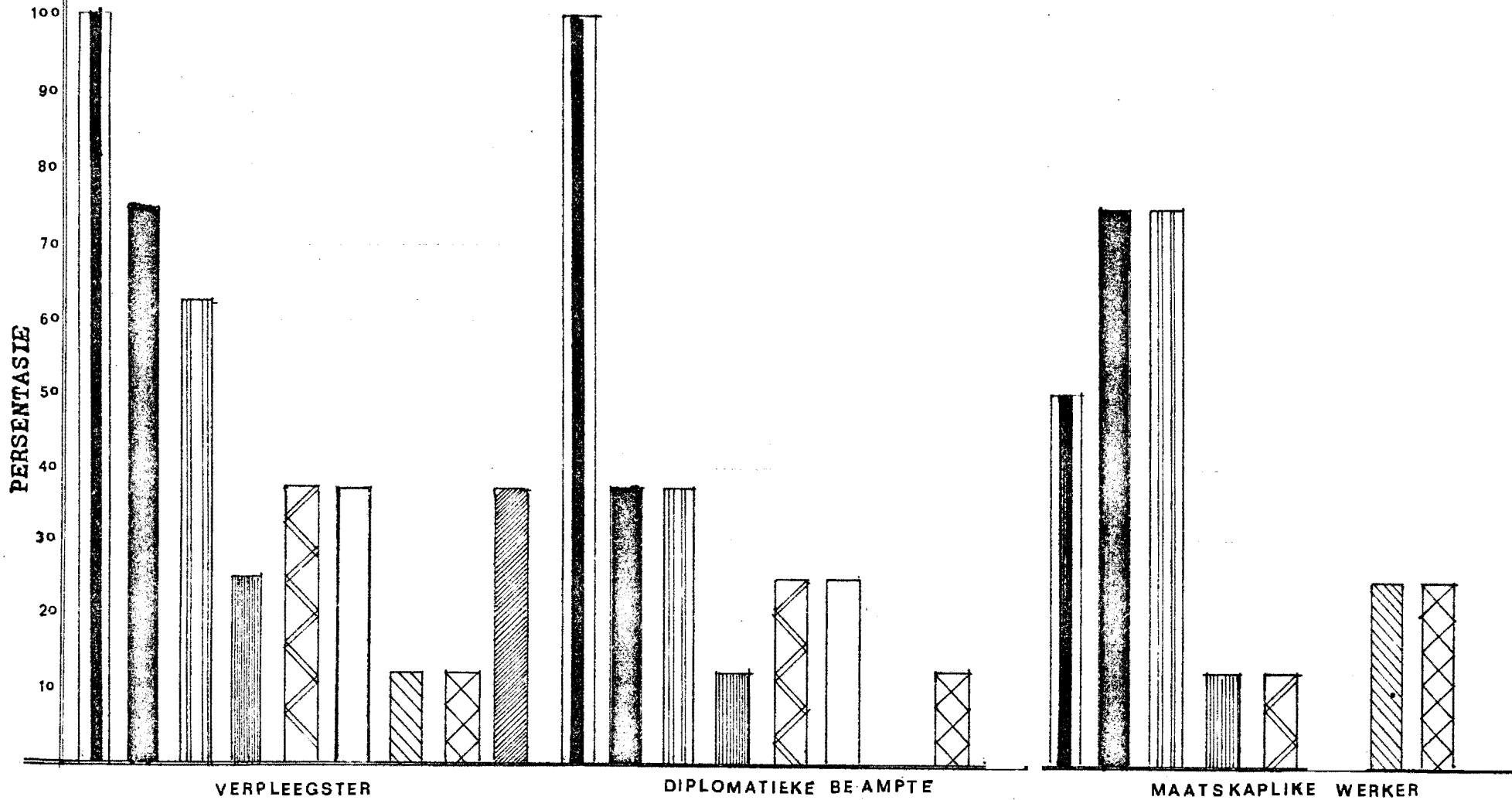
FIGUR 1
VERVOLG

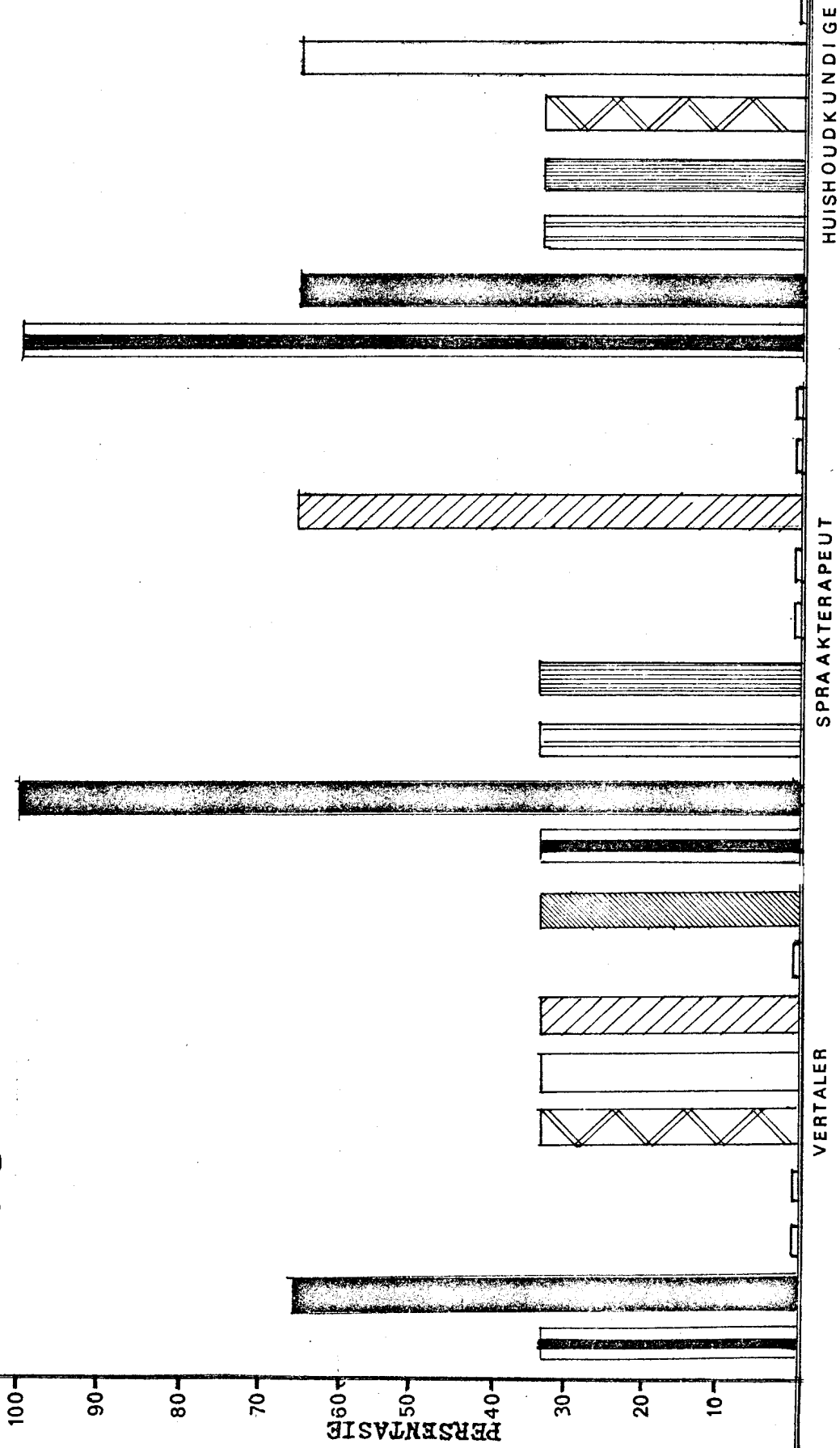
FIGUUR 1 VERVOLG

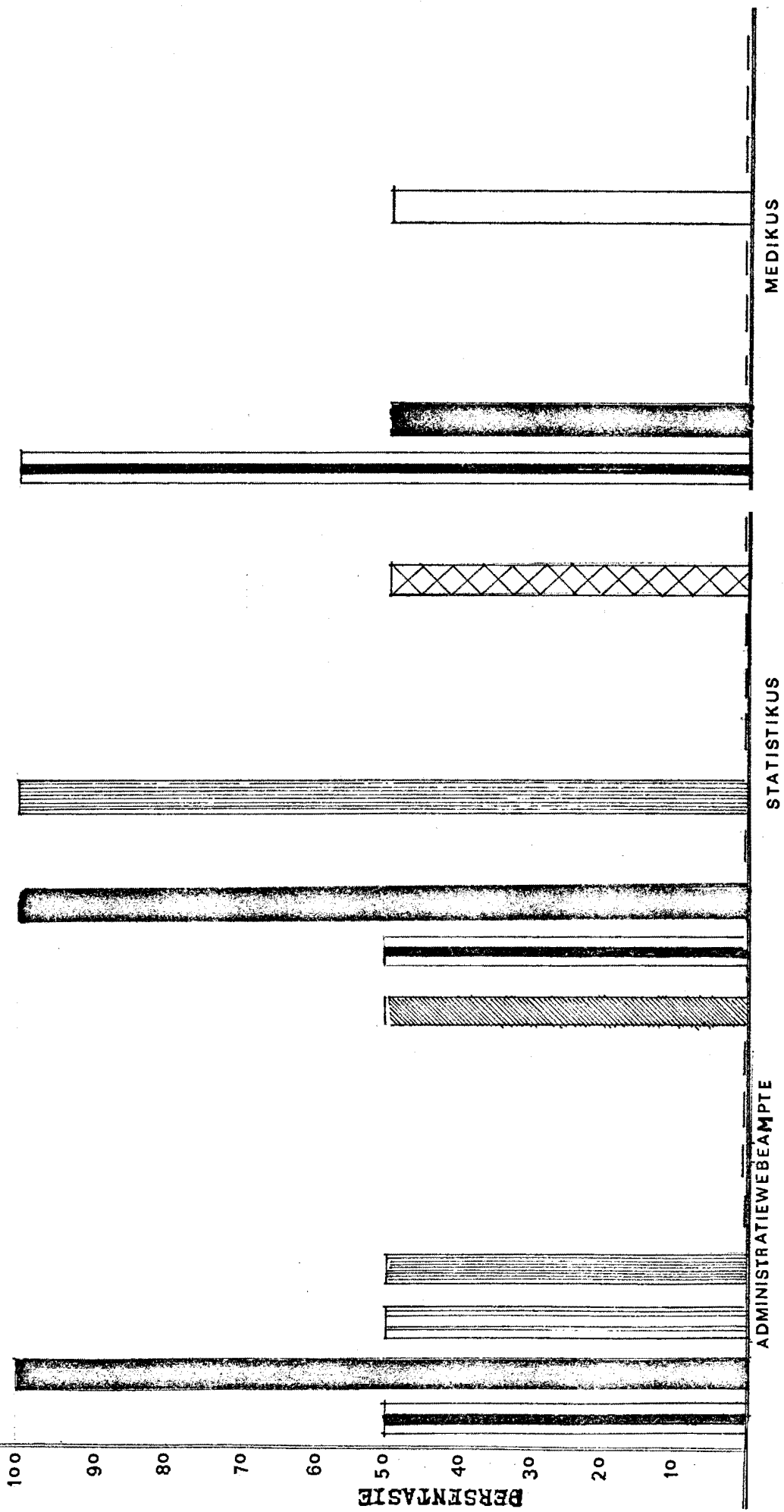
FIGUUR 1 ^{VERVOLG}

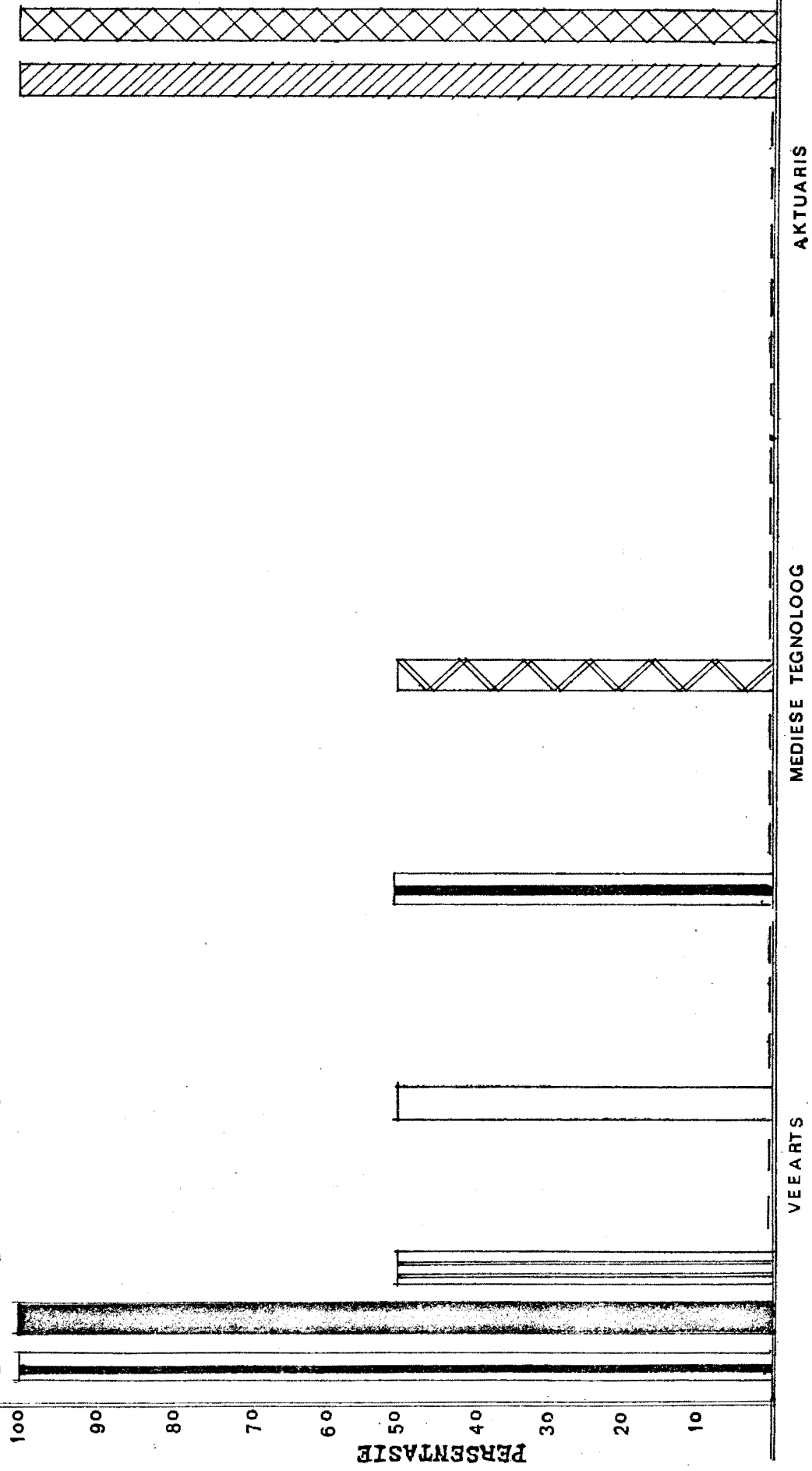
FIGUUR 1 VERVOLG

FIGUUR 1
VERVOLG

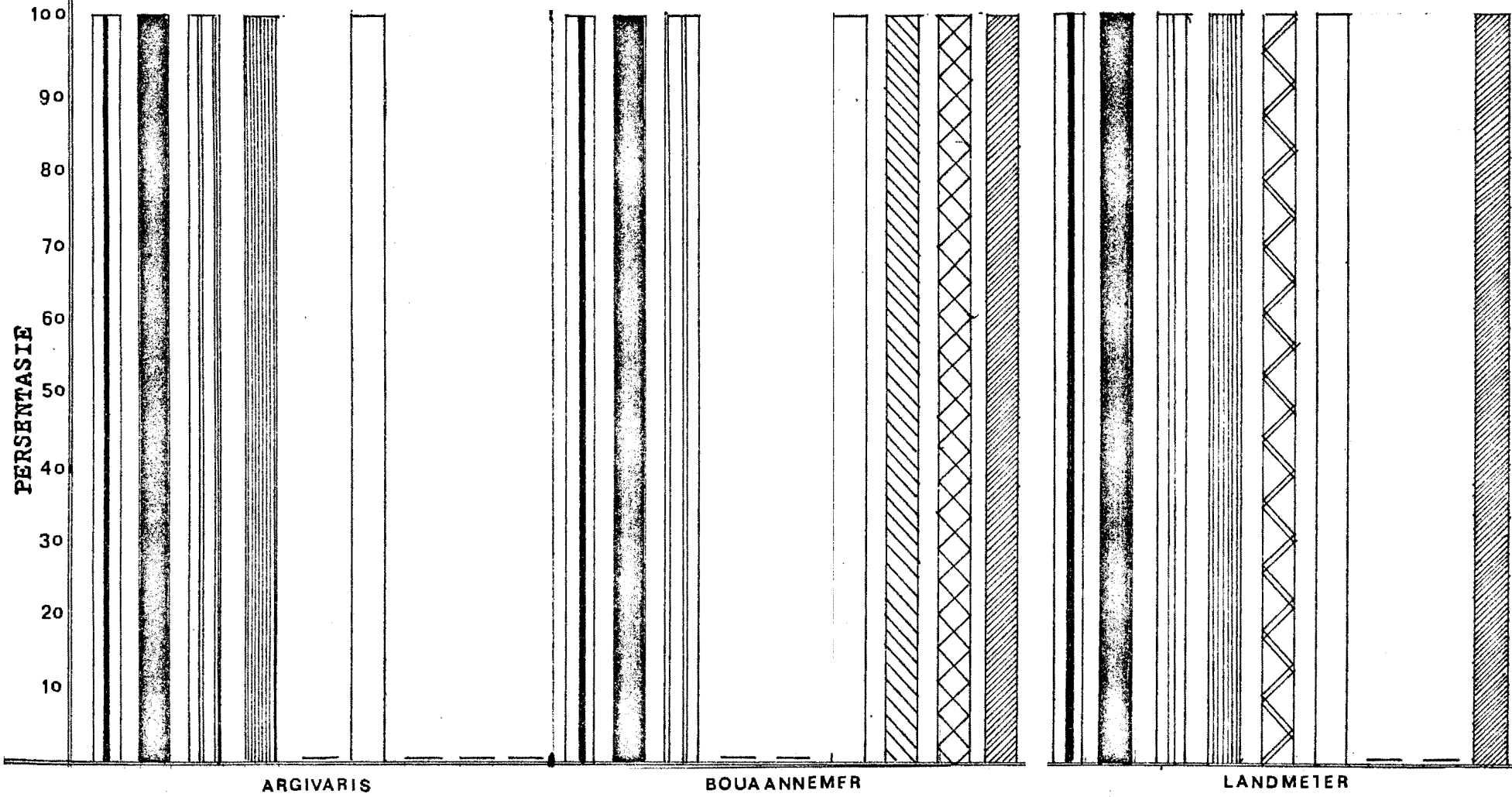

FIGUR I
VERVOLG

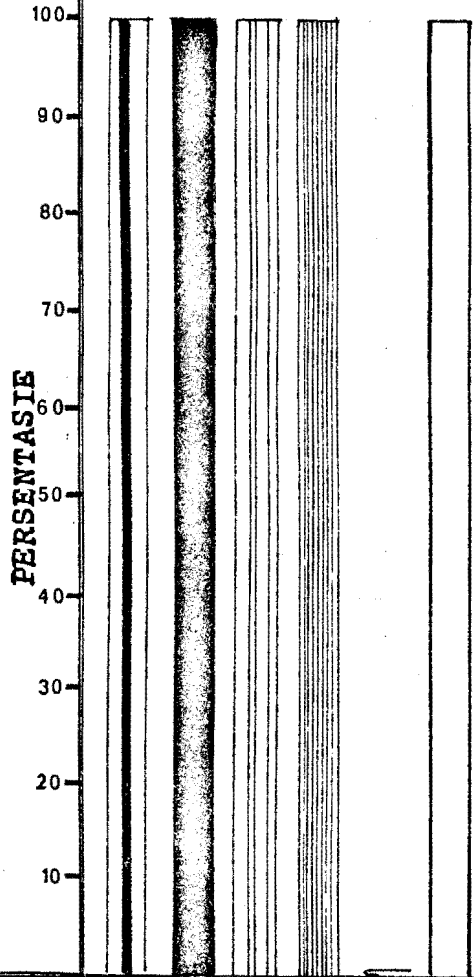
FIGUUR 1

VERVOLG

FIGUUR 1 VERI

sleutel:

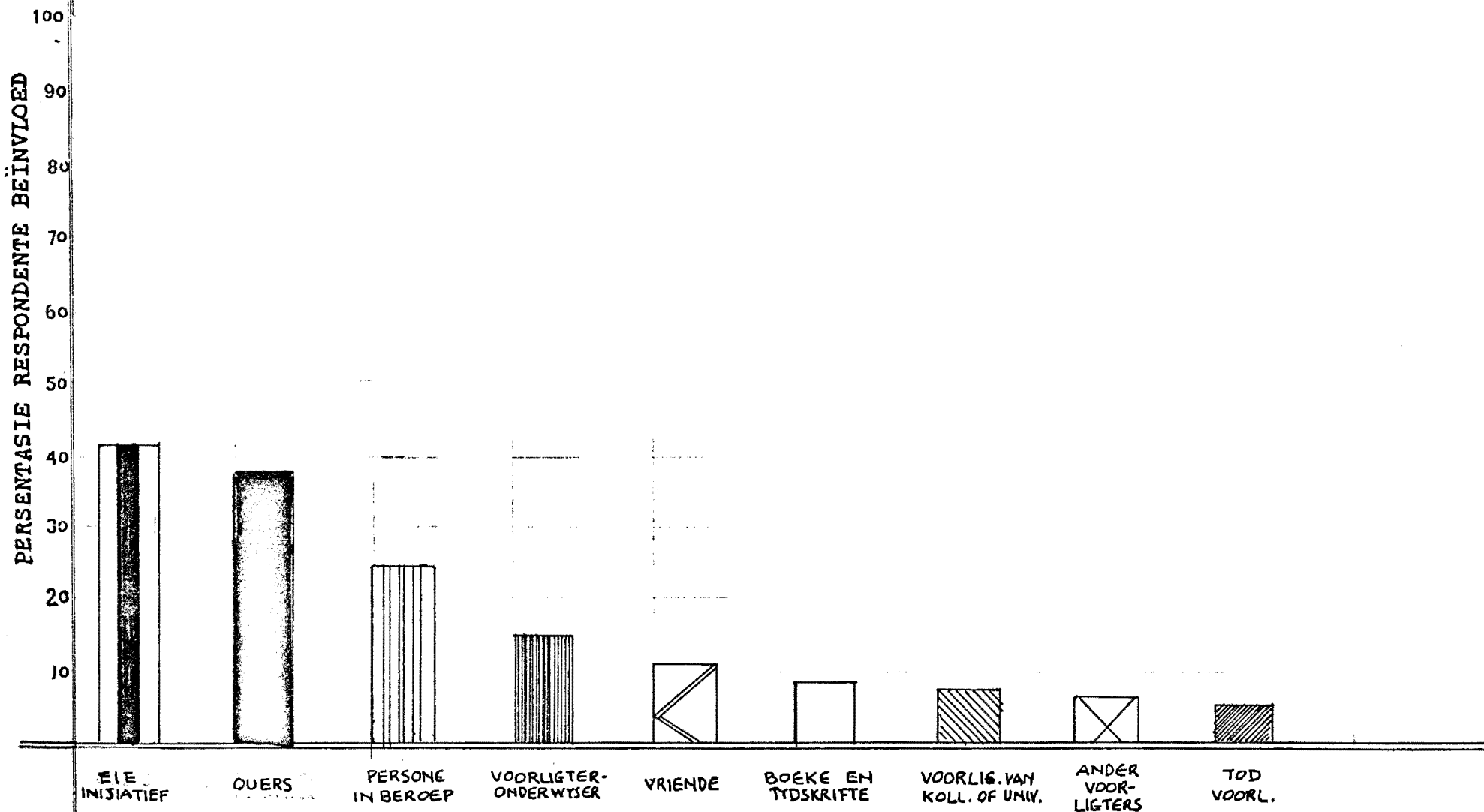

- OUERS
- VOORLIGTERONDERWYSER
- TOD VOORLIGTER
- VRIENDE
- VOORL. VAN KOL. OF UNIV
- PERSONE IN BEROEP
- ANDER VOORLIGTERS
- EIE INISIATIEF
- BOEKE EN TYDSKRIFTE

LUGDIENSBEAMPTEN

FIGUUR 2

GRAFIESE VOORSTELLING VAN DIE RELATIEWE INVLOED VAN ELKE VOORLIGTINGSINSTANSIE OP BEROEPSKEUSE IN DIE ALGEMEEN *

* KYK BYLAE 3 VRAAG 24 VIR ROUPUNTE EN PERSENTASIES SE BEREKENING

tweede grootste invloed op die beroepskeuse van die proefstudente in die algemeen uitgeoefen het, naamlik 37.7%.

Wat die keuse van besondere beroepe betref, het die ouers ten opsigte van die volgende dertien beroepsgroepe besonder groot invloed uitgeoefen (\pm 75%): sakeman, apteker, landbouer, verpleegster, maatskaplike werker, spraakterapeut, administratiewe beampte, statistikus, veearts, bouaannemer, landmeter, argivaris, lugdiensbeampte.

In vermelde beroepsgroepe het die ouers 75% en meer van die studente wat die betrokke beroep gekies het beïnvloed. In slegs 4 van die 28 beroepsgroepe het die ouers minder as 'n kwart van die studente wat die betrokke keuse gemaak het, beïnvloed. Hierdie beroepe is: onderwys, juris, aktuaris en mediese tegnoloog.

Dit is voorts duidelik dat die ouers in vergelyking met die ander voorligtingsinstansies, ten opsigte van die keuse van die volgende beroepsgroepe die grootste invloed uitgeoefen het: onderwys¹², sakeberoepe, aptekerswese, landbou, radiowese en joernalistiek, personeelbestuur, maatskaplike werk¹³, vertaling¹⁴, spraakterapie, administrasie, statistiek¹⁵, en veeartseny¹⁶.

12. Die ouers en eie inisiatief het hier 'n ewe groot rol gespeel.

13. Die ouers en persone in die beroep het hier 'n ewe groot rol gespeel.

14. Die ouers en eie inisiatief het hier 'n ewe groot rol gespeel.

15. Die ouers en voorligter onderwyser het hier 'n ewe groot rol gespeel.

16. Die ouers en eie inisiatief het hier 'n ewe groot rol gespeel.

Die bevinding dat die ouers 'n besonder groot invloed uitoefen op die beroepskeuse van studente stem grootliks ooreen met die bevinding van A.J. Venter¹⁷ wat vasgestel het dat die beroepskeuse van 90% van die seuns en van 83.3% van die dogters in sy steekproef ooreenkomstig die wense van hulle ouers was.

Die hoër persentasie van beïnvloeding deur die ouers kan moontlik in verband gebring word met die feit dat 77% van die studente reeds finaal op hulle studierigting besluit het voor die aanvang van hulle tersiêre studies¹⁸.

4.3.3.2 Die mate van invloed deur die voorligter- onderwyser uitgeoefen¹⁹

Ten opsigte van die volgende agt (28.6%) van die beroepsgroepe het die respondente beweer dat die voorligter-
onderwyser geen invloed op hulle beroepskeuse uitgeoefen het nie: Landbouer, personeelbeampte, vertaler, medikus, veearts, mediese tegnoloog, altuaris en bouaannemer. Net in 11 of 39.3% van die beroepsgroepe was die persentasie proefpersone wat deur hierdie instansie beïnvloed is 25% of hoër, te wete die sake-, sielkundige-, verplegings-, maatskaplike werk-, spraakterapeutiese-, huishoudkundige-, administratiewe-, statistiese-, argivale-, landmeetkundige en lugdiensberoeps-
groepe.

Die voorligteronderwyser het voorts in slegs 4 of 14.3% van die beroepsgroepe meer as 75% van die proefpersone

17. Venter, A.J. Die gesinsituasie as beroepsoriëntering-situasie, p.55.

18. Vergelyk tabel VIII, paragraaf 4.3.1.

19. Vergelyk Bylae 3, vraag 24 en Fig. I en II.

wat die betrokke beroep gekies het, beïnvloed, naamlik die landmeetkundige-, statistiese-, argivale- en lugdiensberoeps-groepe.

Dit blyk vervolgens dat die voorligteronderwyser, in vergelyking met die ander voorligtingsinstansies, ten opsigte van die keuse van die volgende beroepsgroepe die grootste invloed uitgeoefen het: landmeetkundige²⁰, statistiese²¹, argivale²² en lugdiensberoepsgroepe²³.

Dit is egter duidelik dat die voorligteronderwyser ten opsigte van die volgende beroepsgroepe geen invloed uitgeoefen het nie: landboukundige, personeelbestuur, vertaling, medisyne, veeartsenykundige, aktuariële, medies tegnologiese en bouaanneming.

In die geheel beskou het die voorligteronderwyser nogtans, na eie inisiatief, die ouers en persone in die beroep, die vierde grootste invloed op die beroepskeuse uitgeoefen, te wete op gemiddeld 14.6% van die proefpersone.

4.3.3.3 Die voorligter van die Transvaalse Onderwysdepartement

Die beïnvloeding deur die voorligters van die Transvaalse Onderwysdepartement is volgens die response deurgaans relatief laer as dié van al die ander instansies. Uit die totale aantal beroepsgroepe het hierdie voorligters

20. Saam met die ouers, die voorligter van die TOD, vriende, persone in die beroep, eie inisiatief en boeke en tydskrifte.

21. Saam met die ouers.

22. Saam met die ouers, persone in die beroep, eie inisiatief en boeke en tydskrifte.

23. Saam met die ouers, persone in die beroep, eie inisiatief en boeke en tydskrifte.

'n invloed op gemiddeld 5.4% van die betrokke respondente uitgeoefen²⁴.

In 17 of 61% van die beroepsgroepe het hierdie voorligters op minder as 10% van die respondente 'n invloed gehad. In net 5 of 18% van die beroepsgroepe was die aantal studente wat hierdeur beïnvloed is, hoër as een - kwart van die totale keuses, terwyl net 2 of 7% van die beroepsgroepe getoon het dat driekwart van die totaal deur hierdie voorligters beïnvloed is²⁵. Hierdie verskynsel staan moontlik in verband daarmee dat slegs besondere gevalle na hierdie voorligters verwys word.

4.3.3.4 Vriende

Met die vraag oor die invloed wat vriende op die beroepskeuse van die studente uitgeoefen het, is verwag dat respondente ook dié vriende moet spesifiseer, byvoorbeeld klasmaats. Baie min, naamlik 2% van die proefstude-
dente het hierdie vraag volledig beantwoord. Die spesifieke vriende wat 'n invloed uitgeoefen het, is derhalwe buite rekening gelaat.

In 9 of 32% van die beroepsgroepe het vriende, volgens die respondente, geen invloed uitgeoefen nie. In 17 of 61% van die beroepsgroepe is die persentasie proefstude-
dente wat deur vriende beïnvloed is onder 25% van die totale aantal keuses. Slegs ten opsigte van die beroeps-
groep landmeetkunde is meer as 75% van die proefpersone -
in hierdie geval slegs een - deur vriende beïnvloed.

24. Vergelyk Bylae 3, vraag 24 en Figure I en II.

25. Ibid.

In weerwil van die lae persentasie van beïnvloeding ten opsigte van individuele beroepsgroepe, is dit opmerklik dat vriende die vyfde grootste gemiddelde invloed uitgeoefen het, te wete 10.8%²⁶.

4.3.3.5 Die voorligtingsdienste van die hoër onderwysinrigtings

Hierdie voorligtingsdienste het in 18 of 64% van die beroepsgroepe 'n rol gespeel. In 5 of 18% van die beroepsgroepe het hierdie voorligtingsdienste 'n invloed op die beroepskeuse van meer as 'n kwart van die proefstudente uitgeoefen, terwyl die mate van beïnvloeding slegs ten opsigte van 2 beroepsgroepe meer as 75% beloop²⁷. In die algemeen het die voorligtingsdienste van die tersiêre onderwysinrigtings die sewende grootste gemiddelde invloed op beroepskeuse uitgeoefen, naamlik 7.4%²⁸.

Dit is egter belangrik om daarop te let dat die relatief geringe mate van beïnvloeding deur die voorligtingsdienste van die inrigtings vir hoër onderwys slegs as 'n hoogs tentatiewe aanduiding kan geld en baie versigtig beoordeel moet word in die lig van die feit dat hierdie ondersoek, soos reeds aangedui is baie vroeg in die akademiese jaar onderneem moes word. Ontledings van die response op vraag 46 toon dat minstens 30.8% van die studente ten tye van die ondersoek nie geweet het van die voorligtingsdiens

26. Vergelyk Bylae 3 vraag 24 en Figure I en II.

27. Ibid.

28. Ibid.

aan sy universiteit of kollege nie²⁹. Hierdie oningeligtheid dui op 'n leemte in die oriënteringsprogramme van die inrigtings in soverre eerstejaarstudente nie dadelik op hoogte gebring is met die voorligtingsfasiliteite wat die inrigtings aanbied nie.

4.3.3.6 Persone in die betrokke beroep

Volgens die gegewens word net in 5 of 18% van die beroepsgroepe aangetoon dat persone in die betrokke beroep nie 'n invloed op die keuse van die proefstudente uitgeoefen het nie. Ten opsigte van die volgende beroepe het persone in die beroep slegs op een kwart en minder van die totale aantal betrokke respondente 'n invloed uitgeoefen, te wete: onderwys, landbouer, vertaler, statistikus, medikus, mediese tegnoloog en aktuaris. Behalwe die lae persentasie beïnvloeding in voormelde beroepe het persone wat die betrokke beroep beoefen invloed uitgeoefen op die beroepskeuse van 172 of 25.1% van die respondente, dit wil sê die derde hoogste gemiddelde invloed³⁰.

Ten einde verdere lig te werp op die omvang en aard van die beïnvloeding deur beroepsbekerers is vrae 25 tot 30 gestel³¹. Volgens die antwoorde op vraag 30 het 27.88% van die 685 respondente se ouers, ander gesinslede, familiebetrekkings of vriende respondente se beroepskeuse beïnvloed.

29. Vergelyk Bylae 3.

30. Vergelyk Bylae 3, vraag 24(i) en Figure I en II.

31. Kyk Bylae 1.

TABEL XPERSENTASIE RESPONDENTE MET FAMILIE OF
VRIENDE IN DIE BEROEP WAT BEOOG WORD*

INSTANSIE	PERSENTASIE RESPONDENTE
OUERS	12.41
GESINSLEDE (BEHALWE OUERS)	17.96
FAMILIEBETREKKINGE (BEHALWE GESINSLEDE)	47.74
VRIENDE	53.28

*Kyk Bylae 3, vrae 25 tot 28. Die persentasies is bereken uit 685 respondente.

Indien die response op vrae 25 tot 28 ontleed word, is dit duidelik dat 'n groot aantal respondente meer as een van die betrokke kategorieë persone in sy beïnvloedingsfeer het, want die 685 respondente het 900 bevestigende antwoorde ten opsigte van die vier kategorieë. Hierteenoor toon die roupunte dat daar weer ander respondente is sonder 'n enkele van gemelde groepe in hulle beïnvloedingsfeer. Dit is derhalwe 'n onbegonne taak om betroubare korrelasies tussen kennis van persone wat bepaalde beroepe beklee en beroepskeuse te bepaal³².

Nogtans is gepoog om hierdie moeilikheid te beredder deur vraag 29. Op hierdie vraag moes respondente aandui of die blote feit dat persone uit hulle intieme omgewing 'n bepaalde beroep beoefen 'n invloed op hulle beroepskeuse

32. Vergelyk voltooide vraelyste en Bylae 3, vrae 25 tot 28.

gehad het. Volgens die response het soos reeds vermeld, 191 of 27.88% van die respondente bevestigend geantwoord³³.

Met vraag 30 is dieper gedelf in die mate van beïnvloeding wat respondente ondergaan het as gevolg van die feit dat familie of vriende 'n bepaalde betrekking beklee. Respondente wat bevestigend geantwoord het op vraag 29 is, naamlik, versoek om pertinent aan te dui watter groep beroepsbekerers die grootste stilswyende invloed op hulle uitgeoefen het. Die antwoorde op hierdie vraag is saamgevat in tabel XI.

TABEL XI

PERSENTASIE RESPONDENTE WAT BEÏNVLOED IS
DEUR VERSKILLENDE GROEPE PERSONE WAT DIE
BEROEP BEOEFEN WAT DEUR PROEFPERSONE GE-
KIES IS*

PERSONE	AANTAL PROEFPERSONE BEÏNVLOED	
	AANTAL	PERSENTASIE
OUERS	46	24.1
GESINSLEDE (BEHALWE OUERS)	50	26.3
FAMILIEBETREKKINGE (BEHALWE GESINSLEDE)	47	24.6
VRIENDE	28	14.6
GEEN INLIGTING	20	10.5

*Bylae 3, vrae 29 en 30. Die persentasies is bereken uit 191 respondente wat 'n positiewe antwoord op die betrokke vrae gegee het.

Dit blyk duidelik uit die voorgaande gegewens dat die beroepe beklee deur ouers, gesinslede en bloedverwante

33. Bylae 3, vraag 29.

'n faktor is wat die keuse van beroepe deur die proefpersone beïnvloed het, want van die 191 studente het 75% aangedui dat hulle wel beïnvloed is deur die feit dat 'n ouer, gesinslid of familiebetrekking 'n bepaalde beroep beoefen. Dit is voorts duidelik dat die beroepe wat vriende beklee ook 'n positiewe dog veel kleiner invloed in hierdie verband uitoefen, aangesien slegs 14.6% van die betrokke groep van 191 respondente beïnvloeding deur hierdie faktor aanvaar.

Dit is uit die voorgaande duidelik dat 172 of 25.1% van die respondente se beroepskeuse en gevolglike studierigting deur bekleërs van die beroep beïnvloed is. Dit val egter op dat 171 respondente ouers, gesinslede, familiebetrekkings of vriende het wat 'n bepaalde beroep beklee en dat hierdie respondente aangedui het dat die blote feit dat dié persone 'n beroep beklee 'n invloed op hulle beroepskeuse gehad het.

4.3.3.7 Ander voorligters

In 21 of 75% van die beroepsgroepe het hierdie voorligters op 25% of minder van die totale aantal respondente wat 'n betrokke beroep gekies het, 'n invloed uitgeoefen³⁴.

Respondente is ook gevra om hierdie voorligters te spesifiseer. Slegs 56 respondente het aan hierdie versoek voldoen en hulle antwoorde kan as volg saamgevat word³⁵.

34. Kyk Bylae 1, vraag 24(vii) en roupunte.

35. Ibid.

Departement van Arbeid	28
WNNR ³⁶	14
Sielkundige van 'n universiteit ..	9
Privaat sielkundige	<u>5</u>
TOTAAL ...	<u>56</u>

In die geheel gesien het al die ander voorligters gesamentlik slegs 41 of 6.0% van die respondente se beroeps- en kursuskeuse 'n invloed uitgeoefen sodat hierdie voorligters slegs die agtste plek in die rangorde van kwantitatiewe beïnvloeding beklee³⁷.

4.3.3.8 Eie inisiatief

Die beroepskeuse van 'n persoon berus in die laaste instansie grotendeels by homself. Hierdie stelling word deur die antwoorde op die vraelys gestaaf. Slegs in een beroepsgroep is aangedui dat eie inisiatief geen rol speel nie³⁸.

In slegs 3 of 11% van die beroepsgroepe het eie inisiatief by minder as 'n kwart van die aantal proefstudente wat 'n bepaalde beroep gekies het 'n rol gespeel. In 86% van die beroepsgroepe het eie inisiatief meer as die helfte van die aantal keuses vir 'n betrokke beroep 'n rol gespeel.

Dit spreek vanself dat daar nie sonder meer aanvaar kan word dat eie inisiatief los staan van die beïnvloeding

36. Wetenskaplike en Nywerheidsnavorsingsraad:
Nasionale Instituut vir Personeelnavorsing.

37. Kyk Bylae 3 en Figure I en II.

38. Vergelyk Bylae 3 vraag 24(vii) en figure I en II.

deur voorligtingsdienste en ander instansies nie, want al gee 'n respondent voor dat hy sy keuse selfstandig gemaak het, is hierdie keuse onontrafelbaar verweef met bewuste en onbewuste beïnvloeding uit ander oorde. Om hierdie rede moet eie inisiatief, wat volgens respondente die eerste plek in die rangorde van beïnvloeding gespeel het, te wete in 287 of 41.9% van die gevalle, uiters versigtig hanteer word by enige vergelyking van agense en faktore wat beroepskeuse beïnvloed.

4.3.3.9 Tydskrifte en boeke

In 6 of 21% van die beroepsgroepe het hierdie aspek volgens respondente geen rol by die keuse van 'n beroep of studierigting gespeel nie. Alhoewel die beïnvloeding slegs in 4 of 14% van die beroepsgroepe bo 75% van die totale aantal keuses is, speel hierdie aspek in 22 of 79% van die beroepsgroepe 'n gemiddelde rol 9.3% in die totale aantal keuses, wat beteken dat dit die sesde plek in die rangorde van beïnvloeding beklee³⁹.

4.4 Die beskouing van respondente ten opsigte van die voorligtingsdienste

Dit is voorts nodig om vas te stel of daar volgens die oordeel van respondente enige leemtes in die onderhawige voorligtingsdienste bestaan en indien daar wel leemtes is, om voorstelle ter verbetering van die dienste te maak. Met die oog hierop is vrae 33 tot 54 van die vraelys daarop gemik om feitlike inligting te bekom aangaande die voorligtingsdienste wat vir die proefpersone beskikbaar was aan hulle onderskeie skole en tersiêre opvoedingsinrigtings.

39. Bylae 3, vraag 24 en figure I en II.

Met vrae 43 tot 54 is die respondente genoodsaak om die verskillende voorligtingsdienste waarmee hulle in aanraking gekom het te evalueer. Hierdie gedeelte van die vraelys moet as 'n "opinionnaire" beskou word. Waar nodig is van sowel die geslote as die opevraagvorm gebruik gemaak⁴⁰. Respondente is naamlik, waar nodig, beperk om 'n definitiewe keuse uit verskillende moontlike antwoorde te maak en daarna word die redes vir die antwoorde gevra.

Dié reeks vrae is besonder volledig deur die respondente beantwoord. Vrae oor die tersiêre onderwysinrigtings is minder volledig beantwoord en moontlike redes hiervoor sal aangevoer word wanneer die antwoorde later bespreek word.

4.4.1 Die voorligtingsdiens van die Transvaalse middelbare skole⁴¹

By die bespreking van die monster is aangetoon dat die respondente 95% van die Afrikaansmedium hoërskole in Transvaal verteenwoordig⁴². Die persentasie verteenwoordiging vir al die Transvaalse middelbare skole is 76%. Onderstaande inligting kan dus as verteenwoordigend van al die Transvaalse middelbare skole beskou word.

In tabel XII word die gegewens aangaande die aantal voorligtingsperiodes per week vir stedelike en plattelandse gebiede afsonderlik aangedui volgens antwoorde op vraag 33.

40. Vergelyk paragraaf 3.2.1.

41. Vergelyk paragraaf 3.3.2.2.1 vir die benaming middelbare skool en hoërskool asook vir die taalmedium.

42. Vergelyk paragraaf 3.3.3.2.1.

TABEL XIIAANTAL VOORLIGTINGSPERIODES PER WEEK*

AANTAL PERIODES	STAD	PLATTELAND	TOTAAL
GEEN PERIODES	3.2	3.8	3.5
EEN PERIODE	94.7	94.2	94.4
TWEE PERIODES	1.5	1.7	1.6
MEER AS TWEE PERIODES	00.0	0.3	0.2
GEEN INLIGTING	0.6	00.0	0.3
TOTAAL	100.0	100.0	100.0

*Vergelyk rouppunte en Bylae 3, vraag 33. Die getalle verteenwoordig persentasies, benader tot die eerste desimaal, van 685 respondente se antwoorde.

Die meeste respondente, naamlik 94.4% het ten minste een periode per week op skool gehad. Wat die aantal periodes betref, dui die gegewens geen opmerklike kwantitatiewe verskil tussen plattelandse en stedelike skole aan nie.

In tabel XIII word die inligting, betreffende die aanwending van die voorligtingsperiode, geleenthede vir persoonlike onderhoude en beskikbaarheid van voorligtingslektuur by die skole, volgens die reaksies van respondente, aangetoon. Hierdie tabel gee die antwoorde in dieselfde patroon as die waarin dit in die vraelys, volgens vrae 34 tot 40 en vraag 42, verskyn.

TABEL XIII

AANWENDING VAN VOORLIGTINGSPERIODES,
GELEENTHEDE VIR PERSOONLIKE ONDER=
HOUDE EN BESKIKBAARHEID VAN VOORLIG=
TINGSLEKTUUR AAN TRANSVAALSE MIDDEL=
BARE SKOLE*

VRAAG	ALTYD	MEEST= AL	AF EN TOE	GLAD NIE	GEEN INLIG= TING
Is u voorligtingsperiodes op skool ten volle benut vir voorligtingswerk?	32.5	47.9	15.5	3.4	0.7
Is hierdie periodes vir ander vakke deur die onderwyser gebruik?	1.5	2.5	20.4	74.7	0.9
Is hierdie periodes vir huiswerk gebruik?	0.7	7.5	53.4	37.4	1.0
Is hierdie periodes dikwels vir ander doeleindes gebruik bv. sport, konsertafrigting?	0.2	1.3	38.4	58.7	1.4
Het die voorligter onderwyser die periodes ten volle vir voorligtingswerk gebruik?	39.3	44.5	12.9	2.8	0.5
Het die onderwyser die periode vir sy eie werk (ander as voorligting) gebruik terwyl u met enigiets besig kon wees?	1.3	6.6	38.8	52.0	1.3
Was daar geleentheid vir persoonlike onderhoud met die voorligter onderwyser geskep?	52.4	21.5	19.6	5.4	1.1
Was daar spesiale tydskrifte en/of boeke i.v.m. voorligting en/of beroepskeuse tot u beskikking gestel?	80.3	12.3	5.4	1.3	0.7

*Vergelyk Bylae 3 vrae 34 tot 40 en 42. Die getalle verteenwoordig persentasies tot die eerste desimaal van die antwoorde deur 685 respondente.

Oppervlakkig beskou dui hierdie gegewens 'n baie gunstige toestand van die vak voorligting op skool aan. By nadere ontleding kom die volgende tekortkominge na vore:

- (i) Ongeveer 18.9% van die respondente het skole bygewoon waar die betrokke periodes slegs af en toe of glad nie vir voorligting gebruik is nie. Vergelyking met die kontrolevraag hierop, naamlik vraag nr. 38, waarop 15.7% respondente beweer het dat die voorligteronderwysers nie die periodes ten volle vir die werklike doel benut het nie, toon dat die gegewens in hierdie verband as betroubaar aanvaar kan word.
- (ii) Volgens die antwoorde op vraag 37 dui slegs 58.5% van die respondente aan dat die voorligtingsperiodes aan die skole waaruit hulle kom, uitsluitlik vir voorligting gebruik is. Die vraelys maak voorsiening vir spesifisering van die doeleindes, behalwe vir voorligting, waarvoor die periodes gebruik was. Hierdie antwoorde wys dat die voorligtingsperiode soos volg misbruik was:⁴³

Nutteloos bestee	1.90%*
Afrigting vir konserte en kunswedstryde	4.82%
Sportafrigting	3.80%
Kadette	0.58%
Was as „af" of niksdoenperiode beskou	2.04%
Vir huiswerk en ontspanning gebruik..	14.16%

*Die getalle verteenwoordig die persentasie antwoorde van 685 respondente. Vergelyk Bylae 3, vr. 37.

(iii) Bykans 84% van die respondente het skole bygewoon waar altyd of meestal voorsiening vir persoonlike onderhoude met die voorligteronderwyser was. Ontleding van die antwoorde op vraag 41 toon dat die volgende geleenthede vir persoonlike onderhoude geskep is.

Een onderhoud per jaar	11.2%*
Twee onderhoude per jaar	6.3%
Drie onderhoude per jaar	2.2%
Vier onderhoude per jaar	1.2%
Net wanneer verlang	72.3%
Geen voorsiening vir onderhoude ...	6.4%

*Die getalle verteenwoordig die persentasie antwoorde van 685 respondente.

Dit blyk dus duidelik dat die voorligteronderwysers in die algemeen aan die skole genoegsame voorsiening vir persoonlike onderhoude maak en dat slegs 6.4% van die respondente geen geleenthede vir onderhoude geniet het nie. In voorligting, en hoofsaaklik in beroepsvoorligting, is dit 'n erkende feit dat persoonlike onderhoude een van die belangrikste faktore vir sukses van die diens is. Daarom is dit verblydend dat so 'n groot persentasie leerlinge klaarblyklik die voorreg van onderhoude geniet, maar andersyds is dit jammer dat daar nogtans leerlinge is wat hierdie voorreg moet ontbeer.

(iv) Tagtig persent van die respondente het aangetoon dat daar altyd, en 'n verdere 12.3% dat daar meestal

spesiale tydskrifte en boeke in verband met voorligting en beroepskeuse in hulle skole beskikbaar was. Dit val egter op dat 5.4% van die respondente aangedui het dat daar slegs af en toe en dat 1.3% verklaar dat daar geen voorligtingslektuur tot hulle beskikking gestel is nie. Blykens die response is die volgende drie geskrifte in redelik wye gebruik in skole: die publikasie van die Departement van Arbeid My Loopbaan/My Career, en die werke Geleentehede vir gegradueerdes en Geleentehede vir matrikulante⁴⁵.

4.4.2 Waardebepaling van die voorligtingsdienste van die skool deur respondente

Met vrae 43 tot 45 word van respondente verwag om aan te dui in welke mate die voorligting op skool vir hulle van waarde was, en om hulle gemotiveerd uit te spreek oor die bestaansreg van die voorligtingsperiodes. Tabel XV en Bylae 3, vraag 45, gee 'n samevatting van die response in hierdie verband.

45. Bylae 3, vraag 42.

TABEL XIVWAARDEBEPALING VAN DIE VOORLIGTINGS-
PERIODE OP SKOOL DEUR RESPONDENTE*

VRAE	ANTWOORDE	% ANTWOORDE GEKIES
Vr. 43: Was hierdie voorligtingsperiode vir u van enige waarde	Genoegsaam	67.1
	Min waarde	27.3
	Geen waarde	5.3
	Geen inligting	0.3
Vr. 44: Regverdig die periode sy bestaan op skool	Ja	55.3
	In 'n mate	35.6
	Glad nie	8.8
	Geen inligting	0.3

*Vergelyk Bylae 3, vrae 43 en 44. Die getalle verteenwoordig die persentasie antwoorde van 685 respondente.

Wanneer hierdie gegewens met die mate van invloed wat die voorligteronderwyser op die beroepskeuse van respondente uitgeoefen het, vergelyk word, kan die betreklike geringe invloed van hierdie persone, nl. op slegs 14.6% van die proefpersone, beter verstaan word⁴⁶. Die periode het immers vir slegs 67.1% van die respondente genoegsame waarde gehad. Die relatief geringe invloed van die voorligteronderwysers word verder verklaar deur die gegewens van tabel XIII. In hierdie tabel is, naamlik aangetoon dat slegs 58.7% respondente beweer dat die voorligtingsperiode glad nie vir ander doeleindes gebruik word nie. Dit word aanvaar dat waar hierdie periode ten volle benut word, dit waarskynlik groter waarde sal hê.

46. Vergelyk paragraaf 4.3.3.2 en Fig. II.

Met vraag 45 is respondente versoek om hulle antwoorde op vraag 44 te motiveer. Volgens die response⁴⁷ was die voorligtingsperiodes vir 62.1% van die respondente van waarde ten opsigte van beroepskeuse, maar ook ten opsigte van lewensake. Hierdie bewering word gestaaf deur die gegewens vervat in tabel XIV waaruit blyk dat 55.3% van die respondente oortuig is van die bestaansreg van voorligting op skool, dat 35.6% in 'n mate regverdiging daarvoor vind en dat 67.1% van die respondente die voorligtingsperiodes van genoegsame waarde beskou.

Motiverings vir 'n negatiewe ingesteldheid teenoor skoolvoorligting sluit in ondoeltreffende gebruik van die periodes (26%), te groot klasse (1%), didaktiese gebreke (1.5%) en individuele verskille ten opsigte van behoeftes aan voorligting (4.7%)⁴⁸.

4.4.3 Die voorligtingsdiens van die tersiêre onderwysinrigtings

Dit is reeds aangetoon⁴⁹ dat die proefpersone die vraelys moes voltooi kort nadat hulle tot die tersiêre onderwysinrigtings toegetree het. Dit was derhalwe moontlik dat van die respondente ten tye van die beantwoording van die vrae nie ten volle op hoogte met die voorligtingsdiens van die betrokke tersiêre inrigting was nie. Hierdie vermoede word gestaaf deur die antwoorde op vraag 46, waarvolgens 30.8% van die respondente aangedui het dat hulle nie weet of die tersiêre inrigting waaraan hulle verbonde is oor 'n voorligtingsdiens beskik nie⁵⁰.

47. Bylae 3, vraag 45 nrs. 2 en 3.

48. Bylae 3, vraag 45 nrs. 1, 4, 5 en 8.

49. Paragraaf 4.3.3.5.

50. Bylae 3, vraag 46.

4.4.3.1 Gebruikmaking en evaluering van hierdie voorligtingsdiens

In tabel XV word die mate waarin die studente van hulle kollege of universiteit se voorligtingsdiens gebruik gemaak het en die evaluering van die betrokke voorligtingsdiens deur respondente saamgevat.

TABEL XV

GEBRUIKMAKING EN EVALUERING VAN DIE VOORLIGTINGSDIENSTE VAN KOLLEGES EN UNIVERSITEITE*

VRAE	ANTWOORDE	PERSENTASIE RESPONDENTE WAT BEPAALDE ANTWOORD WOOD GEKIES HET
Vr.47: Het u van hierdie dienste gebruik gemaak	Ja	25.7
	In 'n mate	23.5
	Glad nie	42.8
	Daar is nie so 'n diens nie	1.7
	Geen inligting	6.3
Vr.48: Is u van mening dat die diens vir u van enige waarde was	Ja	47.2
	Nee	35.3
	Geen inligting	17.5

*Vergelyk Bylae 3 vrae 47 en 48. Die getalle verteenwoordig die persentasie antwoorde van 685 respondente

Dit blyk uit voorgaande tabel dat slegs 49.2% van die proefstudente beslis of in 'n mate van die beskikbare diens gebruik gemaak het. Hierdie response korreleer goed met die 47.2% respondente wat dié dienste as van waarde beskou.

Met vraag 49 is respondente versoek om hulle antwoorde op vraag 48 te motiveer. Volgens die response is 46.4% van die respondente positief ingestel ten opsigte van dié dienste. Hierdie groep studente motiveer hulle standpunt soos volg:⁵¹ die diens verskaf nuttige besonderhede oor vakke en kursusse (32.4%), help studente in hulle vak- en kursuskeuse (10.4%), bevorder positiewe verstandhouding tussen studente en dosent (1.8%) en verskaf wetenskaplike leiding, onder meer met behulp van toetsing (1.9%).

Daardie proefstudente wat negatief ingestel is op dié voorligtingsdienste het of geen redes vir hulle houding verstrek nie (37.7%) òf bloot aangevoer dat hulle nie van die diens gebruik gemaak het nie (12.3%), òf verklaar dat hulle nie van sodanige dienste bewus was nie (3.9%).

Dit is egter 'n feit dat 46.4% van die respondente die voorligtingsdienste van tersiêre inrigtings verdedig en hierdie bevinding korreleer goed met die reeds gemelde feit dat 47.2% van die respondente die dienste as van waarde beskou.

4.4.3.2 Beïnvloeding deur en noodsaaklikheid van die voorligtingsdienste van tersiêre inrigtings

Vrae 50 en 51 handel oor die omvang van die invloed wat die voorligtingsdienste van kolleges en universiteite op respondente uitgeoefen het. Dit is daarop gerig om vas te stel in hoeverre respondente voorligtingsdienste aan onderwyskolleges en universiteite as noodsaaklik beskou. Die response op hierdie vrae is in tabel XVI saamgevat.

51. Bylae 3, vraag 49.

TABEL XVI

BEÏNVLOEDING DEUR EN NOODSAAKLIKHEID VAN
VOORLIGTINGSDIENSTE AAN TERSIËRE ONDERWYS=
INRIGTINGS*

VRAE	ANTWOORDE	PERSENTASIE BEPAAALDE ANTWOORD GEKIES
Vr.50: Het voorligting aan u inrigting u kur= suskeuse beïnvloed	Ja	12.99
	In 'n mate	20.88
	Glad nie	57.81
	Geen inligting	8.32
Vr.51: Het voorligting aan u inrigting u be= roepskeuse beïnvloed	Ja	14.60
	Nee	76.06
	Geen inligting	9.34
Vr.52: Sou u sê dat voorligtingsdienste aan 'n kollege of uni= versiteit noodsaaklik is	Ja	93.14
	Nee	3.65
	Geen inligting	3.21

*Kyk Bylae 3 vrae 50, 51 en 52. Getalle verteenwoordig die persentasie antwoorde van 685 respondente.

Volgens bostaande tabel is ongeveer 'n derde, 33.87%, van die respondente definitief of in 'n mate deur die voorligtingsdiens van die tersiëre onderwysinrigtings in hulle kursuskeuse beïnvloed.

Die beïnvloeding in die beroepskeuse was betreklik laag, naamlik 14.6%. Wanneer laasgenoemde persentasie vergelyk word met die feit dat 77.37% van die respondente reeds 'n finale besluit geneem het voordat hulle met hul studies aan 'n tersiëre inrigting begin het, is die lae beïnvloeding verstaanbaar⁵².

52. Vergelyk tabel VIII, paragraaf 4.3.1.

Die hoër persentasie, 33.87%, respondente waarvan die kursuskeuse beïnvloed is, is ook logies, want in die geval van onderwysstudente is dit byvoorbeeld moontlik dat hulle deur voorligting van die kollege of universiteit hulle kursuskeuse kon gewysig het sonder om hulle beroepskeuse te wysig. Hierdie feit kan ook op ander beroepe van toepassing wees.

Die feit dat 33.87% van die respondente wel deur die voorligtingsdienste van die tersiêre inrigtings beïnvloed is wat hulle kursuskeuse betref, beklemtoon die beskouing dat voormelde dienste 'n belangrike funksie het om te vervul. In hierdie verband val dit op dat 93.14% van die 685 respondente die voorligtingsdiens van die tersiêre opvoedkundige inrigtings as noodsaaklik beskou.

Met vraag 53 is respondente versoek om die redes te verstrek waarom hulle die voorligtingsdienste van die tersiêre inrigtings as noodsaaklik beskou. Hierdie redes is in 19 groepe saamgevat. Hieronder word slegs die redes wat deur meer as 5% van die respondente aangedui is, verstrek⁵³.

- (i) Deur die dienste word meer besonderhede oor die tersiêre inrigtings verskaf (6.86%).
- (ii) Besonderhede oor vakke en kursuskeuse word deur hierdie dienste verkry (25.84%).
- (iii) Kursus- en vakkeuse kan jou loopbaan beïnvloed en daarom is die diens noodsaaklik (21.90%).
- (iv) Baie probleme word opgelos (7.30%).
- (v) Twyfel oor gekose rigting word uit die weg geruim (11.82%).

53. Bylae 3, vraag 53 verstrek volledige gegewens.

4.4.3.3 Voorstelle van respondente ter verbetering van die voorligtingsdienste van tersiêre inrigtings

Die laaste vraag van die vraelys, vraag 54, lui: „Kan u enige voorstelle maak hoe hierdie dienste behoort te funksioneer?“ Die response op dié vraag was baie onvolledig, want 46.43% van die respondente het geen inligting verstrekk nie, terwyl 20% van die respondente gesê het dat hulle nie voorstelle kan maak nie. Hierteenoor het 6.42% beweer dat die dienste heeltemal goed is soos dit tans funksioneer.

Die voorstelle ter verbetering is in 16 groepe saamgevat⁵⁴. In die meeste gevalle was die persentasie respondente wat dieselfde voorstel gemaak het, baie laag. In twaalf van die groepe is die persentasie onder of net bo die een persent van die totale aantal antwoorde.

Die gevalle waar die persentasie respondente wat dit aangevoer het bo 3% was, word hieronder genoem.

- (i) Studente moet spesifieke voorligtingslesings kry (3.80%).
- (ii) Spesiale voorligtingsdienste moet altyd tot beskikking van studente wees en genoegsame personeel en tyd vir individuele aandag moet voorsien word (6.86%).
- (iii) Sielkundige toetse vir die bepaling van aanleg en belangstelling, tesame met die sielkundige diens moet altyd tot beskikking van studente wees (6.14%).

Indien dit in ag geneem word dat 78.98%⁵⁵ van die respondente die jaar voor die voltooiing van die vraelys

54. Bylae 3, vraag 54.

55. Paragraaf 4.2.1 en Bylae 3 vraag 10.

nog op skool was, moet hierdie redes as baie deurdag beskou word. Hierdie feit is ook moontlik 'n verklaring daarvoor dat 46.43% van die 685 respondente nie hierdie vraag beantwoord het nie en dat 20% van die proefpersone aangevoer het dat hulle nie voorstelle kon maak nie. Hulle was nog baie onervare, het pas uit die skool gekom en het pas by die tersiêre inrigting waar die vraelys voltooi is, aangekom.

4.5 Samevatting

Aangesien die primêre doel van hierdie ondersoek is om die kwantiteit van die invloed van verskillende voorligtingsdienste, ander instansies en faktore op die keuse van studierigting en gevolglike beroepskeuse van studente aan tersiêre opvoedkundige inrigtings te bepaal, en waar die gegewens slegs verkry kan word van persone wat die voorligting ontvang het, is eers vasgestel of hierdie persone bevoeg is om die inligting te verstrek.

Vir hierdie doel is eerstens vasgestel hoe lank die tydperk tussen die skoolverlatingsdatum en beantwoording van die vraelys was om sodoende te bepaal of die beeld van die proefpersone oor hulle skool se voorligtingsdiens nog vars in die geheue is. Die bevinding is dat 541 of 78.9% van die 685 proefpersone die skool ongeveer drie maande voor voltooiing van die vraelys verlaat het, terwyl 123 of 17.95% respondente die skool 'n jaar vroeër verlaat het. Dit is dus aanvaar dat 96.9% van die respondente nog 'n duidelike beeld van hulle skool en die voorligtingsdiens van die skool tydens die voltooiing van die vraelys gehad het.

Tweedens is, om moontlike verwarring van verskillende skole deur die proefpersone te bepaal, vasgestel hoe lank die respondente die bepaalde skool waarvoor inligting verstrekkend is, bygewoon het. Dit is bevind dat 84.82% van die proefpersone die skool waar hulle gematrikuleer het vier jaar of langer besoek het en dat 90.22% van die respondente net een skool na st. VIII besoek het. Die respondente is dus bevoeg beskou om betroubare inligting oor hulle betrokke skole te verstrek.

In die poging om die kwantitatiewe invloed wat verskillende voorligtingsdienste, ander instansies en faktore uitgeoefen het op die kursus- en beroepskeuse van respondente te bepaal, is die volgende in hierdie verband bevind.

- (i) Eie inisiatief het 'n besondere rol gespeel aangesien 287 of 41.9% van die respondente dit as van deurslaggewende belang aangedui het. Soos reeds elders gestel, kan dit egter nie sonder meer as 'n selfstandige faktor by die beroeps- en kursuskeuse aanvaar word nie omdat die individu noodwendig deur verskeie ander agense beïnvloed is voordat hy sy keuse maak het.
- (ii) Die ouers, beklee na eie inisiatief, die tweede plek in die rangorde van beïnvloeding, aangesien 258 of 37.7% van die respondente deur hulle beïnvloed is. Hierdeur word die belangrikheid van die gesinsituasie by beroepsoriëntering onderstreep.
- (iii) Persone in die beroep beklee die derde plek in die rangorde van beïnvloeding volgens 172 of 25.1% van die 685 respondente. In hierdie verband is ook vasgestel dat 191 of

27.88% van die respondente beweer dat die blote feit dat persone uit hulle intieme omgewing, dit wil sê gesinslede, familiebetrekkings en vriende 'n bepaalde beroep beoefen hulle beïnvloed het in hulle beroepskeuse. Uit hierdie 191 proefpersone het 75% aangedui dat 'n ouer, gesinslid of familiebetrekking in 'n bepaalde beroep hulle beïnvloed het om dieselfde beroep te kies.

- (iv) Die voorligteronderwyser beklee die vierde plek volgens 100 of 14.6% van die proefpersone. Alhoewel hierdie persentasie oppervlakkig as laag beskou kan word, is by verdere ontleding van hierdie tendens gevind dat die voorligteronderwyser 'n belangrike en noodsaaklike taak aan 'n middelbare skool verrig.
- (v) In die vyfde plek van die rangorde van die mate van beïnvloeding is vriende deur 74 of 10.8% van die proefpersone geplaas. Dit is ook bevind dat uit 'n groep van 191 respondente 28 of 14.6% deur vriende beïnvloed is om dieselfde beroep te kies as wat die vriend beoefen.
- (vi) Boeke en tydskrifte beklee die sesde plek volgens 64 of 9.3% van die proefpersone. Meer as 80% van die respondente het aange-ton dat voorligtingslektuur altyd in hulle skole tot hulle beskikking gestel is. Die voorligtingslektuur wat die meeste gebruik is, so beweer 546 of 79.71% van die respondente, is die publikasie van die Departement van Arbeid: My Loopbaan/My Career.
- (vii) Die voorligtingsdiens van die tersiêre onderwysinrigtings het op 51 of 7.4% van die respondente 'n invloed uitgeoefen. Hierdie

relatief lae persentasie respondente wat beïnvloed is, is waarskynlik toe te skryf aan die feit dat die proefpersone ten tye van voltooiing van die vraelys nog slegs 'n kort tydperk aan die betrokke kollege of universiteit verbonde was en waarskynlik toe nie op hoogte van sake was nie. Trouens, 211 of 30.80% van die respondente was nie bewus van so 'n diens aan hulle onderskeie inrigtings nie.

- (viii) Ander voorligters beklee die tweede laagste plek in die rangorde van beïnvloeding, naamlik 41 of 6.0% van die respondente. Waar dié voorligters gespesifiseer is, blyk dit dat die beroepsvoorligters van die Departement van Arbeid hier die belangrikste rol vervul het, naamlik vir 28 uit 56 respondente.
- (ix) Die voorligters van die TOD het volgens 31 of 5.4% van die respondente die minste invloed op die kursus- en beroepskeuse van die proefpersone uitgeoefen. Hierdie tendens is waarskynlik as gevolg van die feit dat dié voorligter nie aan al die skoliere hulp verleen nie, maar slegs aan dié skoliere wat na hom verwys word.

Volgens die data van hierdie ondersoek blyk dit dat verskillende voorligtingsinstansies, persone en ander faktore in 'n mindere of meerdere mate 'n invloed uitoefen op die studierigting en beroepskeuse van die respondente. Dit is derhalwe noodsaaklik dat dié instansies in ag geneem moet word by wetenskaplike beroepsoriëntering.

In die evaluering van die voorligtingsdiens van die Transvaalse middelbare skole deur die respondente blyk

dit dat 94.4% van die proefpersone skole bygewoon het waar een periode per week voorligting aangebied word. Aangesien die vak Voorligting 'n verpligte vak in die genoemde skole is, is dit opmerklik dat daar tog 3.5% respondente is wat beweer het dat hulle skole geen voorligtingsperiodes aangebied het nie.

Volgens die response van die respondente is die volgende bevind in verband met die aanwending van die voorligtingsperiode aan die skole:

- (i) Die aantal respondente wat altyd of meestal ten volle benutting van die voorligtingsperiodes ondervind het, is 551 of 80.43%.
- (ii) Verder het 402 of 58.69% van die respondente ondervind dat dié periode uitsluitlik net vir voorligting gebruik is.
- (iii) Waar die periode misbruik is, het 97 of 14.6% van die respondente beweer dat dit vir huiswerk en ontspanning gebruik is, terwyl 33 of 4.82% van die proefpersone ondervind het dat die periode gewoonlik vir sport- en konsertafrigting en/of kadette gebruik is.
- (iv) Bykans 84% van die respondente het skole bygewoon waar altyd of meestal voorsiening vir persoonlike onderhoude met die voorligteronderwyser was.
- (v) Vir 460 of 67.15% van die respondente het hierdie periode genoegsame waarde gehad, terwyl dit vir 187 of 27.30% min waarde en vir 36 of 5.26% geen waarde gehad het nie.

- (vi) Voorts het die voorligtingsperiode volgens 378 of 55.33% respondente 'n definitiewe bestaansreg op skool, terwyl vir 244 of 35.62% dit in 'n mate 'n bestaansreg het. Vir 60 of 8.76% het die periode geen bestaansreg nie.

Die vernaamste bevindinge in verband met die voorligtingsdiens aan die tersiêre onderwysinrigtings is:

- (i) Die onkunde oor die diens. Daar is 211 of 30.80% van die respondente wat nie van hierdie diens bewus was nie. Die moontlike rede hiervoor is reeds elders bespreek.
- (ii) Van die 685 proefpersone het 176 of 25.69% van hierdie diens gebruik gemaak en vir 100 respondente het dit 'n invloed op hulle beroepskeuse uitgeoefen.
- (iii) Vir 638 of 93.14% van die respondente het hierdie diens aan 'n tersiêre inrigting 'n definitiewe bestaansreg en bestaan daar 'n groot behoefte daarvoor.

H O O F S T U K VGEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

Van die belangrikste bevindings van hierdie navorsingsprojek, soos dit veral uit die ontleding van die data in die vorige hoofstuk blyk, is:

- (1) dat die meeste proefstudente, 77.4%, wat die vraelys voltooi het, voor die aanvang van hulle studies aan 'n hoër onderwysinrigting 'n definitiewe keuse ten opsigte van hulle studierigting en dus in 'n groot mate van hulle toekomstige beroep gemaak het;
- (2) naas eie inisiatief speel die ouers die belangrikste rol in die beïnvloeding van studente tot 'n bepaalde beroepskeuse;
- (3) die orige instansies wat in die ondersoek betrek is, speel elkeen in 'n mindere of meerdere mate 'n rol in die beroepskeuse van die proefstudente; in 'n dalende orde van belangrikheid kon hulle soos volg geplaas word: persone in die beroep, die voorligteronderwyser, vriende, boeke en tydskrifte, die voorligtingsdienste van tersiêre onderwysinrigtings, ander voorligters soos dié van die Departement van Arbeid en die WNNR, en die voorligters van die TOD;
- (4) met in agneming van die tyd en energie wat aan skoolvoorligting bestee word, het hierdie diens slegs 'n geringe invloed op die beroepskeuse van die proefstudente uitgeoefen;
- (5) daar is 'n behoefte aan wetenskaplike beroepsoriëntering, ook op tersiêre vlak;

- (6) eerstejaarstudente is swak op hoogte van die voorligtingsdienste wat deur die tersiêre onderwysinrigtings aangebied word.

Hierdie tendense vorm die basis van onderstaande gevolgtrekkings en aanbevelings.

Wanneer die kind nog op skool is, geskied die omgang met die ouers, oor die algemeen en in normale omstandighede, nog in 'n baie direkte kontaksituasie. Waar die meeste van die proefstudente, ongeveer 80% wat in die monster van hierdie projek ingesluit was, pas die skool verlaat het toe die vraelys deur hulle voltooi is, beteken dit dat die beïnvloeding tot 'n bepaalde beroepskeuse deur die ouers meestal gedurende die skooljare van die student plaasgevind het. Die onderwyser-voorligters moet van hierdie belangrike feit kennis neem en die ouers in hulle voorligtingsaksie lei en bystaan.

Die gesin word algemeen aanvaar as die primêre opvoedingsituasie en aangesien beroepsoriëntering by uitstek in 'n opvoedingsituasie plaasvind en nie insidenteel by enige geleentheid of slegs tydens 'n persoonlike onderhoud alleen kan plaasvind nie, moet die gesinsituasie in hierdie opvoedingsaspek deeglik geken word. Indien die voorligtingsdienste aan 'n skool nie van hierdie primêre instelling gebruik maak nie, kan hierdie dienste nie op 'n hegte fundamentele basis gegrond wees nie. Tereg kan beweer word dat samewerking met die ouers die primêre, en een van die belangrikste funksies van die voorligteronderwyser is. Sonder die voltoëring van hierdie belangrike funksie sal skoolvoorligting baie van sy potensiële waarde nooit verwesenlik nie.

Kinnane en Bannon¹ het na 'n ondersoek wat onlangs in Amerika gedoen is, gewys op die belangrike rol wat die ouers in die evaluering van beroepe deur studente, speel. Hulle sê: "...it is clear that, of all the personal situational determinants of vocation development, the socio-economic level of the home is predominant in the development of values."²

Die voorligteronderwyser wat buite die gesinsituasie staan, kan, waar hy bewus is van die huislike omstandighede en indien hy in samewerking met die ouers optree, objektiewe leiding in die evaluering van beroepe verskaf. Hierdie onderwyser beskik byvoorbeeld ook oor die kennis en inligting van studiebeurse, studielenings en fasiliteite van studie. Dié inligting kan 'n deurslaggewende rol speel in die voortgesette studie van 'n kind. Die kind kan byvoorbeeld, onbewus gewees het van die bestaan van beurse en lenings en kon weens gebrek aan finansies sy studieloopbaan gestaak het of 'n studiekursus gekies het wat binne sy eie geldelike vermoë val.

Die direkte invloed van die voorligteronderwyser is volgens die gegewens van hierdie ondersoek nie hoog nie. Dit het egter nog in 70% van die beroepsgroepe 'n rol gespeel, hoe gering dit ook mag wees. Waar die onderwyser die ouers kan beïnvloed, kan verwag word dat die indirekte invloed aansienlik hoër sal wees.

Alhoewel die direkte invloed van die voorligteronderwyser betreklik gering is, het meer as die helfte van die

-
1. Kinnane J F en Bannon S M. Perceived parental influence and work-value orientation. Personnel and guidance journal, Nov. 1964.
 2. Ibid., p.274.

toetslinge in hierdie ondersoek nogtans verklaar dat die voorligtingsperiode op skool 'n definitiewe bestaansreg in skole het. Hierdie periode en diens is noodsaaklik want dit bevredig 'n definitiewe behoefte.

Dit is ook aangetoon dat van die studente wat die voorligtingsperiode op skool nie as geregverdig beskou nie tot hierdie sienswyse geraak het weens die manier van aanbieding van voorligting in hulle betrokke skole. Daar is volgens die response van die toetslinge klaarblyklik rede om te vermoed dat die voorligtingsperiodes op skool nog nie altyd na wense benut word nie. Dit is egter ook duidelik dat, indien hierdie vak volgens die voorskrifte van die Transvaalse Onderwysdepartement aangebied word, dit 'n groot bydrae, naas die ouers, kan lewer in die beïnvloeding van studente ten opsigte van hulle beroepskeuse.

In die bespreking van die voorligtingsdienste van die hoër onderwysinrigtings is moontlike verklarings vir die tendense wat uit die gegewens afgelei is, gegee. 'n Belangrike feit in hierdie verband is dat 93% van die studente van hierdie projek duidelik aantoon dat hulle hierdie dienste as noodsaaklik beskou. Uit die gegewens spreek dit ook duidelik dat die meeste studente hierdie diens verlang ten opsigte van inligting oor die hoër onderwysinrigtings. Hierdie inligting het meer bepaald te doen met die organisasie, vak- en kursuskeuses en probleme in hierdie verband. Ook word hierdie dienste gebruik om onsekerhede in verband met kursussen en beroepskeuse uit die weg te ruim.

In hoofstuk 2 is aangetoon dat daar 'n skakeling tussen die voorligtingsdienste van die skole en dié van die hoër

onderwysinrigtings is. Die gegewens wat van die skool ingewin is, kan die raad en rigting wat die hoër onderwysinrigtings aan studente gee, beïnvloed. Dit is van die allergrootste belang dat hierdie gegewens volledig en betroubaar moet wees. Alhoewel dit die plig van die skoolhoof en elke personeelid is om toe te sien dat die Ed.Lab.1-kaart sowel as ander stukke ten opsigte van iedere leerling korrek en wetenskaplik voltooi word, rus 'n groot deel van die verantwoordelikheid op die voorligteronderwyser.

Verstrek van gegewens in verband met die beroepskeuse van die leerling berus hoofsaaklik by die voorligteronderwyser. Dit vorm dan een van die spesifieke afdelings van die kummulatiewe verslagkaart³. Hierdie onderwyser vorm die belangrikste skakel met die universiteite en opleidingskolleges ten opsigte van voorligting in verband met die studierigting en beroepskeuse van die voornemende student.

In ooreenstemming met verskeie outoriteite⁴, is aangedui dat beroepsvoorligting nie geskei kan word van opvoedkundige en persoonlike voorligting nie; en dit is voorts aangetoon dat die voorgestelde leerplan vir voorligting van die Transvaalse middelbare skole wel deeglik aan hierdie eis voldoen⁵, want volgens die doel en inhoud daarvan het dit op die hele mens, fisies en psigies betrekking en wil die kind vorm en lei tot ontwikkeling wat uitloop in volwaardige diens aan sy sosio-ekonomiese samelewing en sy Skepper.

3. Vergelyk die nuwe Ed.Lab.1-kaart. Afdeling VII C.

4. Blum, M L en Balinsky, B. Counseling and psychology, p.7-15.

5. Vergelyk hoofstuk II waar hierdie leergang bespreek is.

Dit is voorts aangedui dat beroepsvoorligting by uitstek konstruktief vormend en voorkomend is en dat dit nie primêr as remediêrend beskou moet word.

Beroepsvoorligting, beroepsraadgewing of beroepsoriëntering is net so 'n belangrike deel in die opvoeding van die jeugdige as onderwys in die verskillende sogenaamde skoolvakke. Weens die gebrek aan kennis van 'n individu van sy eie aanleg en bekwaamheid, gebrek aan kennis van beroepe of van die aard van 'n spesifieke beroep, is die jeugdige nie behoorlik voorberei vir die beroepslewe nie. In hierdie onkunde lê die fondament van doelloosheid. Byvoorbeeld, die skoolverlater aanvaar 'n betrekking omdat hy slegs kyk na die salaris of voordele wat 'n betrekking aanbied, hy vind moontlik later uit dat die beroep heeltemal onvanpas is wat sy aanleg en bekwaamheid betref, en hy skuif eenvoudig na 'n volgende betrekking. Hierdeur word bestendigheid en senioriteit in 'n betrekking of werkkring nie bereik nie en dit lei tot frustrasie, ontevredenheid en wanaanpassing.

Word voormelde voorbeeld op die student aan 'n hoër onderwysinrigting toegepas, kan die verkwisting van kosbare tyd en groot finansiële verliese ook hierby gevoeg word.

Uit die bespreking van voorligting, en meer bepaald die voorligteronderwyser het dit geblyk dat een van die belangrikste funksies van die onderwyser is om 'n skakel, 'n verbindingskanaal, te vorm. Hierdie funksie omvat die volgende:

- (1) Skakeling tussen ouerhuis en die skool. Dit is geensins die bedoeling om die skoolhoof se funksie in hierdie verband aan te tas nie. In die

komprehensiewe hoërskool is dit van die uiterste belang dat die voorligteronderwyser, uit die aard van sy nadere kontak met die kind gulde geleentheid het om met hierdie taak behulpsaam te wees.

- (2) Die voorligteronderwyser moet saam met die voog-
onderwyser 'n skakel vorm tussen die leerlinge en
die hoof en die hoof met sy personeel in die
kind-onderwyser-verhouding.
- (3) 'n Verdere skakel wat die voorligteronderwyser
vorm, is tussen die leerlinge en inrigtings vir
tersiêre onderwys soos universiteite en kolleges,
en ook tussen leerlinge en werkgewers.
- (4) Laastens moet die voorligteronderwyser dien as
'n skakel tussen die partikuliere skool en die
sielkundige en voorligtingsdienste van die
Transvaalse Onderwysdepartement en met die jeug-
werkverskaffingsdienste van die Departement van
Arbeid.

'n Ander belangrike funksie van die voorligteronderwyser wat uit die ondersoek spreek, is om te individualiseer in beroepsoriëntering. In die groot moderne komprehensiewe hoërskole is dit maklik vir die individu om op te gaan in die massa en sy individualiteit te verloor. In voorligting is individuele aandag en die feit dat die leerling homself moet leer ken, baie belangrik. Elke wordende volwassene moet gelei en voorgelig word, dog nie tot 'n bepaalde besluit gedryf word nie. "The urgent need, simply, is for school

counselors and teachers to become fully mindful of the magnitude of waste of human talent and to support meaningful education and vocational guidance appropriate to the needs of individuals Each child has the right and the need for identification of his own best talent or capacity and for the opportunity to develop this asset for personal satisfaction and social benefit Vocational guidance is not measurement, arbitrary classification and distribution. Effective vocational guidance must take account of the values and goods of the individual - his right and responsibility for self-exploration"⁶.

Die diepere betekenis van individualisasie lê egter daarin dat die voorligteronderwyser die jeugdige moet help om homself te verstaan, met ander woorde die jeugdige te lei tot selfkennis en selfinsig⁷. Beroepsinligting alleen is nie genoeg nie; die inligting moet veral vertolk word in terme van die individuele leerling se aard, aanleg, vermoëns en behoeftes. Sodoende sal verskillende leerlinge verskillend beïnvloed word deur dieselfde inligting. Die taak van die voorligteronderwyser is nie om 'n werwer van toekomstige wetenskaplikes, onderwysers of enige bepaalde beroep te wees nie. Hy moet volgens die morele en etiese kode van sy beroep sy skoliere individueel bystaan om 'n selfkonsep te vorm om sodoende tot 'n beroepskeuse te raak. Daar rus dus 'n groot verantwoordelikheid op die individu self en hy moet gelei word deur die inligting en gegewens van 'n hele aantal beroepe om volgens sy eie aanleg en bekwaamheid die regte keuse te doen.

-
6. Dugan, W.E. School counselor's role in vocational guidance. American vocational journal, Febr. 1965.
 7. Benson, L.L. en Toupin, H. Counseling for career development through distributive education. Business education forum, April 1962.

In hoofstuk 2 van hierdie werk is die funksies van die voorligteronderwyser bespreek. Hier moet egter aanbeveel word dat die funksie van hierdie onderwyser ook verder as die skool moet strek. Hierdie onderwyser moet naamlik, verantwoordelik bly vir die leerling totdat hy in 'n betrekking geplaas is of totdat hy sy studies aan 'n hoër onderwysinrigting voltooi het en die beroepswêreld betree. Die wetenskaplike plasing in 'n studierigting aan 'n hoër onderwysinrigting behoort deur die betrokke inrigting se voorligtingsdienste gedoen te word in oorleg met en na aanleiding van die aanbevelings en inligting van die skoolvoorligtingsdiens⁸. Waar laasgenoemde diens 'n skakel en brug vorm met die verdere opleiding van die skolier as student, behoort die voorligteronderwyser se funksie verder te gaan. Die hoër onderwysinrigting moet die skoolvoorligter op hoogte hou met die vordering van sy oud-leerlinge. Dit word aanbeveel dat die opvolgwerk oor die hele studietydperk van die student gedoen moet word.

Dit spreek vanself dat die voorgestelde opvolgwerk gegewens beskikbaar sal stel wat vir die toekomstige voorligtingswerk van die voorligter van besondere waarde kan wees. Die voorgestelde opvolgverslae kan ook daartoe meehelp om geldige norme te vind vir die toekomstige evaluering van die leerlinge sowel as van voorligtingswerk⁹.

Stoops en Wahlquist¹⁰ gee in hulle werk 'n goeie uiteensetting van hierdie opvolgdienste ("Follow-up in guidance").

8. Die wetenskaplike plasing in werk word nie hier verder bespreek nie, dit is die taak van die Jeugraad in diens van die Departement van Arbeid.

8. Strang, R. Counseling techniques in college and secondary school, p.14.

9. Stoops, E en Wahlquist, G. Principles and practices in guidance, p.190-217.

Hulle wys tereg daarop dat hierdie diens nie diegene wat alreeds die skool verlaat het, sal beïnvloed nie maar dat dit van groot waarde is vir die persone wat belas is met voorligting en die opstellers of ontwerpers van leerplanne vir Voorligting. Hulle beweer ook dat indien leerlinge daarvan bewus is dat hulle skool hulle loopbane en verdere studie opvolg die leerlinge positief gemotiveer word vir Voorligting.

Dit word derhalwe aanbeveel dat 'n gekoördineerde stelsel van opvolging van skoolvoorligting op 'n nasionale grondslag geplaas moet word.

Met betrekking tot die voorligteronderwyser word ten slotte soos volg aanbeveel:

Hierdie onderwyser moet nie beskou word as slegs 'n onderwyser wat vir nog 'n skoolvak verantwoordelik is nie. Die sukses van die voorligtingsdiens van 'n skool hang nie alleen af van die onderwyser se opleiding nie, maar ook van sy persoonlikheid, bekwaamhede en toewyding af.

Die volgende blyk van die allernoodsaaklikste hoedanighede te wees waaroor 'n goeie voorligteronderwyser moet beskik:

- (1) hy moet 'n persoon wees wat die vertroue en agting van sy skoolhoof, sy kollegas en sy leerlinge asook hulle ouers geniet;
- (2) hy moet jeugdiges met daadwerklike belangstelling en vol entoesiasme met hulle probleme en moeilikhede help;
- (3) hy moet self emosioneel stabiel en volwasse wees en objektief-begrypend en simpatiek ten

opsigte van jeugdige se probleme en moeilikhede optree;

- (4) hy moet 'n ervare mensekenner wees na wie sy leerlinge aangetrokke voel en by wie die leerlinge hulle probleme vrymoediglik bespreek;
- (5) hy moet akademies en professioneel deeglik toegerus wees vir sy taak;
- (6) hy moet vaste godsdienstige beginsels hê en moet glo in die positiewe ontwikkeling van die talente waarmee die Skepper die jeugdige toegerus het.

Samevattend, moet die voorligteronderwyser eers gelowige geroepene wees en daarna „something of a psychologist, but he will also be a sociologist, an economist, and most of all an educator in the best modern sense of the word”¹¹

Saam met J.C. Groenewald moet die pedagogiese aspek van beroepsoriëntering beklemtoon word, omdat verskillende outoriteite soos Kohstamm, Langeveld, Waterink, Nel, e.a. afdoende bewys gelewer het hoe verkeerd dit is om sogenaamde suiwer sielkundiges vir gespesialiseerde pedagogiese diens te benoem in plaas van psigologies-opgeleide pedagoë¹².

In die lig van voorafgaande word derhalwe aanbeveel dat die volgende as minimum opleidingsvereistes vir 'n voorligteronderwyser moet geld:

-
11. Miller, C.H. Foundations of guidance, p.5. Aanhaling uit: National Education Association, Commission on Reorganization of Secondary Education (In: Vocational guidance in secondary education. Bull., 1918, No.19, Washington).
 12. Groenewald, J.C. Leerling en loopbaan, p.14.

- (1) 'n Baccalaureusgraad waarvan Sielkunde en/of Sosiologie of Maatskaplike werk die vernaamste vakke is;
- (2) 'n Onderwysdiploma;
- (3) die bywoning van spesiale voorligtingskursusse wat van tyd tot tyd aangebied word;
- (4) waar dit hier handel oor minimum vereistes en waar dit uit voorafgaande besprekinge duidelik blyk dat voorligting pedagogies georiënteerd is, sal 'n B.Ed.-Graad 'n sterk aanbeveling vir verdere studie wees.

In die studie vir laasgenoemde graad het die onderwyser werklik te doen met sy beroep - die verlede, die hede en die toekoms. Hierby word ook belangrike teoretiese en empiriese afdelings bestudeer waarin die opvoeding en die kind in die skool onder die soeklig kom.

Ten opsigte van die voorligtingsdienste van tersiêre onderwysinrigtings moet aanbeveel word dat die fasiliteite wat hierdie inrigtings in hierdie verband aanbied baie pertinent en by herhaling onder die studente en voornemende studente se aandag gebring word, aangesien talle van die toetslinge in hierdie opsig klaarblyklik swak ingelig was.

B Y L A E

VRAELYS OOR VOORLIGTING AAN STUDENTE.

INLIGTING IN HIERDIE VRAELYS VERSTREK IS BAIE STRENG VERTROULIK.

Gegewens in verband met u universiteit, kollege of skool sal nie op so 'n wyse openbaar gemaak word dat dit die betrokke inrigting of persone se name in gedrang sal bring of sal skaad nie.

Met hierdie inligting word gepoog om vas te stel in watter mate die verskillende voorligtingsdienste tot voordeel van studente aangewend word. Hierdeur kan toekomstige beplanning van die voorligtingsdienste beïnvloed word om nog tot groter voordeel van toekomstige studente te strek. Hierdie doel kan alleen bereik word indien u die vrae so goed en so eerlik moontlik beantwoord. Hierdie gegewens kan alleenlik bruikbaar wees indien u welwillend saamwerk en die vrae op 'n betroubare wyse beantwoord.

- L.W. 1. BEANTWOORD ELKE VRAAG SO VOLLEDIG MAAR SO KORT EN BONDIG AS MOONTLIK.
 2. BY SOMMIGE VRAE SAL DIT NET NODIG WEES OM 'N KRINGETJIE TE TREK OM 'N BETROKKE KODESYFER WAT TEENOR DIE MOONTLIKE ANTWOORDE VERSKYN.
 3. DIE SYFERS WAT AAN DIE REGTERKANT VAN DIE BLADSYE TUSSEN HAKIES VERSKYN MOET U ASSEMBLIEF VERONTAGSAAM. DIT IS ALLEEN VIR KANTOOR GEBRUIK.

1. Vandag se datum1966 (1,2,3,4,5,6)

2. U geboortedatum19....

3. Dui u ouderdom aan, deur 'n kringetjie om die toepaslike kodesyfer te trek:
 Jonger as 16 jaar 1 (7)
 16 jaar 2
 17 jaar 3
 18 jaar 4
 19 jaar 5
 20 jaar 6
 21 jaar 7
 Ouer as 21 jaar 8

4. Dui u geslag aan (trek 'n kring om kodesyfer):
 Man 1 (8)
 Vrou 2

5. Dui u huistaal aan (trek 'n kring om kodesyfer)
 Afrikaans 1 (9)
 Engels 2
 Afrikaans en Engels 3
 Duits 4
 Nederlands 5
 Frans 6
 Italiaans 7
 Ander (spesifiseer) 8

6. Naam van skool waar u gematrikuleer het:
 (10)

7. In watter plek — dorp of stad — en provinsie is die skool geleë? (in die geval van 'n voorstad, noem ook die naam van die stad)

8. Jaar van suksesvolle St. 10-eksamen.
 (Trek 'n kring om toepaslike kodesyfer)
 Voor 1961 1 (11)
 1961 2
 1962 3
 1963 4
 1964 5
 1965 6

9. Het u vanaf st. VIII tot st. 10 meer as een skool besoek? (dui met kringetjie aan)
 Nee 1 (12)
 Ja, twee skole 2
 drie skole 3
 vier skole 4
 vyf skole 5
 ses of meer skole 6

10. Hoe lank het u die skool besoek waar u die st. 10-eksamen afgeskryf het. (trek 'n kring om kodesyfer)
 Meer as vyf jaar 1 (13)
 Vyf jaar 2
 Vier jaar 3
 Drie jaar 4
 Twee jaar 5
 Een jaar 6
 Minder as een jaar 7

11. Watter st. 10-kursus het u gevolg?
 A — Baan (Universiteitstoelating) 1 (14)
 B — Baan (nie-Universiteitstoelating) 2

12. In watter klas het u die st. 10 eksamen geslaag?
 Eerste klas 1 (15)
 Tweede klas 2

13. Noem u eksamenvakke vir st. 10 in die volgorde waarin u die meeste van hulle gehou het. (Dit is nie noodwendig dat u die meeste punte in die vak waarvan u die meeste gehou het, behaal het nie) Indien u die simbole weet wat u behaal het, vul dit langs die vakke in, so nie, kan u naastenby die persentasie (bv. die laaste skooleksamen) invul (slegs tot die naaste 5%). Dui die vakke waarin u onderskeiding, indien enige, behaal het, met 'n X na die % aan.

	Vak (16-17)	% of simbool (18)	Onderskeidings (19)
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

14. Het u direk aan die begin van die jaar wat op u matriekjaar volg na die inrigting waar u nou studeer, gekom? (20)

- Ja 1
 Nee 2

L.W. VRAAG 15 IS SLEGS VIR STUDENTE WAT NEE BY DIE VORIGE VRAAG GEANTWOORD HET.

15. Wat het u gedurende die periode tussen st. 10 en die tyd wat u verder gaan studeer het, gedoen? Tydelike werk bv. gedurende die Desemberavansie word buite rekening gelaat. Indien u militêre diens verrig het, gee volle besonderhede van plek en afdeling (21)

16. Het u 'n definitiewe besluit insake u kursus geneem voordat u as student aan die huidige inrigting begin studeer het? (22)

- Ja 1
 Nee 2

L.W. VRAE 17 tot 19 IS SLEGS VIR STUDENTE WAT UNIVERSITEITSKURSUSSE VOLG.

17. Naam van universiteit waar u tans studeer. (Trek 'n kring om die toepaslike kodesyfer) (23)

- P.U. vir C.H.O. 1
 Universiteit van Pretoria 2
 Universiteit van Suid-Afrika 3

18. Watter kursus volg u? (Trek 'n kring om die toepaslike kodesyfer. Indien u kursus nie hier vermeld is nie, skryf dit in op die stippellyn teenoor „ANDER”) (24)

- B.A. 1
 B.A.-Maatskaplike werk 2
 B.Sc.- 3
 B.Sc.-Landbou 4
 B.Sc.-Huishoudkunde 5
 B.Comm. 6
 ANDER (Spesifiseer).....

19. Met die oog op watter beroep of werk volg u dié betrokke kursus? (al het u nog nie definitief besluit nie, noem dan die beroep wat u in gedagte het en waartoe u kursus sal lei) (25-26)

VRAE 20 TOT 23 IS SLEGS VIR STUDENTE WAT AAN 'N ONDERWYSKOLLEGE VERBONDE IS. (Dit sluit ook studente in wat die graad en gekombineerde kursusse van kolleges en universiteite volg)

20. Naam van die kollege waar u tans studeer? (27)

21. Watter kursus volg u aan die kollege? Spesifiseer die diplomakursus en ook die graadkursus of gekombineerde kursus indien u dit volg. Indien u nog nie definitief besluit het op u spesialisering, stel dit soos u op die oomblik dit in gedagte het: (27)

22. Het u al definitief besluit vir watter soort onderwyspos u tans voorberei? (28)

- Ja 1
 Nee 2

23. Met die oog op watter soort onderwyspos volg u die kursus, d.w.s. aanvangspos? Indien u nog nie definitief besluit het nie, dui dit aan soos u nou van plan is: (29)

- Laerskool 1
 Hoërskool 2
 Spesiale skool 3

ANDER (Spesifiseer).....

L.W. DIE VRAE VANAF NR. 24 TOT 54 IS VIR ALLE STUDENTE.

24. Wie of wat het die meeste daartoe bygedra dat u bovermelde beroep gekies het? (30)

- (a) Dui in kolom A almal aan wat u beïnvloed het deur 'n kringetjie om die kodesyfer te trek waar dit van toepassing is. (31)
- (b) In kolom B gee u die orde van belangrikheid aan van die mense of sake wat u beïnvloed het en trek 'n kringetjie om die orde wat u aandui. (bv. ouers (1) (Mense in die beroep (2) ens.) (32)

KOLOM A KOLOM B

Instansies wat u beïnvloed het.	Trek 'n kring om kodenr.	Rangorde
(i) U ouers (dit sluit voogde of waar een ouer leef ook in)	9	(30)
(ii) Die voorligteronderwyser op skool	9	(31)
(iii) Die voorligter van die Onderwysdepartement	9	(32)
(iv) Vriende (as u hierdie keuse maak, trek ook 'n kringetjie maar spesifiseer ook in hierdie spatie — bv. klasmaats, ouers se vriende, ens.)		(33)
(v) Die voorligtingsdiens van die inrigting waar u tans studeer (al is dit voordat u as student geregistreer het)	9	(34)
(vi) Persone wat in die betrokke beroep staan	9	(35)
(vii) Ander voorligtingsdienste (Spesifiseer ook hier, bv. Dept. Arbeid, Privaat Sielkundige, ens.)	9	(36)
(viii) Op u eie inisiatief besluit, sonder hulp of raad van ander	9	(38)
(ix) Artikels in tydskrifte of in boeke. Indien u die tydskrif of boek onthou, noem dit in die spatie hier	9	(39)

IN VERBAND MET DIE KEUSE VAN U BEROEP:

25. Het een van u ouers dieselfde beroep as wat u gekies het? (d.w.s. ouer of voog, tans of in die verlede).
 Ja 1 (40)
 Nee 2
26. Het een van u gesinslede (uitgesonderd die ouers of voog) dieselfde beroep as wat u gekies het beoefen? (tans of in die verlede).
 Ja 1 (41)
 Nee 2
27. Het enige ander familielid, behalwe soos onder 25 en 26 beantwoord, die beroep beoefen (tans of in die verlede), as wat u gekies het?
 Ja 1 (42)
 Nee 2
28. Het enige goeie vriend van u gesin of familie dieselfde beroep as wat u gekies het beoefen (tans of in die verlede)?
 Ja 1 (43)
 Nee 2
29. Indien u JA by enige van die vrae nrs. 25 tot 28 beantwoord het, sê of dit u keuse beïnvloed het.
 Ja 1
 Nee 2
30. Indien u JA by vraag 29 beantwoord het, sê watter een u die meeste beïnvloed het in die keuse van u beroep
 1 (44)
 2
31. Het u vakkeuse op hoërskool u beroepskeuse beïnvloed?
 Ja 1 (45)
 Nee 2
32. Indien u JA by vraag 31 geantwoord het kan u kortliks sê in watter mate?
 (46)

VRAE IN VERBAND MET U SKOOL.

Hierdie gegewens is, soos gesê, baie vertroulik en u skool se naam sal nie in gedrang kom nie. Die vrae het betrekking op die skool waar u die st. 10-eksamen (universiteitstoelating-of- nie-universiteitstoelating-eksamen) afgelê het.

33. Hoeveel voorligtingsperiodes het u per week aan u skool gehad gedurende st. 10. (Dit beteken periodes waarvoor op die skoolrooster vir voorligting voorsiening gemaak is). (Trek 'n kring om die toepaslike kodesyfer.
 Geen 1 (47)
 Een 2
 Twee 3
 Meer as twee 4

BY DIE VOLGENDE VRAE MAAK U 'N KRING OM DIE KODESYFER ONDER DIE ITEM WAT DIE TOESTAND DIE BESTE WEERSPIEËL. BEANTWOORD ELKE VRAAG.

	Altyd	Meestal	Af en toe	Glad nie	
34. Is u voorligtingsperiodes op skool ten volle benut vir voorligtingswerk?	1	2	3	4	(48)
35. Is hierdie periodes vir ander vakkeuse gebruik? ..	1	2	3	4	(49)
36. Is hierdie periodes vir huiswerk gebruik?	1	2	3	4	(50)
37. Is hierdie periodes dikwels vir ander doeleindes gebruik bv. sport, konsertafrigting?	1	2	3	4	(51)

Spesifiseer hieronder nadat u kringetjie gemaak het.

.....

(52-53)

	Altyd	Meestal	Af en toe	Glad nie	
38. Het die voorligteronderwyser die periodes ten volle vir voorligtingswerk gebruik?	1	2	3	4	(54)
39. Het die onderwyser die periode vir sy eie werk (ander as voorligting) gebruik terwyl u met enigiets besig kon wees?	1	2	3	4	(55)
40. Was daar geleentehede vir persoonlike onderhoude met die voorligteronderwyser geskep? ..	1	2	3	4	(56)

41. Ongeveer hoeveel onderhoude? (Trek 'n kringetjie om die kodesyfer)
 Geen voorsiening vir onderhoude 1 (57)
 Een onderhoud per jaar 2
 Twee onderhoude per jaar 3
 Drie onderhoude per jaar 4
 Vier onderhoude per jaar 5
 Net wanneer u verkies het 6

	Altyd	Meestal	Af en toe	Glad nie	
42. Was daar spesiale tydskrifte en/of boeke i.v.m. voorligting en/ of beroepskeuse tot u beskikking gestel?	1	2	3	4	(58)

Indien u 'n kring om 1, 2 of 3 by vraag (59)
 42 getrek het, noem die name van die
 boeke of tydskrifte hier

IN DIE VOLGENDE VRAE TREK U 'N KRING OM DIE KODESYFER IN DIE RUIMTE ONDER
 DIE WOORD OF WOORDE WAT DIE SAAK DIE BESTE BEOORDEEL.

43. Was hierdie voorligtingsperiode vir u van enige waarde?

Genoegsaam	Min waarde	Geen waarde
1	2	3

(60)

44. Regverdig die voorligtingsperiode sy bestaan op skool volgens u eerlike mening?

Ja	In 'n mate	Glad nie
1	2	3

45. Gee bondige redes vir u antwoord op vraag 44:

(61-62)

VRAE OOR DIE INRIGTING WAARAAN U TANS STUDEER. DIE NAAM VAN DIE KOLLEGE
 EN/OF UNIVERSITEIT SAL NIE DEUR HIERDIE GEGEWENS IN GEDRANG GEBRING WORD
 NIE.

46. Het u inrigting spesiale voorligtingsdienste?

Ja 1
 Nee 2
 Weet nie 3

(63)

47. Het u van hierdie dienste gebruik gemaak?

Ja	IN 'N MATE	GLAD NIE	DAAR IS NIE SO 'N DIENS
2	2	3	4

48. Is u van mening dat die diens vir u van enige waarde was?

Ja 1
 Nee 2

(64)

49. Gee kortliks redes vir u antwoord op vraag 48:

(65-66)

50. Het voorligting aan u inrigting u kursuskeuse beïnvloed?

Ja	IN 'N MATE	GLAD NIE
1	2	3

(67)

51. Het voorligting aan u inrigting u beroepskeuse beïnvloed?

Ja 1
 Nee 2

(68)

52. Sou u sê dat voorligtingsdienste aan 'n kollege of universiteit noodsaaklik is?

Ja 1
 Nee 2

(69)

53. Gee kortliks u redes vir die antwoord op vraag 52:

(70-71)

54. Kan u enige voorstelle maak hoe hierdie dienste behoort te funksioneer?

(72-73)

SAL U ASB. SO VRIENDELIK WEES OM SORG TE DRA DAT HIERDIE VRAELYS INGEHAN-
 DIG WORD!

BAIE DANKIE VIR VRIENDELIKE SAMEWERKING.

B Y L A E IIVRAELYS OOR VOORLIGTING AAN STUDENTE

INLIGTING IN HIERDIE VRAELYS VERSTREK IS BAIE
STRENG VERTROULIK.

Gegewens in verband met u universiteit, kollege, of skool sal nie op so 'n wyse openbaar gemaak word dat dit die betrokke inrigting of persone se name in gedrang sal bring of sal skaad nie.

Met hierdie inligting word gepoog om vas te stel in watter mate die verskillende voorligtingsdienste tot voordeel van studente aangewend word. Hierdeur kan toekomstige beplanning beïnvloed word om nog tot groter voordeel van toekomstige studente te strek. Hierdie doel kan alleen bereik word indien u die vrae so goed en so eerlik moontlik beantwoord. Die nut van hierdie gegewens hang slegs van u betroubaarheid en welwillendheid af.

BEANTWOORD ELKE VRAAG SO VOLLEDIG MAAR SO KORT
EN BONDIG AS MOONTLIK. BY SOMMIGE VRAE SAL DIT
NET NODIG WEES OM 'N KRUISIE (X) TE MAAK IN DIE
BETROKKE RUIMTE WAT DAARVOOR GELAAT IS.

-
1. Vandag se datum 196...
 2. U geboortedatum 19....
 3. U ouderdom (tot die naaste maand)jr.....mde.
 4. Geslag (dui met x aan): Manlik Vroulik

5. Huistaal (dui met x aan):

Afrikaans	☐
Engels	☐
Afrikaans en Engels	☐

Ander (spesifiseer)

.....

6. Naam van skool waar u gematrikuleer het:

.....

7. In watter plek - dorp of stad - en provinsie is die skool geleë? (In die geval van n voorstad, noem ook die naam van die stad):

.....

.....

8. Jaar van suksesvolle matrikulasie-eksamen:

9. Het u vanaf st. VIII tot matriek meer as een skool besoek? (dui met x aan):

JA NEE

10. Indien JA, by vorige vraag, hoeveel skole:

11. Hoe lank het u die skool besoek waar u gematrikuleer het? (dui in jare aan, bv. 5 jr, 3 jr, ½ jr: jr.

12. Watter matriekkursus het u gevolg?

A-BAAN B-BAAN

13. In watter klas het u matriek geslaag?

EERSTE TWEEDE

14. Noem u eksamenvakke vir matriek in die volgorde waarin u die meeste van hulle gehou het. (Dit is nie noodwendig dat u die meeste punte in die vak waarvan u die meeste gehou het, behaal het nie!) Indien u die simbole weet wat u behaal het, vul dit langs die vakke in, so nie, kan u naasteby die persentasie (bv. die laaste skooleksamen) invul (slegs tot die naaste 5%.) Dui die vakke waarin u onderskeiding, indien enige, behaal het, met 'n x na die % aan.

<u>Vak.</u>	<u>% of Simbool</u>	<u>Onderskeidings</u>
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		

15. Het u direk aan die begin van die jaar wat op u matriekjaar volg na die inrigting waar u nou studeer, gekom?

JA NEE

L.W. VRAAG 16 IS SLEGS VIR STUDENTE WAT NEE BY VRAAG 15 GEANTWOORD HET.

16. Wat het u gedurende die periode tussen matriek en die tyd wat u verder gaan studeer het, gedoen? Tydelike werk, bv. gedurende die Desember vakansie word buite rekening gelaat. Indien u militêre diens verrig het, gee volle besonderhede van plek en afdeling.

.....

17. Het u 'n definitiewe besluit insake u kursus geneem voordat u as student aan die huidige inrigting begin

studeer het?

JA NEE

L.W. VRAE 18 TOT 20 IS SLEGS VIR STUDENTE WAT
UNIVERSITEITSKURSUSSE VOLG.

18. Naam van universiteit waar u tans studeer:

.....

19. Watter kursus volg u? (bv. B.A., B.A.-Maatskaplike
Werk, B.Sc., B.Sc.-Landbou, B.Comm., ens.)

.....

20. Met die oog op watter beroep of werk volg u dié
betrokke kursus? (al het u nog nie definitief besluit
nie, noem dan die beroep wat u in gedagte het en
waartoe u kursus sal lei.)

.....

VRAE 21 TOT 24 IS SLEGS VIR STUDENTE WAT AAN 'N
ONDERWYSKOLLEGE VERBONDE IS. (Dit sluit ook stu-
dente in wat die graad en gekombineerde kursusse
van kolleges en universiteite volg)

21. Naam van die kollege waar u tans studeer:

.....

22. Watter kursus volg u aan die kollege? Spesifiseer
die diplomakursus en ook die graadkursus of gekombi-
neerde kursus indien u dit volg. Indien u nog nie
definitief besluit het op u spesialiseringrigting
nie, stel dit soos u op die oomblik dit in gedagte het:

.....

23. Het u al definitief besluit vir watter soort onderwys-
pos u u tans voorberei?

JA NEE

24. Met die oog op watter soort onderwyspos volg u die
kursus, d.w.s. aanvangspos? Indien u nog nie defi-
nitief besluit het nie, dui dit aan soos u nou van
plan is:

.....

L.W. DIE VOLGENDE VRAE IS VIR ALLE STUDENTE.

25. Wie of wat het die meeste daartoe bygedra dat u bo=vermelde beroep gekies het? Dui met 'n x in die eerste kolom almal aan wat u beïnvloed het en gee in die tweede kolom die orde van belangrikheid aan (1,2,3,4 ens.) van die mense of sake wat u beïnvloed het.

Dui aan
met x Rangorde

(i)	U ouers (dit sluit voogde of waar een ouer leef ook in.)		
(ii)	Die voorligteronderwyser op skool		
(iii)	Die voorligter van die Onderwysdepartement		
(iv)	Vriende (as u hierdie keuse maak, trek ook 'n x maar spesifiseer ook in hierdie spasie - bv. klasmaats, ouers se vriende ens.)		
(v)	Die voorligtingsdiens van die inrigting waar u tans studeer		
(vi)	Persone wat in die betrokke beroep staan		
(vii)	Ander voorligtingsdienste (spesifiseer ook hier, bv. Dept. Arbeid, privaat sielkundige, ens.		
(viii)	Voorligtingsdiens van u kollege of universiteit voordat u as student geregistreer het		
(ix)	Op u eie inisiatief besluit sonder hulp of raad van ander		
(x)	Artikels in tydskrifte of in boeke. Indien u die tydskrif of boek onthou, noem dit in die spasie hier		

IN VERBAND MET DIE KEUSE VAN U BEROEP:

26. Het een van u ouers dieselfde beroep beoefen?
(d.w.s. ouer of voog, tans of in die verlede.)

JA NEE

27. Het een van u gesinslede (uitgesonderd die ouers of voog) dieselfde beroep beoefen? (tans of in die verlede)

JA NEE

28. Het enige ander familielid, behalwe soos onder 26 en 27 beantwoord, die beroep beoefen (tans of in die verlede)?

JA NEE

29. Het enige goeie vriend van u gesin of familie die be- roep beoefen (tans of in die verlede):

JA NEE

30. Indien u JA by enige van die vrae nrs. 26 tot 29, beant- woord het, sê of dit u keuse beïnvloed het.

JA NEE

31. Indien u JA by vraag 30 beantwoord het, sê watter een u die meeste beïnvloed het in die keuse van u beroep.

.....
.....

32. (a) Het u vakkeuse op hoërskool u beroepskeuse be- invloed?

JA NEE

(b) Indien JA, kan u kortliks sê in watter mate?

.....

VRAE IN VERBAND MET U SKOOL. Hierdie gegewens is, soos gesê, baie vertroulik en u skool se naam sal nie in gedrang kom nie. Dié vrae het betrekking op die skool waar u gematrikuleer het.

33. Hoeveel voorligtingsperiodes het u per week aan u skool gehad gedurende (dit beteken periodes waarvoor op die skoolrooster vir voorligting voorsiening gemaak is):

St. 9?

St.10?.....

BY DIE VOLGENDE VRAE MAAK U 'N X ONDER DIE ITEM WAT DIE TOESTAND BESTE WEERSPIEËL. BEANTWOORD ELKE VRAAG.

	Altyd	Meestal	Af en toe	Glad nie
34. Is u voorligtingsperiodes op skool ten volle benut vir voorligtingswerk?				
35. Is hierdie periodes vir ander vakke deur die onderwyser gebruik?				
36. Is hierdie periodes vir huiswerk gebruik?				
37. Is hierdie periodes dikwels vir ander doeleindes gebruik, bv. sport, konsertafrigting? Spesifiseer hieronder nadat u die x gemaak het. Enkele uitsonderinge word nie in ag geneem nie:				

	Altyd	Meestal	Af en toe	Glad nie
38. Het die voorligting=onderwyser die perio=de ten volle vir voorligtingswerk ge=bruik?				
39. Het die onderwyser die periode vir sy eie werk (ander as voorligting) gebruik terwyl u met enig=iets besig kon wees?				
40. (a) Was daar geleent=hede vir persoon=like onderhoude met die voorlig=tingonderwyser geskep?				
(b) Indien JA, onge=veer hoeveel on=derhoude?				
41. Was daar spesiale tydskrifte en/of boeke i.v.m. voor=ligting en/of be=roepskeuse tot u be=skikking gestel? In=dien JA, noem die name daarvan as u dit kan onthou.				

IN DIE VOLGENDE VRAE TREK U 'N X IN DIE RUIMTE ONDER DIE WOORD OF WOORDE WAT DIE BETROKKE SAAK DIE BESTE BEOORDEEL.

42. Was hierdie voorligtingsperiode vir u van enige waarde?

Genoegsaam	Min waarde	Geen waarde

43. Regverdig dié periode sy bestaan op skool volgens u eerlike mening?

Ja	In 'n mate	Glad nie

44. Gee bondige redes vir u antwoord op vraag nr.43:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

VRAE OOR DIE INRIGTING WAARAAN U TANS STUDEER. DIE NAAM VAN U KOLLEGE EN/OF UNIVERSITEIT SAL NIE DEUR HIERDIE GEGEWENS IN GEDRANG GEBRING WORD NIE.

45. Het u inrigting spesiale voorligtingsdienste?

JA NEE

46. Het u van hierdie dienste gebruik gemaak?

Ja	In 'n mate	Glad nie	Daar is nie so 'n diens nie

47. Is u van mening dat dié diens vir u van enige waarde was?

JA NEE

48. Gee kortliks redes vir u antwoord op vraag 47:

.....

49. Het voorligting aan u inrigting u kursuskeuse beïnvloed?

Ja	In 'n mate	Glad nie

50. Het voorligting aan u inrigting u beroepskeuse beïnvloed?

JA NEE

51. Sou u sê dat voorligtingsdienste aan 'n kollege of universiteit noodsaaklik is?

JA NEE

52. Gee kortliks u redes vir die antwoord op vraag 51:

.....

53. Kan u enige voorstelle maak hoe hierdie dienste behoort te funksioneer?

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

SORG ASSEBLIEF DAT HIERDIE VRAELYS INGEHANDIG
WORD.

BAIE DANKIE VIR U VRIENDELIKE MEDEWERKING!

BYLAE 3SAMEVATTING VAN DIE ANTWOORDE
VAN RESPONDENTE¹Vraag 3: Ouderdom van respondente.

OUDERDOM	AANTAL	PERSENTASIE
Jonger as 16 jaar	1	0.15
16 jaar	2	0.29
17 jaar	191	27.88
18 jaar	309	45.11
19 jaar	134	19.56
20 jaar	33	4.82
21 jaar	9	1.31
Ouer as 21 jaar	3	0.44
Geen inligting	3	0.44
TOTAAL	685	100.00

Vraag 4: Geslag.

GESLAG	AANTAL	PERSENTASIE
Mans	339	49.49
Dames	346	50.51
TOTAAL	685	100.00

1. Die persentasies is bereken uit 'n totaal van 685 respondente tensy anders vermeld.

Vraag 5: Huistaal.

TAAL	AANTAL	PERSENTASIE
Afrikaans	628	91.68
Engels	17	2.48
Afrikaans en Engels	29	4.23
Duits	5	0.73
Nederlands	6	0.88
Frans	0	0.00
Italiaans	0	0.00
Ander	0	0.00
TOTAAL	685	100.00

Vrae 6 en 7: Naam en lokaliteit van skool².

LOKALITEIT	AANTAL	PERSENTASIE
Stedelik	262	38.25
Platteland	423	61.75
TOTAAL	685	100.00

Vraag 8: Jaar van suksesvolle st.10 -eksamen.

JAAR	AANTAL	PERSENTASIE
Voor 1961	3	.44
1961	3	.44
1962	2	.29
1963	11	1.61
1964	123	17.95
1965	541	78.98
Geen inligting	2	.29
TOTAAL	685	100.00

2. Die name van die skole word nie hier openbaar nie. Die twee vrae is gestel om te bepaal of respondente van stedelike of plattelandse skole kom.

Vraag 9: Aantal skole vanaf st.VIII tot st.X besoek.

AANTAL SKOLE	AANTAL	PERSENTASIE
Net een skool	618	90.22
Twee skole	59	8.61
Drie skole	7	1.02
Vier skole	00	0.00
Vyf skole	00	0.00
Ses of meer skole	1	0.15
TOTAAL	685	100.00

Vraag 10: Hoe lank die skool, waar die st.10-eksamen afgeskryf is, besoek.

AANTAL JARE	AANTAL	PERSENTASIE
Meer as vyf jaar	60	8.76
Vyf jaar	467	68.18
Vier jaar	54	7.88
Drie jaar	43	6.28
Twee jaar	48	7.01
Een jaar	10	1.46
Minder as een jaar	2	0.29
Geen gegewens	1	0.15
TOTAAL	685	100.01

Vraag 11: Watter st.10-kursus gevolg is.

KURSUS	AANTAL	PERSENTASIE
A - Baan	481	70.22
B - Baan	204	29.78
TOTAAL	685	100.00

Vraag 12: Klas waarin st.10-eksamen geslaag is.

KLAS	AANTAL	PERSENTASIE
Eerste klas	211	30.80
Tweede klas	466	68.03
Geen inligting	8	1.17
TOTAAL	685	100.00

Vraag 14: Studente wat aan die begin van die jaar wat op die matriekjaar volg by die betrokke hoër onderwysinrigting ingeskryf het.

Ja	534	77.96%
Nee	150	21.90%
Geen inligting	1	0.15%
TOTAAL	685	100.01

Vraag 15: Wat studente gedurende die periode tussen st.10 en die aanvang van verdere studie aan die huidige inrigting gedoen het. (Slegs vir persone wat "Nee" op vraag 14 geantwoord het?).

WAARMEE BESIG GEDURENDE PERIODE	AANTAL	PERSENTASIE
Staatsdiens	18	12.00
Militêre diens	104	69.33
S A Polisie	1	.67
Handel- en Bankwese	2	1.33
By ouerhuis gebly	7	4.67
Verpleegster	3	2.00
Ander universiteit of kollege besoek	15	10.00
TOTAAL	150	100.00

3. Die persentasies is uit 150 bereken, dit wil sê die persone wat "nee" op die vorige vraag geantwoord het.

Vraag 16: In hoeverre 'n definitiewe besluit insake kursus geneem is voordat aan die huidige inrigting ingeskryf is.

Ja	530	77.37%
Nee	133	19.42%
Geen inligting	22	3.21%
TOTAAL	685	100.00

Vraag 17:⁴ Naam van inrigting van huidige studie⁵.

Vraag 18:⁶ Die kursus wat aan die Universiteit gevolg word.

KURSUS	MANS			DAMES				
	AAN=TAL	%*	% TO=TAAL	AAN=TAL	%*	% TO=TAAL	TO=TAAL	% TO=TAAL
B.A.	50	38.46	27.32	80	61.54	68.97	130	43.48
B.Sc.	15	62.50	8.20	9	37.50	7.76	24	8.03
B.Sc. Landbou	10	83.33	5.46	2	16.67	1.72	12	4.01
B.Sc. Huis-Houdkunde	0	00.00	0.00	5	100.00	4.32	5	1.67
B.Sc. Farmasie & Mediese Studente	21	75.00	11.48	7	25.00	6.03	28	9.36
B.Sc. Ingenieurswese	33	100.00	18.03	0	0.00	0.00	33	11.04
B.Comm.	51	82.26	27.87	11	17.74	9.48	62	20.74
Diplomakursusse	2	100.00	1.09	0	0.00	0.00	2	0.67
Geen inligting	1	33.33	0.55	2	66.67	1.72	3	1.00
TOTAAL	183	61.20 ⁺	100.00	116	38.80 ⁺	100.00	299	100.00

*Uitgedruk as 'n persentasie van 183 en 116 respektiewelik.

⁺Persentasie mans en dames respektiewelik, bereken uit die groototaal van 299.

4. Vrae 17, 18 en 19 het net betrekking op Universiteitstudente. Die persentasies is gevolglik bereken uit 'n totaal van 299.
5. Die naam van die inrigting word nie hier openbaar nie. Dit het ook slegs as kontrolevraag gedien om die kodesyfers van die vraelys reg te stel.
6. Vir die doeleindes van ontleding van die monster word hierdie gegewens vir mans- en damesrespondente afsonderlik aangedui. Dit geld ook vir vraag 20.

Vraag 19: Beroep wat met die kursus aan die universiteit beoog word.

BEROEP	AANTAL	PERSENTASIE
Onderwyser	46	15.38
Apteker	25	8.36
Predikant	20	6.69
Rekenmeester	15	5.02
Bibliotekaris	13	4.35
Ingenieur	13	4.35
Personeelbeampte	10	3.34
Landboukundige	10	3.34
Sielkundige	10	3.34
Joernalis	10	3.34
Ouditeur	9	3.01
Regsgeleerde	9	3.01
Verpleegster	8	2.68
Maatskaplike werker	8	2.68
Sakemanne (nie gespesifiseer)	6	2.01
Navorser	6	2.01
Siviele ingenieur	6	2.01
Diesel & Meganiese ingenieur	6	2.01
Bedryfsekonoom	5	1.67
Elektroniese ingenieur	5	1.67
Inligtingsbeampte	5	1.67
SAUK beampte	4	1.34
Chemikus	4	1.34
Boekhouer	3	1.00
Vertaler	3	1.00
Diplomatiese beampte	3	1.00
Spraakterapeut	3	1.00
Wiskundige	3	1.00
Administratiewe beampte	2	0.67
Statistikus	2	0.67
Boer	2	0.67
Medikus	2	0.67
Huishoudkundige	2	0.67
Veearts	2	0.67
Bioloog	2	0.67
Mediese tegnoloog	2	0.67
Aktuaris	1	0.33

(vervolg)

(Vraag 19 vervolg)

BEROEP	AANTAL	PERSENTASIE
Besigheidsman (Eie)	1	0.33
Universiteitslektor	1	0.33
Nywerheidsingenieur	1	0.33
Landmeter	1	0.33
Sekretaresse	1	0.33
Argivaris	1	0.33
Fisikus	1	0.33
Diëetkundige	1	0.33
Lugdiensbeampte	1	0.33
Bouaannemer	1	0.33
Geen beroepskeuse gedoen	1	0.33
Geen inligting	3	1.00
TOTAAL	299	99.94*

*Totale persentasie verskil van 100% vanweë benadering tot tweede desimaal.

Vraag 20:⁷ Naam van kollege waar student tans studeer⁸.

7. Vraag 20 - 23 is slegs vir kollegestudente bedoel. Die persentasies is dus bereken uit 'n totaal van 386 respondente.
8. Die naam word nie hier genoem nie. Dit is slegs vir kontroledoelendes gevra.

Vraag 21: Kursus wat aan die kollege gevolg word.

DIPLOMA= KURSUS	MANS			DAMES			TC= TAAL	% TO= TAAL
	AAN= TAL	%*	% TO= TAAL	AAN= TAL	%*	% TO= TAAL		
JUNIOR MID= DELBARE KLASSE \emptyset	28	33.73	17.95	55	66.27	23.91	83	21.50
JUNIOR= WERK	1	1.72	0.64	57	98.28	24.78	58	15.03
BEDRYFS= KENNIS	5	100.00	3.21	0	00.00	00.00	5	1.30
SENIOR PRIMÊRE WERK	37	40.66	23.72	54	59.34	23.48	91	23.58
LIGGAAM= LIKE OPV.	13	72.22	8.33	5	27.78	2.17	18	4.66
GRAAD EN DIPLOMA	66	55.46	42.31	53	44.54	23.04	119	30.83
SPESIALE ONDERWYS	3	50.00	1.92	3	50.00	1.30	6	1.55
FOUTIEWE INLIGTING	1	100.00	.64	0	00.00	00.00	1	0.26
GEEN IN= LIGTING	2	40.00	1.28	3	60.00	1.30	5	1.30
TOTAAL	156	40.41 ⁺	100.00	230	59.59 ⁺	100.00	386	100.01

*Uitgedruk as 'n persentasie van 156 en 230 respo-
dente respektiewelik.

⁺Persentasie mans en dames respektiewelik, bereken
uit 'n groottotaal van 386.

\emptyset Onder die item: Junior Middelbare klasse is al die
betrokke spesialiseringstings wat nie apart
aangetoon word nie, geplaas.

Vraag 22: In hoeverre 'n definitiewe besluit geneem is aangaande die soort onderwyspos waarop voorberei word⁹.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Ja	327	84.72
Nee	56	14.51
Foutiewe inligting	1	0.26
Geen inligting	2	0.52
TOTAAL	386	100.01

Vraag 23: Aanvangspos wat met die kursus beoog word.

POS	AANTAL	PERSENTASIE
Laerskool	156	40.41
Hoërskool	217	56.22
Spesiale skool	6	1.55
Hoër- of Laerskool	3	0.78
Foutiewe inligting	1	0.26
Geen inligting	3	0.78
TOTAAL	386	100.00

Vraag 24: Instansies wat beroepskeuse beïnvloed het.

9. Agt kollegestudente het duidelik aangetoon dat hulle nie gaan onderwys gee nie maar 'n ander beroep gaan volg.

VRAAG 24: Die instansies wat respondente se beroepskuse beïnvloed het.

BEROEPSGROEP	Eie inisiatief		Ouers		Persone in beroep		Voorligter Onderwyser		Vriende		Boeke en tydskrifte		Voorligter van Kollege en Universiteit		Ander voorligters		Voorligter T.O.D.		Aantal keuse van elke beroep
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	
Onderwys	101	23.9	101	23.9	72	17.0	46	10.9	23	5.4	13	3.1	13	3.1	11	2.6	13	3.1	423
Sakeman	25	62.5	31	77.5	12	30.0	13	32.5	12	30.0	8	20.0	9	22.5	2	5.0	2	5.0	40
Ingenieur	24	77.4	20	64.6	11	35.5	6	19.4	3	9.7	5	16.1	2	6.5	4	12.9	4	12.9	31
Apteker	18	72.0	19	76.0	14	56.0	6	24.0	7	28.0	2	8.0	2	8.0	2	8.0	1	4.0	25
Teoloog	17	85.0	10	50.0	13	65.0	3	15.0	1	5.0	3	15.0	1	5.0	0	0	1	5.0	20
Wetenskaplike navorsers	12	75.0	8	50.0	5	31.3	3	18.7	1	6.3	5	31.3	1	6.3	1	6.3	1	6.3	16
S.A.U.K. en Joernalis	15	10.7	6	42.8	5	35.7	2	14.9	4	28.6	2	14.9	3	21.4	0	0	2	14.9	14
Bibliotekaris	10	76.9	7	53.8	4	30.8	3	23.1	3	23.1	4	30.8	3	23.1	3	23.1	1	7.7	13
Landboukundige en Boer	9	75.0	10	83.3	3	25.0	0	0	4	33.3	4	33.3	2	16.7	4	33.3	2	16.7	12
Personeelbesoef	4	40.0	7	70.0	4	40.0	0	0	2	20.0	1	10.0	4	40.0	3	30.0	1	10.0	10
Sielkundige	7	70.0	4	40.0	3	30.0	3	30.0	1	10.0	2	20.0	2	20.0	3	30.0	1	10.0	10
Juris	8	88.9	2	22.2	4	44.4	1	11.1	3	33.3	1	11.1	1	11.1	1	11.1	0	0	9
Verpleegster	8	100.0	6	75.0	5	62.5	2	25.0	3	37.5	3	37.5	1	12.5	1	12.5	3	37.5	8
Diplomatiese besoef	8	100.0	3	37.5	3	37.5	1	12.5	2	25.0	2	25.0	0	0	1	12.5	0	0	8
Maatskaplike werker	4	50.0	6	75.0	6	75.0	3	37.5	1	12.5	0	0	2	25.0	2	25.0	1	12.5	8
Vertaler	2	66.7	2	66.7	0	0	0	0	1	33.3	1	33.3	1	33.3	0	0	1	33.3	3
Spraakterapeut	1	33.3	3	100.0	1	33.3	1	33.3	0	0	0	0	2	66.7	0	0	0	0	3
Huishoudkundige	3	100.0	2	66.7	1	33.3	1	33.3	1	33.3	2	66.7	0	0	0	0	0	0	3
Administratiewe besoef	1	50.0	2	100.0	1	50.0	1	50.0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	50.0	2
Statistikus	1	50.0	2	100.0	0	0	2	100.0	0	0	0	0	0	0	1	50.0	0	0	2
Medikus	2	100.0	1	50.0	0	0	0	0	0	0	1	50.0	0	0	0	0	0	0	2
Veerarts	2	100.0	2	100.0	1	50.0	0	0	0	0	1	50.0	0	0	0	0	0	0	2
Mediese tegnoloog	1	50.0	0	0	0	0	0	0	1	50.0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Aktuaris	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	100.0	1	100.0	0	0	1
Argivaris	1	100.0	1	100.0	1	100.0	1	100.0	0	0	1	100.0	0	0	0	0	0	0	1
Bouaansmer	1	100.0	1	100.0	1	100.0	0	0	0	0	1	100.0	1	100.0	1	100.0	1	100.0	1
Landmeter	1	100.0	1	100.0	1	100.0	1	100.0	1	100.0	1	100.0	0	0	1	100.0	1	100.0	1
Lugdiensbesoef	1	100.0	1	100.0	1	100.0	1	100.0	0	0	1	100.0	0	0	0	0	0	0	1
Totaal en gemiddeld % vir elke Instansie *	287	41.9	258	37.7	172	25.1	100	14.6	74	10.8	64	9.3	51	7.4	41	6.0	37	5.4	-

* Uitgedruk as persentasie van die groot-totaal keuses vir elke beroep soos aangedui in die laaste vertikale kolom.

* Uitgedruk as persentasie van die groot-totaal toetslinge, nl. 685

Vraag 25: Ouers wat dieselfde beroep het as wat
respondente gekies het.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Ja	85	12.41
Nee	596	87.01
Geen inligting	4	0.58
TOTAAL	685	100.00

Vraag 26: Gesinslede, uitgesonderd die ouers, in dieselfde
beroep as wat respondente gekies het.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Ja	123	17.96
Nee	560	18.75
Geen inligting	2	0.29
TOTAAL	685	100.00

Vraag 27: Familielid, uitgesonderd ouers en gesinslede,
in dieselfde beroep as wat respondente gekies
het.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Ja	327	47.74
Nee	355	51.82
Geen inligting	3	0.44
TOTAAL	685	100.00

Vraag 28: Vriend van gesin of familie in dieselfde beroep as wat respondente gekies het.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Ja	365	53.28
Nee	314	45.84
Geen inligting	6	.88
TOTAAL	685	100.00

Vraag 29: Ouers, gesinslede, fimalieledede en vriende wat beroepskeuse van respondente beïnvloed het.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Ja	191	27.88
Nee	298	43.50
Geen inligting	196	28.61
TOTAAL	685	99.99

Vraag 30: Indien „Ja" by vraag 29 beantwoord is, sê watter een die meeste invloed op die beroepskeuse gehad het.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Ouers	46	6.72
Gesinslede	50	7.30
Familieledede	47	6.86
Vriende	28	4.09
Geen inligting	76	11.09
Het „Nee" by vorige vraag geantwoord of geen inligting verstrekk nie	433	63.21
Onbruikbare inligting	5	.73
TOTAAL	685	100.00

Vraag 31: Mate waarin vakkeuse op hoërskool die beroepskeuse beïnvloed het.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Ja	207	30.22
Nee	461	67.30
Geen inligting	17	2.48
TOTAAL	685	100.00

Vraag 32: Indien „Ja" by vraag 31 geantwoord is, sê in watter opsig vakkeuse die beroepskeuse beïnvloed het.

REDES DEUR RESPONDENTE AANGEVOER	AANTAL	PERSENTASIE
1. Verkeerde baankeuse of vakkeuse vir universiteitstoelating gemaak	19	2.77
2. Spesifieke vakkeuse vir 'n bepaalde beroep gemaak	118	17.23
3. Gebruik spesifieke vakke in studierigting, bv. wiskunde vir B.Sc en bedryfskennis aan kollege.	41	5.99
4. Geen universiteitstoelatingsvakke nie en kies dus onderwyskollege	9	1.31
5. Het derde taal en wiskunde spesifiek vir universiteitstoelating gekies	9	1.31
6. Te swak in sekere vakke om 'n bepaalde rigting te volg, bv. wiskunde vir B.Sc-kursus	3	0.44
7. Het „Nee" by vorige vraag geantwoord of het geen inligting verstrekkend.	464	67.74
8. Geen inligting	22	3.21
TOTAAL	685	100.00

Vraag 33: Aantal voorligtingsperiodes per week wat
respondente op skool gehad het.

PERIODES	AANTAL	PERSENTASIE
Geen	24	3.50
Een	647	94.45
Twee	11	1.61
Meer as twee	1	0.15
Geen inligting	2	.29
TOTAAL	685	100.00

Vraag 34: In hoeverre voorligtingsperiodes op skool
ten volle vir voorligtingswerk benut is.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Altyd	223	32.55
Meestal	328	47.88
Af en toe	106	15.47
Glad nie	23	3.36
Geen inligting	5	0.75
TOTAAL	685	100.01

Vraag 35: In hoeverre voorligtingsperiodes vir ander
vakke deur die onderwysers gebruik is.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Altyd	10	1.46
Meestal	17	2.48
Af en toe	140	20.44
Glad nie	512	74.74
Geen inligting	6	.88
TOTAAL	685	100.00

Vraag 36: In hoeverre voorligtingsperiodes vir huiswerk gebruik is.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Altyd	5	0.73
Meestal	51	7.45
Af en toe	366	53.43
Glad nie	256	37.37
Geen inligting	7	1.02
TOTAAL	685	100.00

Vraag 37: In hoeverre voorligtingsperiodes dikwels vir ander doeleindes, bv. vir sport, konsertafrigting, ens. gebruik is.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Altyd	1	0.15
Meestal	9	1.31
Af en toe	263	38.39
Glad nie	402	58.69
Geen inligting	10	1.46
TOTAAL	685	100.00

Vraag 37 vervolg: Spesifiseer vir watter ander doeleindes die voorligtingsperiode gebruik is.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
1. Periode is nutteloos deur onderwyser en leerlinge gebruik - doen soms huiswerk	13	1.90
2. Periode gebruik vir afrigting vir konserte, volkspele, kunswedstryde	33	4.82
3. Gebruik vir sportafrigting	26	3.80
4. Gebruik vir kadette, soms het dogters dan voorligting	4	0.58
5. 'n Af-periode; klas het algemene sake, nie noodwendig oor voorligting nie, bespreek; „niksdoen"-periode.	14	2.04
6. Hoofsaaklik gebruik vir studie, huiswerk en ontspanning	97	14.16
7. Hoofsaaklik vir ander vakke gebruik	18	2.63
8. Nie van toepassing nie, respondente het gewoonlik periode vir voorligting gebruik	401	58.54
9. Geen inligting	79	11.53
TOTAAL	685	100.00

Vraag 38: In hoeverre die voorligteronderwyser die periodes ten volle vir voorligtingswerk gebruik het

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Altyd	269	39.27
Meestal	305	44.53
Af en toe	88	12.85
Glad nie	19	2.77
Geen inligting	4	0.58
TOTAAL	685	100.00

Vraag 39: In hoeverre die onderwyser die periode vir sy eie werk (ander as voorligting) gebruik het terwyl die leerlinge met enige iets anders besig was.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Altyd	9	1.31
Meestal	45	6.57
Af en toe	266	38.83
Glad nie	356	51.97
Geen inligting	9	1.31
TOTAAL	685	99.99

Vraag 40: In hoeverre daar geleentheid vir persoonlike onderhoude met die voorligteronderwyser geskep was.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Altyd	359	52.41
Meestal	147	21.46
Af en toe	134	19.56
Glad nie	37	5.40
Geen inligting	8	1.17
TOTAAL	685	100.00

Vraag 41: Die aantal onderhoude wat per jaar gevoer is.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
1. Geen voorsiening vir onderhoude	44	6.42
2. Een onderhoud per jaar	77	11.24
3. Twee onderhoude per jaar	43	6.28
4. Drie onderhoude per jaar	15	2.19
5. Vier onderhoude per jaar	8	1.17
6. Net wanneer verkies	495	72.26
7. Geen inligting	3	0.44
TOTAAL	685	100.00

Vraag 42: Besikbaarheid van spesiale tydskrifte en/of boeke i.v.m. voorligting en/of beroepskeuse.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Altyd	550	80.29
Meestal	84	12.26
Af en toe	37	5.40
Glad nie	9	1.31
Geen inligting	5	0.73
TOTAAL	685	99.99

Name van tydskrifte of boeke wat gebruik is¹⁰.

TYDSKRIFTE OF BOEKE	AANTAL RESPON= DENTE WAT DIT GEBRUIK HET	PERSENTASIE
1. My Loopbaan/My Career.	546	79.71
2. Boeke oor onderwys - ongespesifiseerd.	111	16.20
3. Prospektusse en Jaarboeke van kolleges en universi= teite	16	2.34
4. Beroepsboeke - ongespesi= fiseerd.	10	1.46
5. Tydskrifte - ongespesifi= seerd.	11	1.61
6. Voorligtingsboeke vir elke st. ongespesifiseerd.	302	44.09
7. „Beroepe vir die Suid- Afrikaanse Jeug” (Blykbaar: Swanepoel & de Villiers).	37	5.40
8. Geleenthede vir gegradueer= des (Blykbaar die uitgawe van Management Development Publishers)	142	20.73
9. Geleenthede vir Matriku= lante (Blykbaar dieselfde uitgewers as in nr.8 ge= noem.)	75	10.95
10. Kan nie onthou nie	28	4.10
11. Geen inligting	87	12.70

10. Geen totaal kan hier aangedui word nie omdat
respondente meer as een bron kon genoem het.

Vraag 43: Beoordeling van die waarde van die voorligtingsperiode deur respondente.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Genoegsame waarde	460	67.15
Min waarde	187	27.30
Geen waarde	36	5.26
Geen inligting	2	0.29
TOTAAL	685	100.00

Vraag 44: Regverdig die voorligtingsperiode sy bestaan op skool volgens u eerlike mening?

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Ja	379	55.33
In 'n mate	244	35.62
Glad nie	60	8.76
Geen inligting	2	0.29
TOTAAL	685	100.00

Vraag 45: Motivering vir antwoorde op vraag 44.

REDES AANGEVOER	AANTAL RESPON= DENTE WAT MIN OF MEER DIE= SELFDE REDE AANGEVOER HET	PERSEN= TASIE
1. Onderwysers en leerlinge bestee periode nie nuttig nie. Baiekeer is dit 'n „af” periode en leerlinge besluit self wat hulle wil doen.	178	25.99
2. Baie inligting oor beroepe en verskillende lewensake word verkry, Probleme word ook bespreek.	422	61.61
3. Voltooiing van aansoekvorms en voorligting oor hoe om aansoek te doen om 'n betrekking en/of toelating tot 'n kollege of universiteit.	3	0.44
4. Klasse is te groot sodat daar nie reg aan voorligting kan geskied nie, en dit is baie keer 'n „rus”-periode.	7	1.02
5. Strenger onderwysers sal vak regverdig. Baie onderwysers weet nie wat om te doen nie.	10	1.46
6. Tyd is meestal vir ander vakke gebruik.	1	0.25
7. Periode het geen voordeel nie. 'n Mens vind eers later uit oor beroepe.	4	0.58
8. Vir party leerlinge is dit noodsaaklik, vir ander nie.	32	4.67
9. Geen inligting.	28	4.19
TOTAAL	685	100.01

Vrae 46 tot 54 het betrekking op die onderwyskollege of die universiteit waar die respondent 'n student was tydens die voltooiing van die vraelys.

Vraag 46: Het u inrigting spesiale voorligtingsdienste?

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Ja	459	67.01
Nee	13	1.90
Weet nie	211	30.80
Geen inligting	2	0.29
TOTAAL	685	100.00

Vraag 47: Het u van hierdie dienste gebruik gemaak.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Ja	176	25.69
In 'n mate	161	23.50
Glad nie	293	42.77
Daar is nie so 'n diens nie	12	1.75
Geen inligting	43	6.28
TOTAAL	685	99.99

Vraag 48: Is u van mening dat die diens vir u van enige waarde was.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Ja	323	47.15
Nee	242	35.33
Geen inligting	120	17.52
TOTAAL	685	100.00

Vraag 49: Motivering vir antwoord op vraag 48

REDES AANGEVOER	AANTAL RESPONDENTE WAT ONGEVEER DIESELFDE REDE AANGEVOER HET	PERSENTASIE
1. Hierdie diens verskaf besonderhede oor kursusse en vakke.	222	32.41
2. Dié dienste help studente om die regte keuse te maak om sodoende nie tyd en geld te vermors nie (d.w.s. studietyd en studiegeld).	12	4.53
3. Dié dienste lei tot 'n goeie verstandhouding met die dosente.	12	1.75
4. Weet nie van so 'n diens nie.	27	3.94
5. Het reeds besluit oor 'n kursus en beroep en het nie van so 'n diens gebruik gemaak nie.	25	3.65
6. Het nie van die diens gebruik gemaak nie.	59	8.61
7. Studente kry wetenskaplike leiding van ervare persone wat ook toetse toepas.	13	1.90
8. Dienste beïnvloed kursuskeuse en gee meer sekerheid om 'n bepaalde rigting te kies (rigting is blykbaar 'n beroep).	40	5.84
9. Geen inligting.	256	37.37
TOTAAL	685	100.00

Vraag 50: Het voorligting aan u inrigting u kursuskeuse beïnvloed?

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Ja	89	12.99
In 'n mate	143	20.88
Glad nie	396	57.81
Geen inligting	57	8.32
TOTAAL	685	100.00

Vraag 51: Het voorligting aan u inrigting u beroepskeuse beïnvloed?

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Ja	100	14.60
Nee	521	76.06
Geen inligting	64	9.34
TOTAAL	685	100.00

Vraag 52: Sou u sê dat voorligtingsdienste aan 'n kollege of universiteit noodsaaklik is.

ANTWOORD	AANTAL	PERSENTASIE
Ja	638	93.14
Nee	25	3.65
Geen inligting	22	3.21
TOTAAL	685	100.00

Vraag 53: Motivering vir die antwoord op vraag 52.

REDES AANGEVOER	AANTAL RESPON= DENTE WAT ON= GEVEER DIE= SELFDE REDE AANGEVOER HET	PERSEN= TASIE
1. Deur die dienste word meer beson= derhede oor die inrigting verskaf.	47	6.86
2. Besonderhede oor vakke en kursus= keuse word deur hierdie dienste verkry.	177	25.84
3. Kursuskeuse en vakkeuse kan jou loopbaan beïnvloed en daarom is die diens noodsaaklik.	150	21.90
4. Tyd en geld word deur voorligting bespaar.	9	1.31
5. Baie probleme word opgelos.	50	7.30
6. Dit het geen waarde op hoërskool nie en dus ook nie op kollege en universiteit nie.	2	0.29
7. Twyfelagtigheid oor gekose rig= ting word uit die weg geruim.	81	11.82
8. Rond die finale besluit af.	8	1.17
9. Teen hierdie tyd is die keuse ge= maak en niks kan dit meer be= invloed nie.	13	1.90
10. Kry inligting wat help in latere lewe.	25	3.65
11. Voor- en nadele van sekere rig= tings word verkry.	3	0.44
12. So 'n diens is nie noodsaaklik nie, want ouers en ander mense help met keuse.	6	0.88
13. Bekwaamhede en talente word deur toetse bepaal.	7	1.02
14. Nie op skool gehad nie, nou ook nie.	12	1.75
15. Dit is 'n noodsaaklike diens.	20	2.92
16. Hierdeur kan 'n beter keuse gemaak word.	15	2.19
17. Dit moet op skool meer aandag kry.	2	0.29
18. Noodsaaklik om ouers te beïnvloed.	1	0.15
19. Noodsaaklik, want sprong tussen hoër= skool en universiteit is te groot.	6	0.88
20. Geen inligting.	51	7.45
TOTAAL	685	100.01

Vraag 54: Voorstelle van respondente i.v.m. die funksionering van voorligtingsdienste aan universiteite en kolleges.

VOORSTELLE	AANTAL RESPON- DENTE WAT MIN OF MEER DIE= SELFDE VOOR= STEL GEMAAK HET	PERSEN= TASIE
1. Studente moet spesifieke voorlig- tingslesings kry.	26	3.80
2. Besonderhede moet oor inrigting gegee word - 'n inligtingsburo	5	0.73
3. Besonderhede moet oor kursusse en vakke gegee word.	3	0.44
4. Eerstejaars moet meer en besondere aandag kry.	12	1.75
5. Persoonlike onderhoude moet gereël word.	7	1.02
6. Inligting moet nie te vinnig gegee word nie en dit moet duidelik ver= staanbaar wees.	1	0.15
7. Inrigting moet vroeër vir eerste= jaars begin en alle aandag moet aan voorligting gegee word.	6	0.88
8. Diens moet studente meer help.	9	1.31
9. Diens moet interessanter gemaak word - films en praatjies.	2	0.29
10. Spesiale voorligtingsdiens moet altyd tot beskikking van studente wees en genoegsame personeel en tyd vir individuele aandag moet voorsien word.	47	6.86
11. Daar kan nooit genoegsame voor= ligtingsdienste wees nie.	8	1.17
12. Sielkundige toetse vir die bepaling van aanleg en belangstelling tesame met sielkundige diens moet altyd tot beskikking van studente wees.	42	6.14
13. Die dienste moet reeds op skool wees en deur die universiteit voortgesit word.	7	1.02
14. 'n Voogstelsel moet ingevoer word, en studente moet voorligting in samewerking met voog ontvang.	10	1.46

(vervolg)

Vraag 54 vervolg

VOORSTELLE	AANTAL RESPON= DENTE WAT MIN OF MEER DIE= SELFDE VOOR= STEL GEMAAK HET.	PERSEN= TASIE
15. Die diens is goed soos dit gevind is.	44	6.42
16. Die diens is nie noodsaaklik nie.	1	0.15
17. Nee. Kan geen voorstelle maak nie.	137	20.00
18. Geen inligting	318	46.43
TOTAAL	685	100.02

TRANSVAALSE
ONDERWYSDEPARTEMENT

Posbus 432, PRETORIA

11 Julie 1962

TRANSVAAL
EDUCATION DEPARTMENT

P.O. Box 432, PRETORIA

11th July, 1962

Hierdie omsendbrief moet aan die personeel beskikbaar gestel word en 'n afskrif van elke omsendbrief, deur elke lid van die personeel geparafeer moet vir naslaandoeleindes in die skool gehou word.

This Circular must be made available to the staff and a copy of every circular initialled by every member must be kept in the school for reference purposes.

OMSENDBRIEF NO. 62 VAN 1962

CIRCULAR MINUTE NO. 62 OF 1962

Aan: INSPEKTEURS VAN ONDERWYS
HOOF, SIELKUNDIGE EN
VOORLIGTINGSDIENS
HOOFDE VAN MIDDELBARE SKOLE
SEKRETARISSE VAN BEHEERRADE
SKOOLRAADSEKRETARISSE

To: INSPECTORS OF EDUCATION
HEAD, PSYCHOLOGICAL AND
GUIDANCE SERVICE
PRINCIPALS OF SECONDARY SCHOOLS
SECRETARIES OF GOVERNING BODIES
SCHOOL BOARD SECRETARIES

POSTE VAN VOORLIGTERONDERWYSERS

POSTS OF GUIDANCE TEACHERS

Alle vorige voorskrifte in verband met voorligteronderwysers word hiermee ingetrek en deur die volgende vervang:-

All previous instructions in connection with guidance teachers are withdrawn and substituted by the following:-

DEEL IPART I

1. Ten einde voorligting tot sy reg te laat kom word een addisionele pos buite die raamwerk van die personeelvoorsieningskaal aan elke hoër- en klas II-skool toegeken.
2. Elke klas, vanaf die aanpassingsklas tot en met die st. X klasse, moet EEN periode Voorligting per week ontvang. Hierbenewens moet daar voorsiening gemaak word vir periodes vir onderhoude wat nie minder as een kwart en nie meer as een derde van die totale getal klasperiodes per week in beslag sal neem nie, bv. indien

1. In order to do justice to guidance one additional post outside the framework of the staffing scale will be allocated to each high and class II school.
2. Each class, from the adaptation class to and including the Std. X class, must receive ONE Guidance period per week. In addition, provision must be made for periods for interviews occupying not less than one quarter and not more than one half of the total number of class periods per week, e.g. if the

die getal klasperiodes 24 per week is dan moet daar nie meer as 8 en nie minder as 6 periodes per week aan onderhoude bestee word nie. Die totale getal periodes vir Voorligting sal dan nie meer as 32 en nie minder as 30 periodes per week wees nie. Noukeurige verslag moet van sulke onderhoude bygehou word.

Voorligtingswerk moet nie aan slegs een onderwyser toevertrou word nie as dit meebring dat hy voltyds daarmee besig sal wees. Dit is belangrik dat die voorligteronderwyser nie kontak met die leerlinge onder gewone klaskamer omstandighede of met sy vak moet verloor nie. Die volgende beperking geld egter:-

- (a) Skole met 'n inskrywing tot 749 leerlinge mag Voorligting (klaswerk sowel as onderhoude) aan nie meer as twee onderwysers toevertrou nie.
- (b) Skole met 'n inskrywing van 750 - 999 leerlinge mag Voorligting (klaswerk sowel as onderhoude) aan nie meer as drie onderwysers toevertrou nie.
- (c) Skole met 'n inskrywing van 1000+ leerlinge mag Voorligting (klaswerk sowel as onderhoude) aan nie meer as vier onderwysers toevertrou nie.

Wanneer 'n skool gebruik wil maak van dié addisionele pos moet die skoolhoof op die gebruikelike wyse (Omsendbrief No. 85 van 1961) die Department nader ten einde goedkeuring vir die instelling en vuling van die pos te kry.

number of class periods per week is 24, then not more than 8 and not less than 6 periods per week must be allocated to interviews. The total time for Guidance will thus be not more than 32 and not less than 30 periods per week. Accurate records should be kept of such interviews.

- 3. Guidance work must not be entrusted to one teacher only if this means that he will be occupied full-time with that subject. It is important that the guidance teacher shall not lose contact with the pupils under usual classroom conditions or with his subject. The following restrictions will, however, apply:-

- (a) Schools with an enrolment up to 749 pupils may entrust Guidance (classwork as well as interviews) to not more than two teachers.
- (b) Schools with an enrolment of from 750 - 999 pupils may entrust Guidance (classwork as well as interviews) not more than three teachers.
- (c) Schools with an enrolment of 1000+ pupils may entrust Guidance (classwork as well as interviews) to not more than four teachers.

- 4. When a school wishes to make use of this additional post the school principal must in the usual manner (Circular Minute No. 85 of 1961) approach the Department in order to obtain approval for the establishment and filling of the post.

Die poste mag geadverteer word. Dit is nie nodig dat Voorligting as 'n vereiste in die advertensie gestel word wanneer skole reeds bevredigende reëlings kon tref om Voorligting tot sy reg te laat kom nie.

Sekonderings in die poste sal in uitsonderlike gevalle toelaatbaar wees, maar hoofde en vise-hoofde sal nie vir sekondering oorweeg word nie.

Die dienste van onderwysers wat by die aflospersoneel diens doen, mag ook gebruik word.

(a) Die Departement verwag dat die gemiddelde tyd wat aan vryperiodes toegestaan word ongeveer 3 uur per onderwyser per week sal wees.

(b) Indien daar 'n gemiddelde van meer as 3 uur per assistent toegestaan word as gevolg van 'n tekort aan klaskamerakkommodasie waardeur daar klasse gevorm moet word groter as die gewone, kan die hoof nogtans aansoek doen om die addisionele pos maar moet sy saak duidelik motiveer. Hierdie aansoek sal deur bemiddelling van die kringinspekteur voorgelê moet word met sy aanbeveling aangeheg.

DEEL II

DE VERANTWOORDELIKHEDE VAN DIE VOORLIGTERONDERWYSER

Die eerste verantwoordelikheid van die voorligteronderwyser is groepwerk in ooreenstemming met die leergang. Hiervoor is nodig intensiewe voorbereiding die bybring van die nodige hulpmiddele, en leesstof. (Kyk ook par. 16(b).)

5. The posts may be advertised. It is not necessary that Guidance be made a requirement in the advertisement when schools have already been able to make satisfactory arrangements for Guidance.

6. Secondments to the posts will be considered in exceptional cases, but principals and vice-principals will not be considered for secondment.

7. The services of teachers who are on the relieving staff may also be used.

8. (a) The Department expects that the average time allowed for free periods will be approximately 3 hours a week for each teacher.

(b) If an average of more than 3 hours per assistant is granted because of a shortage of classroom accommodation as a result of which classes larger than usual must be formed, the principal can still apply for the additional post but must motivate his case clearly. This application must be submitted through the circuit inspector with his recommendation.

PART II

THE RESPONSIBILITIES OF THE GUIDANCE TEACHER

9. The first responsibility of the guidance teacher is group work in accordance with the syllabus. For this intensive preparation is required as well as the necessary teaching aids and reading matter. (See also par. 16(b).)

Die reëling van onderhoude met leerlinge en ouers waardeer individuele voorligting gegee word met betrekking tot die keuse van die geskikste kursus, beroepskeuse en persoonlike probleme. Ten einde 'n individuele onderhoud met 'n kind of ouers te kan voer, moet die voorligteronderwyser 'n deeglike studie maak van die kind se vermoë, aanleg en belangstelling. Met betrekking tot beroepsvoorligting is 'n grondige studie van die voltooid T.O.D. 78 vraelys noodsaaklik. (kyk ook par. 13.)

Elke skool behoort 'n vasgestelde prosedure te hê waarvolgens swak presteerders, emosioneel versteurdes, gedragsafwykendes en liggaamlik gestremdes onder die aandag van die voorligteronderwyser gebring kan word. Nadat die voorligteronderwyser die geval in al sy aspekte bestudeer het, besluit hy om die geval self te hanteer óf die hulp in te roep van die hoof van die skool, die koshuisvader, die geneeskundige, die predikant, die Departement se Voorligtingsdiens, die besoekende onderwyser of die departementele sielkundige. Die beheer en toesig oor so 'n stelsel en die opvolging en nasorg van verwysde gevalle is 'n uiters verantwoordelike taak.

Na die mate wat goedgekeurde sielkundige en skolastiese toetse soos intelligensie-, aanleg- en belangstellings-toetse ens. aan skole beskikbaar gestel word, sal dit die taak en die verantwoordelikheid van die voorligteronderwyser wees om die werk te administreer. Hy sal derhalwe homself moet instudeer in die afneem, verwerking en interpretasie van die toetse en die toetsresultate, so dat hy ook die amptelike gesertifiseerde toetsers van die skool sal wees.

10. A further responsibility of the guidance teacher is the arranging of interviews with pupils and parents through which personal guidance is given regarding the choice of the most suitable course, the choice of a career, as well as dealing with personal problems. In order to be able to hold a personal interview with a child or with parents, the guidance teacher must make a thorough study of the child's ability, talents and interests. With a view to vocational guidance a careful study of the completed T.E.D. 78 questionnaire is essential. (See also par. 13.)

11. Every school should have a fixed procedure whereby pupils whose achievements are poor or who are emotionally disturbed or behaviourally or physically handicapped, can be brought to the attention of the guidance teacher. After the guidance teacher has made a study of all the aspects of the case, he should decide to handle the case himself or to call in the help of the principal of the school, the house master, the doctor, the minister of religion, the Guidance Service of the Department, the visiting teacher or the departmental psychologist. Control and supervision of such a system and the following up and after-care of referred cases are most important tasks.

12. As approved psychological and scholastic tests such as intelligence, aptitude and interest tests etc. are made available to schools, it will be the task and responsibility of the guidance teacher to apply these tests. He will, therefore, have to make a study of how to apply the tests and how to work out and interpret the test results so that he will also be the school's officially certified tester.

5. Dit is noodsaaklik dat daar in elke skool besonderhede aangaande elke middelbare leerling bygehou word. Sodanige besonderhede kan as 'n aanhangsel by die Ed.Lab. 1-kaart aangeheg of, indien verkies, in individuele lêers gehou word. Dit kan sulke sake soos deelname aan verenigings, leerlingraadwerksaamhede en sportaktiwiteite, besondere prestasies, gesondheid, gedragsprobleme, gesinsomstandighede, voltooide vraelyste, ens. omvat. Dit spreek vanself dat die omvang waarop daar besluit word, die mate van medewerking wat van klasonderwysers verkry moet word, sal bepaal. Die organisasie en versorging daarvan is egter die taak van die voorligteronderwyser. Die gegewens sal gebruik word vir:

- (a) voorbereiding vir 'n individuele onderhoud,
- (b) voltooiing van items IV, VIII en IX op die Ed. Lab.-kaart,
- (c) voltooiing van vertroulike verslae oor leerlinge,
- (d) opstel en kontrole van getuigskrifte aan leerlinge,
- (e) voltooiing van aansoeke om toelating tot onderwyskolleges, ens.

6. In samewerking met die Skoolreisdiens moet inligtingsbesoeke wat in verband met beroepstudie staan, deur die voorligteronderwyser georganiseer word.

7. Daar sal heelwat gevalle wees waar voorligtingswerk doeltreffender gemaak kan word deur regstreekse verbinding te soek met die gesinne waaruit leerlinge kom. Besoeke by leerlinge se ouerhuise sal dus ook 'n belangrike onderdeel van die voorligteronderwyser se werksaamhede moet vorm.

13. It is essential that a record be kept in each school of particulars regarding every secondary pupil. Such particulars may be attached to the Ed. Lab. 1 Card as an annexure or, if preferred, be kept in individual files. The record may include matters such as participation in extra-mural activities, pupil committees and sports activities, special achievements, health, behaviour problems, family circumstances, completed questionnaires, etc. It stands to reason that the information to be collected will determine the extent to which the co-operation of the class teachers will be required. The organisation of this work is, however, the task of the guidance teacher. The information will be used for:

- (a) preparation for personal interviews,
- (b) completion of items IV, VIII and IX on the Ed.Lab. Card,
- (c) completion of confidential reports on pupils,
- (d) preparation and control of testimonials for pupils,
- (e) completion of applications for admission to colleges of education, etc.

14. Visits in connection with vocational study should be organised by the guidance teacher in co-operation with the School Journeys Service.

15. There are many cases where guidance can be made more effective by seeking direct contact with the pupils' parents. Visits to the homes of pupils will therefore also constitute an important part of the activities of the guidance teacher.

(a) Die versameling van leesstof, die bybring van materiaal en die deeglike organisasie daarvan sodat dit doeltreffend deur die leerlinge benut kan word, is 'n noodsaaklikheid. As rekening gehou word met die gedurige wysiginge met betrekking tot beurstoekennings, studievereistes, diensvoorwaardes, ens. dan is dit duidelik dat dit 'n taak van aanhoudende studie en opvolging is.

(b) In samewerking met die bibliotekaris moet alle geskikte boeke wat op Voorligting betrekking het, aangeskaf word. Van hierdie boeke sal 'n noukeurige studie deur die voorligteronderwyser gemaak moet word, sodat hy indekskaartjies kan saamstel waarop die onderwerp, die naam van die boek en die bladsy waarop die onderwerp verskyn, aangedui word. Dit is nodig om aan leerlinge die geleentheid te gee om self te lees oor sake, self 'n kort praatjie uit te werk oor 'n bepaalde onderwerp in verband met Voorligting. Sodoende word die groepwerk gestimuleer en groepbesprekings is leersaam en onderhoudend.

Ten einde op hoogte te bly met alle vertakkinge van leerlingbedrywighede moet die voorligteronderwyser lewendig belangstel in:

- (a) die buitemuurse bedrywighede van die skool,
- (b) nuttige vryetydsbesteding,
- (c) leerlinge wat skolasties swak presteer en die druipelelinge,
- (d) die wydvertakte moontlikhede wat 'n goed georganiseerde gedifferensieerde onderwysbeleid aan leerlinge van allerlei aard en aanleg bied.

16. (a) It is necessary to collect reading matter, keep material up to date and make arrangements so that pupils can make effective use of this. Since the frequent changes regarding bursary allocations, study requirements, conditions of service, etc. must be noted, it is obvious that the guidance teacher should keep up to date with these changes.

(b) All suitable books concerned with Guidance must be acquired in co-operation with the librarian. A close study will have to be made of these books in order to be able to compile index cards indicating the subject, name of the book and the page on which a topic appears. It is necessary to offer pupils the opportunity of independent reading and to prepare a short talk on a specific topic in connection with Guidance. This will stimulate group work and group discussions which are both informative and entertaining.

17. In order to be well informed about the activities of the pupils, the guidance teacher must take a lively interest in:

- (a) the extra-mural activities of the school,
- (b) proper use of leisure time,
- (c) pupils with poor scholastic achievement and those who fail,
- (d) the many possibilities offered by a well organised differentiated education policy to pupils of different dispositions and abilities.

8. Die funksie van die skool is tweeledig t.w. onderwys wat bepaaldelik die oordrag van kennis ge-oog en opvoedings wat bepaaldelik hulpverlening aan die ontwikkeling van die persoonlikheid tot die van 'n karaktervolle mens beoog. Hierdie opvoeding as hulpverlening is by uitstek die taak van die voorligteronderwyser. Om hierdie rede behoort die voorligteronderwyser 'n senior personeellid te wees met goeie ondervinding in die hantering van kinders. Die suksesvolle vakonderwyser wat as senior personeellid daarin slaag om voorligting aan sy doel te laat beantwoord sal 'n kostelike bydrae tot die opvoeding van ons jeug kan lewer en vir hom/haar hoë aansien onder leerlinge sowel as ouers laat verwerf.

DEEL III

9. Die Departementele Voorligters sal tydens besoeke aan skole verslag doen oor die werk in Voorligting gedoen.
10. Wanneer inspeksies by skole uitgevoer word, sal in besonder daarop gelet word of Voorligting doeltreffend tot sy reg kom.

18. The school has a dual function, viz. to provide the necessary knowledge and to develop the personality so that the individual becomes a person of strong character. This second part of education is essentially the task of the guidance teacher. For this reason the guidance teacher should be a senior member of the staff who has had long experience in the handling of children. The successful subject teacher who, as a senior member of the staff, succeeds in making guidance serve its purpose will make a valuable contribution to the education of our youth and will acquire considerable respect amongst pupils as well as their parents.

PART III

19. When visiting schools the Departmental Guidance Officers will report on the work done in Guidance.
20. When inspections are carried out at schools, particular attention will be given to the teaching of Guidance.

SIELKUNDIGE EN VOORLICHTINGSDIENS.

VRAELYS AAN SKOOLVERLATERE.

(Moet deur leerlinge self ingevul word.)

HIERDIE INLICHTING IS BAIE STRENG VERTROULIK.

Beantwoord die volgende vrae so goed en eerlik as jy kan. Dit sal ons help om jou die beste raad te gee.

A.—VRAE OOR JOU.

1. Jou van _____
2. Jou voorname _____
3. Jou standerd _____ Jou kursus (bv. st. 8, 10 of 10*) _____
4. Jou skool se naam _____
5. Vandag se datum _____
6. Jou geboortedatum _____

B.—SKOOLVAKKE.

1. Skryf die drie vakke waarvan jy die meeste hou in orde van voorkeur neer:—
 - (a) _____
 - (b) _____
 - (c) _____
2. Skryf die vakke waarvan jy nie hou nie hier neer (indien enige) _____

C.—STUDIE EIENSKAPPE.

Trek 'n kring om een van die syfers by die onderstaande vyf eienskappe wat jou sal beskryf soos jy jou ken:—

5 = Uitstekend	4 = Baie goed.
3 = Gemiddeld.	2 = Onder gemiddeld.
1 = Swak.	

1. *Begripsvermoë*, d.w.s. hoe goed jy verstaan as iets ingewikkelds aan jou in die klas verduidelik word. (5 4 3 2 1)
2. *Geheue*, d.w.s. hoe goed jy onthou wat jy gedoen of geleer het. (5 4 3 2 1)
3. *Oplettendheid*, d.w.s. hoe goed jy gewoonlik in die klas oplet. (5 4 3 2 1)
4. *Konsentrasievermoë*, d.w.s. hoe goed jy kan volhou met dieselfde soort skoolwerk sonder om moeg te word daarvoor. (5 4 3 2 1)
5. *Deelname aan klasbesprekings*, d.w.s. of jy gereeld aan besprekings in die klas deelneem. (5 4 3 2 1)

D.—TOEKOMSPLANNE.

1. Na watter standerd gaan jy die hoërskool verlaat? _____
2. Hoe ver wil jou ouers hê moet jy leer? _____
3. As jy verder as die standerd onder 1 genoem, gaan leer—
 - (a) Aan watter inrigting gaan jy leer (bv. Tegniese Kollege, Universiteit of Onderwyskollege)? _____
 - (b) waar? _____
 - (c) watter kursus gaan jy volg? _____
 - (d) watter vakke gaan jy leer? _____
4. Wie gaan jou studiegelde betaal? Onderstreep: Ouers, voorgede, familielid, beurse, leningsdeeltydse werk.

E.—HUISLIKE LEWE.

1. Jou huidige huisadres _____
2. Waar is jy nou tuis? _____
3. Waar het jy groot geword? (Noem plekke) _____

3. Watter beroep wil jou ouers hê moet jy volg?

4. (a) Neem aan dat jy die volgende 14 beroepe moet oorweeg. Skryf in orde van voorkeur die syfers 1, 2 en 3 langs die drie beroepe waarvan jy die meeste hou, en 12, 13 en 14 langs die drie waarvan jy die minste hou ongeag of dit 'n beroep is wat gewoonlik deur 'n man of 'n vrou beoefen word:—

_____ Joernalis.	_____ Ingenieur.
_____ Argitek.	_____ Veearts.
_____ Bibliotekaris.	_____ Prokureur.
_____ Kunstenaar.	_____ Offisier.
_____ Musikus.	_____ Sosiale werker.
_____ Onderwyser.	_____ Wetenskaplike navorser.
_____ Rekenmeester.	_____ Sekretaris.

(b) Doen nou dieselfde met die volgende beroepe:—

_____ Boekhouer.	_____ Korrespondensieklerk.
_____ Modeontwerper.	_____ Werktuigkundige.
_____ Masjinis.	_____ Toneelspeler.
_____ Seeman.	_____ Vee inspekteur.
_____ Tuinier.	_____ Laboratoriumassistent.
_____ Verpleër.	_____ Polisie offisier.
_____ Kopieleser.	_____ Verkoper.

H.—PERSOONLIKHEID.

(a) *Persoonlike optrede.*—Wees hier ook baie eerlik. Trek 'n kring om een van die syfers wat jou sal beskryf soos jy jouself ken.

5 = Uitstekend. 4 = Baie goed.
3 = Gemiddeld. 2 = Onder gemiddeld.
1 = Swak.

1. **Sosialiteit.**—Ek verkeer graag en maklik met mense; ek neem graag aan sosiale funksies of geselskap deel. (5 4 3 2 1)
2. **Aanpassing.**—Ek skik my maklik na omstandighede; pas maklik aan by nuwe omstandighede. (5 4 3 2 1)
3. **Inisiatief.**—Ek begin iets uit eie beweging; ek is oorspronklik; ek wag nie altyd dat ek eers voorgesê of voorgedaan word nie. (5 4 3 2 1)
4. **Selfvertroue.**—Ek vra maklik vrae in die klas; ek tree maklik voor mense op. (5 4 3 2 1)
5. **Pligsbesef.**—Ek doen gereeld my huiswerk sonder om daarop gewys te word; ek probeer altyd my beste lewer. (5 4 3 2 1)
6. **Volharding.**—Wat ek aanpak maak ek klaar; moeilikhede laat my nie sommer tou opgooi nie. (5 4 3 2 1)
7. **Netheid.**—Ek is netjies op my persoon, in my slaapkamer, in my klas- en huiswerk. (5 4 3 2 1)
8. **Gemanierdheid.**—Tuis, op skool, in die koshuis, op straat, in voertuie is ek beleefd. (5 4 3 2 1)
9. **Betroubaarheid.**—Mense kan op my woord en daade reken; ek probeer alles getrou doen. (5 4 3 2 1)
10. **Stiptheid.**—Ek is meesal betyds op skool, betyds tuis; ek lewer my werk betyds in. (5 4 3 2 1)
11. **Geraardheid.**—Ek is gewoonlik geduldig, hulpvaardig, simpatiek. (5 4 3 2 1)
12. **Onafhanklikheid.**—Ek soek nie altyd ander se hulp nie; ek probeer op my eie voete staan. (5 4 3 2 1)
13. **Respek.**—Ek respekteer my ouers, onderwysers, mense, ander se eiendom, my naam, my skool. (5 4 3 2 1)
14. **Eerlikheid.**—Ek praat die waarheid, ek is eerlik in my werk. (5 4 3 2 1)
15. **Gesondheid.**—Ek is meesal vry van hoof-, maag-, oor-, oog-, neus-, mond en longkwale. (5 4 3 2 1)
16. **Liggaamlike gebreke.**—Ek is vry van gesigs-, gehoor-, spraak-, been- en spiergebreke. (5 4 3 2 1)
17. **Studiegewoontes.**—Ek doen my huiswerk gereeld; gaan my aantekeninge en lesse planmatig na. (5 4 3 2 1)

BIBLIOGRAFIE1. BOEKE

1. Anastasi, A. & Foley, J.P. Differential psychology. New York, Macmillan, 1958.
2. Bekker, L.C. Die nuwe leergang vir voorligting in die sekondêre skole. (In TOD Vakansie-kursus in Voorligting. Lesings gelewer tydens die kursus, Oktober 1958. Pretoria, TOD, 1959.)
3. Berdie, R.F. e.a. Testing in guidance and counseling. New York, McGraw-Hill, 1963.
4. Best, J.W. Research in education. New York, Prentice-Hall, 1959.
5. Brewer, J.M. History of vocational guidance: origins and early development. London, Harper, 1942.
6. Blum, M.L. & Balinsky, B. Counseling and Psychology: vocational psychology and its relation to educational and personal counseling. Englewood Cliffs, Prentice-Hall, 1957.
7. Booyesen, F.C. 'n Ondersoek na 'n pedagogies-verantwoorde stelsel van loopbaanstudie deur leerlinge - 'n studie in beroepsoriëntering. Pretoria, Universiteit, 1965. (Opvoedkundige studies. Werkgemeenskap ter bevordering van die Pedagogiek. Universiteit van Pretoria, nr.56.)
8. Campbell, M.E. (red.) White House Conference on Child Health and Protection. Vocational guidance. Report of the Sub-Committee on Vocational guidance. New York, Century, 1932.
9. Chapanis, A. Research techniques in human engineering. Baltimore, John Hopkins Press, 1965.
10. Cilliers, S.P. Maatskaplike navorsing: metodologie, prosedures, tegnieke. Stellenbosch, Kosmo, 1965.
11. Cornell, F.G. Sampling methods. (In Harris, C.W. (red.) Encyclopedia of educational research. New York, Macmillan, 1960.)
12. Crawford, M. & Tindall, A., (red.). Geleenthede vir matrikulante. Johannesburg, Management Development Publishers, 1966.

13. Crawford, M. & Tindall, A., (red.). Geleentehede vir gegradueerdes in Suid-Afrika. Johannesburg, Management Development Publishers, 1966.
14. Crawford, M. & Tindall, A., (red.). Geleentehede vir militêre kwekelinge. Johannesburg, Management Development Publishers, 1966.
15. De Vleeschauwer, H.J. Handleiding by die wetenskaplike tegniek. Johannesburg, Voortrekkerpers, 1960.
16. Edwards, A.L. Techniques of attitude scale construction. New York, Appleton-Century Crofts, 1957.
17. Findley, W.G. Student personnel work - elementary and secondary. (In Harris, C.W., (red.) Encyclopedia of educational research. New York, Macmillan, 1960.)
18. Garbers, J.G. Beroepsbepaling pedagogies benader. Ontwikkelingsaspekte, probleem en hulp op weg na (beroeps)volwassenheid. Amsterdam, Meulenhoff, 1961. (Serie Verdiept Inzicht, no.16.)
19. Good, C.V. How to do research in education. A handbook for the graduate student, research worker and public school investigator. Baltimore, Warwick & York, 1929.
20. Good, C.V. Introduction to educational research. Methodology of design in the behavioral and social sciences (2nd ed.). New York, Appleton-Century-Crofts, 1963.
21. Good, C.V. & Scates, D.E. Methods of research: educational, psychological and sociological. New York, Appleton-Century-Crofts, 1954.
22. Gouws, D.J. Die akademiese vordering en aanpassing van eerstejaaruniversiteitstudente. Pretoria, Van Schaik, 1961.
23. Groenewald, A.J. 'n Handleiding in beroepsvoorgeligting. Johannesburg, Impala Opvoedkundige Diens, 1952.
24. Groenewald, C.J. Leerling en loopbaan: die pedo-terapeutiese aspek van beroepsoriëntering. Johannesburg Voortrekkerpers, 1963.
25. Holland, J.L. The psychology of vocational choice: a theory of personality types and model environments. Massachusetts, Blaisdell, 1966.

26. Hoppock, R. Occupational information: where to get it and how to use it in counseling and teaching (2nd ed.). New York, McGraw-Hill, 1963.
27. Humphreys, J.A. & Traxler, A.E. Guidance services. Chicago, Science Research Associates, 1954.
28. Johnston, E.G., e.a. The role of the teacher in guidance. Englewood Cliffs, Prentice-Hall, 1959.
29. Joubert, C.J. Beroepskeuse as verantwoordelike en verantwoordbare keuse - 'n studie in beroepsoriëntering. Pretoria, HAUM, 1964. (Opvoedkundige monografieë. Werkgemeenskap ter bevordering van die Pedagogiek, Universiteit van Pretoria, nr.9.)
30. Landman, W.A. 'n Antropologies-pedagogiese beskouing van beroepsoriëntering met spesiale verwysing na die persoonologies-etiese. Pretoria, HAUM, 1961. (Opvoedkundige monografieë. Werkgemeenskap ter bevordering van die Pedagogiek. Universiteit van Pretoria, nr.5.)
31. Langeveld, M.J. Some considerations on the ethics of guidance. (In Year book of education, v.3, 1955. London, Evans, 1955.)
32. Lee, J.M. & Pallone, N.J. Guidance and counseling in schools: foundations and processes. New York, McGraw-Hill, 1966.
33. Marais, D.B. Opbou van 'n beroepsbiblioteek en uitgee van 'n beroepstydskrif. (In Departement van Arbeid. Jeugwerkverskaffingsafdeling. Beroepsvoorligting: opsomming van lesings aan beroepsvoorligters van die Departement van Arbeid. Pretoria, Die Departement, 1949.)
34. Miller, C.H. Foundations of guidance. New York, Harper and Row, 1961.
35. Mouly, C.J. The science of educational research. New York, American Book Co., 1963.
36. Nel, B.F. & Sonnekus, M.C.H. Beroepsleiding in die middelbare skool in Suid-Afrika. Pretoria, HAUM, 1959. (Opvoedkundige monografieë. Werkgemeenskap ter bevordering van die pedagogiek. Universiteit van Pretoria, nr.1.)
37. Orkin, L.E. Historical survey of juvenile employment activities in the Union of South Africa. (In Departement van Arbeid. Jeugwerkverskaffingsafdeling. Beroepsvoorligting: opsomming van lesings aan beroepsvoorligters van die Departement van Arbeid. Pretoria, Die Departement, 1949.)

38. Prinsloo, M.J. Beroepskeusevoorligting deur skool en jeugraad. Johannesburg, T.O. Diensburo, 1933.
39. Payne, S.L. The art of asking questions. Princeton, University Press, 1951.
40. Sanderson, H. Basic concepts in vocational guidance. New York, McGraw-Hill, 1958.
41. Scott, W.A. & Wertheimer, M. Introduction to psychological research. New York, Wiley, 1962.
42. Smith, G.E. Principles and practices of the guidance program. New York, Macmillan, 1951.
43. Stefflre, B. Theories of counseling. New York, McGraw-Hill, 1965.
44. Stoops, E. & Wahlquist, G. Principles and practices in guidance. New York, McGraw-Hill, 1958.
45. Strang, Ruth. Counseling techniques in college and secondary school (rev. ed.). New York, Harper, 1949.
46. Strang, Ruth. Various concepts of guidance. (In Year book of Education, v.3, 1955. London, Evans, 1955.)
47. Super, D.E. & Crites, J.O. Appraising vocational fitness by means of psychological tests (rev. ed.) New York, Harper & Row, 1962.
48. Swanepoel, F. & De Villiers, J.F. van K. Beroepe vir die Suid-Afrikaanse jeug: 'n alfabetiese gids, Johannesburg, Nasionale Boekhandel, 1960.
49. Taute, B. & Jansen van Rensburg, J.A. Navorsing van skoolprobleme. Kaapstad, Unie-Volkspers, 1942.
50. Travers, R.M.W. An introduction to educational research (2nd ed.). London, Macmillan, 1965.
51. Van Dalen, D.B. & Meyer, W.J. Understanding educational research: an introduction. New York, McGraw-Hill, 1962.
52. Van Niekerk, J.F. Skoolvoorligting - teorie en praktyk. Stellenbosch, Universiteitsuitgewers, 1967.
53. Van Wyk, A.H. du P. Openingstoespraak. (In TOD Vakansiekursus in voorligting. Lesings gelewer tydens die kursus, Oktober 1958. Pretoria, TOD, 1959).

54. Venter, A.J. Die gesinsituasie as beroepsoriënteringsituasie. Pretoria, Universiteit, 1963. (Opvoedkundige studies. Werkgemeenskap ter bevordering van die Pedagogiek. Universiteit van Pretoria, nr.39.)
55. Venter, W.H. Die sisteem van beroepsvoorligting aan jeugdige werksoekers. (In Departement van Arbeid. Jeugverskaffingsafdeling. Beroepsvoorligting: opsomming van lesings aan beroepsvoorligters van die Departement van Arbeid. Pretoria, Departement van Arbeid, 1949.)
56. Venter, W.H. Pligte van beroepsvoorligters in die Departement van Arbeid en algemene opsomming van werksaamhede. (In Departement van Arbeid. Jeugwerkverskaffingsafdeling. Beroepsvoorligting: opsomming van lesings aan beroepsvoorligters van die Departement van Arbeid. Pretoria, Departement van Arbeid, 1949.)
57. Williamson, E.G. Vocational counseling: some historical, philosophical and theoretical perspectives. New York, McGraw-Hill, 1965.
58. Withley, S.B. Survey research methods. (In Harris, C.W., (red.) Encyclopedia of educational research (3rd. ed.) New York, Macmillan, 1960.)

II. TYDSKRIFARTIKELS

1. Avenant, T.J. Die sielkundige in diens van die Departement van Arbeid. My Loopbaan, 3: 209, Aug. 1964.
2. Bekker, L.C. My Loopbaan sedert republiekwording. My Loopbaan, 2: 103-107, Mei 1966.
3. Benson, L.L. en Toupin, H. Counseling for career development through distributive education, Business education forum, 16: 10-12, April 1962.
4. Dugan, W.E. School counselor's role in vocational guidance. American vocational journal, 40: 36, Febr. 1965.
5. Groenewald, J.C. Sielkundige- en voorligtingsdiens. Onderwysbulletin, 2: 100, Junie 1962; 4: 220, Des. 1962; 2: 100, Julie 1963.
6. Groenewald, J.C. Die voogonderwyser. Onderwysbulletin, 1: 1, Maart 1963.

7. Kinnane, J.F. & Bannon, S.M.M. Perceived parental influence and work-value orientation. Personnel and guidance journal, 43: 273, 9, Nov. 1964.
8. Super, D.E. Transition from vocational guidance to counseling psychology. Journal of counseling psychology, 1: 3, 1955.
9. Van Rensburg, N.J.J. Beroepsdienste van die Departement van Arbeid. My Loopbaan, 1: 1-2, Febr. 1962.
10. Warman, R.E. The counseling role of college and university counseling centers. Journal of counseling psychology, 3: 231 - 238, 1961.

III ONGEPUBLISEERDE WERKE

1. Esterhuysen, C.H. Die ontstaan en ontwikkeling van die sielkundige en voorligtingsdiens. Ongepubliseerde memorandum, Pretoria, TOD, 1968.

IV AMPTELIKE PUBLIKASIES VAN DIE TRANSVAALSE ONDERWYSDEPARTEMENT

1. TOD Organisasie en funksies van die departement en lys van skole en veldamptenare. Pretoria, TOD, 1964.
2. TOD Praktiese probleme i.v.m. beroepsvoorligting. Lesings deur onderwysvoorligters e.a. Maart 1951. Pretoria, TOD, 1951.
3. TOD Sielkundige en voorligtingsdiens. Vakansie-kursus in voorligting. Lesings gelewer tydens die kursus, Oktober 1958. Pretoria, TOD, 1959.
4. TOD Voorgestelde leergang vir voorligting in die middelbare skool (St VI - X). TOD, 1957.

V. OMSENDERIEWE VAN DIE TRANSVAALSE ONDERWYSDEPARTEMENT

1. Nr. 71 van 1955: Beroepskeuseopname en Ed. Lab. 1-kaart.
2. Nr. 36 van 1961: Pos van voorligteronderwyser.

3. Nr. 136 van 1961: Pos van voorligteronderwyser.
4. Nr. 62 van 1962: Voorligtingsdiens en pos van voorligteronderwyser.
5. Nr. 34 van 1964: Vraelys aan skoolverlaters, vorm TOD 78, en wetenskaplike beroepsleiding.
6. Nr. 145 van 1966: Veranderde Ed. Lab. 1-kaart, (TOD 424).

VI AMPTELIKE VORMS VAN DIE TRANSVAALSE ONDERWYSDEPARTEMENT

1. TOD 53 : Keuring van kandidate vir opleiding as onderwysers.
2. TOD 78 : Vraelys aan skoolverlaters.
3. TOD 117(A) : Aansoek om toelating tot 'n onderwyskollege.
4. TOD 424 : Kumulatiewe verslagkaart, (Ed. Lab. 1-kaart).